

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra muzikologie

**Historie, současnost a analýza Galerie moderního umění
v Hradci Králové**

History, present and analysis of the Gallery of Modern Art in
Hradec Králové

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Zuzana Vávrová

Studijní obor: Uměnovědná studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Využité prameny a literaturu jsem řádně citovala a uvedla do seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Děkuji paní doc. PhDr. Lence Křupkové, Ph.D. za vedení mé práce a odbornou pomoc při vypracovávání. Děkuji také PhDr. Tomáši Rybičkovi, Mgr. Petře Příkazské a BcA. Anně Burdové za poskytnutí rozhovorů a všem pracovníkům Galerie moderního umění v Hradci Králové, kteří mi ochotně pomohli se získáním potřebných informací.

Obsah

Úvod	6
1. Stav bádání.....	8
2. Muzejnictví.....	13
2.1. Činnost a funkce muzea	13
2.2. Historie muzejnictví v Evropě.....	14
2.3. Historie muzejnictví v českých zemích	18
3. Historie Galerie moderního umění v Hradci Králové.....	26
3.1. Kořeny galerie v městských muzeích	26
3.2. Historie Galerie moderního umění.....	27
3.3. Budova Galerie moderního umění	33
4. Současnost GMU.....	37
4.1. Galerie moderního umění po roce 1989	37
4.2. Rekonstrukce galerijní budovy	39
4.3. Kulturně vzdělávací programy	42
4.4. Návštěvnost a komunikace galerie.....	44
4.5. Organizační struktura	48
4.6. Financování.....	50
5. Sbírký.....	52
5.1. Galerie moderního umění	54
5.1.1. Obrazy	54
5.1.2. Plastiky	55
5.1.3. Kresba.....	56
5.1.4. Grafické listy.....	56
5.2. Galerie Vladimíra Preclíka	57
5.3. Sochy v krajině.....	58
6. Vybrané výstavy GMU	61
6.1. Světla měst a noční chodci	62
6.2. Příběh dne/s/.....	63
6.3. Zorka Ságlová – Retrospektiva	65
6.4. Paříž krásná a inspirující	66
7. Srovnání s dalšími institucemi	68

8. Analýza GMU a jejích návštěvníků na základě výstupu z dotazníků.....	78
8.1. SWOT analýza Galerie moderního umění v Hradci Králové	90
9. Závěr	91
Anotace	93
Annotation	95
Seznam použité literatury a pramenů.....	97
Resumé.....	104
Summary	106
Zusammenfassung	108
Seznam příloh.....	110
Přílohy	111

Úvod

Bakalářská práce se věnuje Galerii moderního umění v Hradci Králové. Téma se nabízelo ke zpracování, protože historie GMU dosud nebyla reflektována a nebylo analyzováno ani její současné fungování a pozice v českém muzejnictví po rozsáhlé rekonstrukci instituce v letech 2014–2016.

Práce shrnuje obecný vývoj muzejnictví v českých zemích a v Evropě, na který navazuje výklad historie GMU včetně jejího současného fungování. Praktickou část tvoří srovnání s dalšími galeriemi a analýza organizace a provozu instituce. Cílem práce je pokusit se vytvořit první ucelený přehled o Galerii moderního umění v Hradci Králové, určit složení současných návštěvníků, jejich preference a vnímání galerie.

Text je rozdělený do osmi kapitol. V první části je nejprve vypracován stav bádání, ve kterém je představena základní literatura vztahující se k tématu. V další kapitole je věnován prostor definici muzea a galerie a jejich základní funkci. Dvě podkapitoly tvoří přehled historie muzejnictví v Evropě a v českých zemích. Hlavní teoretická část pak popisuje historii samotné Galerie moderního umění od jejích kořenů v městských muzeích až po rok 1989. V kapitole Současnost GMU je popsán její vývoj po roce 1989 do současnosti s důrazem na rekonstrukci budovy, která proběhla mezi lety 2014–2016 a zásadně posunula možnosti galerijní činnosti. Další podkapitoly rozebírají organizační strukturu, financování a návštěvnost galerie včetně její komunikace, která je v současné době velmi důležitou součástí prezentace instituce. Samostatný úsek představuje také sbírkovou činnost GMU a skupiny výtvarných děl, které spravuje. Jak vypadá prezentace uměleckých děl a dramaturgie GMU je ukázáno pomocí podrobného popisu čtyř termínovaných výstav v poslední kapitole teoretické části.

Analytická část srovnává Galerii moderního umění se třemi dalšími institucemi (Galerií moderního umění v Roudnici nad Labem, Východočeskou galerií v Pardubicích a Muzeem umění Olomouc) a nachází rozdíly a specifika v jejich fungování. Stěžejní část analýzy představuje dotazníkové šetření galerijních návštěvníků. Byla zjišťována motivace lidí k návštěvě galerie, jejich preference ve

výběru výstav i případné připomínky k chodu galerie. Díky této dotazníkové akci byla získána charakteristika publika galerie a celá řada cenných poznatků, které mohou poskytnout instituci zpětnou vazbu o jejím fungování a hodnocení. Významným zdrojem informací k provozu galerie byly rozhovory poskytnuté třemi pracovníky GMU.

Téma bylo zpracováno několika přístupy. V teoretické části se uplatnil zejména historický přístup, kdy byl na základě literární rešerše zkoumán obecný vývoj muzejnictví a posléze historie samotné instituce. Při zkoumání současného působení byla galerie rozebírána nejen z historického, ale i z funkčního a z části i z manažerského pohledu. V praktické části byl při sociologickém výzkumu publika využit empirický přístup.

Text práce je doplněný o obrázky a grafy shrnující základní poznatky z analýzy. Dále je k němu připojeno několik příloh, jako jsou přepisy rozhovorů konaných s pracovníky galerie, organizační struktura a přehled všech výstav konaných v Galerii moderního umění od roku 1990.

1. Stav bádání

První část práce představuje historický vývoj muzejnictví, do kterého spadají i galerie. Pro základní orientaci v historii slouží publikace Pavla Štěpánka *Obrysy muzeologie*.¹ Jednou z nejaktuálnějších přehledových publikací je *Vademecum muzeologie* autorů Jiřího Knapíka, Jaromíra Olšovského, Pavla Šopáka a Davida Váhaly, kde je popsána historie muzejnictví v Evropě i v Čechách velmi podrobně a pro zpracování historie tvoří nejrozsáhlejší zdroj.² Jednou z obecných muzeologických knih, které shrnují význam muzeí, zabývají se sbírkotvornou činností nebo muzejní prezentací, jsou *Základy muzeologie* Josefa Beneše.³ Českému sběratelství se věnuje publikace *Počátky sběratelství a strahovský kabinet kuriozit* autora Pravoslava Kneidla.⁴ Další teoretické informace obsahuje *Příručka muzejníka* od Jiřího Žalmana a Pavla Jiráka.⁵

V dnešní době zasahují technologie a digitální pokrok už i do oblasti muzejnictví a je to oblast, kterou nelze opomenout. Jedna z nejaktuálnějších knih na toto téma je *Muzeum versus digitální éra* z roku 2016.⁶ Vhodným zdrojem pro tuto práci je i *Muzeum umění v digitální době* od Ladislava Kesnera, který kromě historie muzejnictví rozebírá i estetický prožitek či vnímání muzeí publikem.⁷ Informace o praktickém fungování a činnosti muzeí poskytuje *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*⁸ a *Muzejní výstavnictví: učební texty nástavbového kurzu Školy muzejní*

¹ ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Obrysy muzeologie: pro historiky umění*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.

² KNAPÍK, Jiří, Jaromír OLŠOVSKÝ, Pavel ŠOPÁK a David VÁHALA. *Vademecum muzeologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2012.

³ BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie*. Opava: Open Education & Sciences, 1997.

⁴ KNEIDL, Pravoslav. *Počátky sběratelství a strahovský kabinet kuriozit*. Praha: Památník národního písemnictví, 1989.

⁵ ŽALMAN, Jiří a Pavel JIRÁSEK. *Příručka muzejníka*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010.

⁶ ŠOBÁŇOVÁ, Petra, Jolana LAŽOVÁ et al. *Muzeum versus digitální éra*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016.

⁷ KESNER, Ladislav. *Muzeum umění v digitální době: vnímání obrazů a prožitek umění v soudobé společnosti*. Praha: Argo, 2000.

⁸ BURIÁNKOVÁ, Michaela, Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010.

propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky.⁹ Jedná se o učební texty, přesto ale pokrývají široký rozsah témat z oblasti muzejní praxe, trendů výstavnictví, sběratelství, muzejního managementu, digitalizace apod. Tato témata se dají vztáhnout i na fungování galerie. K těmto publikacím se váže i sborník *Pět let Školy muzejní propedeutiky: sborník absolventských prací žáků Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky 2002–2007*, který obsahuje absolventské práce a výzkum posledních let.¹⁰

Existuje i řada příruček, které se věnují muzeu z pohledu manažerského nebo marketingového. Nelze opomenout *Marketing a management muzeí a památek*¹¹ a nejaktuálnější *Management a hospodaření muzeí*.¹² Pouze galeriím, které se zaměřují na uchovávání sbírek výtvarného umění, se mnoho publikací nevěnuje. Výše zmíněné se zabývají muzeologií a institucí muzea, pod kterou však galerie spadá. Jejich obsahu se tedy instituce galerie (muzea umění) týká a dohromady představuje ucelený soubor informací o problematice z mnoha úhlů pohledu (teoretického, historického, ekonomického atd.).

Muzeologické praxi je věnována i řada sborníků z muzeologických konferencí, například *Muzeum a změna V: sborník z mezinárodní muzeologické konference: Národní archiv, Praha, 22.–24. listopadu 2016*¹³, *Muzeum a změna IV.: sborník z mezinárodní muzeologické konference: Národní muzeum v Praze, 12.–14. listopadu 2013*¹⁴, *Muzeum a změna III.: sborník z mezinárodní muzeologické konference:*

⁹ BUKAČOVÁ, Jana, Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, ed. *Muzejní výstavnictví: učební texty nástavbového kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2014.

¹⁰ BURIÁNKOVÁ, Michaela a Anna KOMÁRKOVÁ, ed. *Pět let Školy muzejní propedeutiky: sborník absolventských prací žáků Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky 2002–2007: ročník I.–V.* Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2009.

¹¹ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha, 2005.

¹² OCHRANA, František, Michal PLAČEK, Milan PŮČEK a Antonín ŠIMČÍK. *Management a hospodaření muzeí*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018.

¹³ *Muzeum a změna V: sborník z mezinárodní muzeologické konference : Národní archiv, Praha, 22.-24. listopadu 2016 = The Museum and Change V: anthology of the international museology conference: National Archives, Prague, 22nd-24th November 2016*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2017.

¹⁴ *Muzeum a změna IV.: sborník z mezinárodní muzeologické konference: Národní muzeum v Praze, 12.-14. listopadu 2013 = The Museum and Change IV: anthology of the international museology*

*Národní muzeum v Praze, 17.–19. února 2009*¹⁵ a *Muzeum a proměny společnosti: VIII. celorepublikové kolokvium na aktuální téma českého muzejnictví: Brno, 4.–5. listopadu 2014: sborník příspěvků*.¹⁶ V těchto sbornících jsou zahrnuty příspěvky týkající se nových pohledů na muzejní problematiku, trendů v muzejní a galerijní prezentaci, marketingové komunikaci, pozice muzeí v cestovním ruchu, politických či sociologických vlivů na muzeum apod. Informace ze sborníků nebyly nakonec pro vypracování této práce využity, protože některé údaje byly získány z dalších zdrojů a ne všechny příspěvky jsou přímo spojené s tématem práce. Nicméně se jedná o jedny z nejaktuálnějších publikací shrnující mnoho aspektů muzejnictví, proto byly do stavu bádání zahrnuty.

Hlavní část práce se zabývá Galeríí moderního umění v Hradci Králové. K ní momentálně neexistuje samostatná publikace, která by shrnovala její vývoj či poskytla nějaký základní přehled sbírek. Téma hradecké galerie je tedy celkově neprobádané, což je spojeno i s faktem, že galerie poměrně často měnila své prostory. K jednotlivým etapám jsou dostupné knihy v podobě průvodce, které jsou však poměrně stručné a obsahují jen základní informace. Jednou z nich je *Průvodce po městské obrazárně v Hradci Králové* autora Františka Tichého z roku 1938¹⁷ či *Oblastní galerie Jana Baleky*.¹⁸ V knize *Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové* Marie Benešové, Jana Jakla a Františka Tomana jsou základní údaje o budově galerie a stručně o jejím vývoji.¹⁹ Přímo historii galerie je věnováno heslo v *Encyklopedii města Hradce Králové*²⁰ a v knize *Hradec Králové*, která se věnuje

conference: *The National Museum in Prague, 12th-14th November 2013*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2014.

¹⁵ KOMÁRKOVÁ, Anna a Michaela BURIÁNKOVÁ, ed. *Muzeum a změna III.: sborník z mezinárodní muzeologické konference: Národní muzeum v Praze, 17.-19. února 2009 = The Museum and Change III: anthology of the international museology conference: The National Museum in Prague, 17th-19th February 2009*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2009.

¹⁶ *Muzeum a proměny společnosti: VIII. celorepublikové kolokvium na aktuální téma českého muzejnictví: Brno, 4.-5. listopadu 2014: sborník příspěvků*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2015.

¹⁷ TICHÝ, František. *Průvodce po Městské obrazárně v Hradci Králové*. Hradec Králové: Městská obrazárna, 1938.

¹⁸ BALEKA, Jan. *Oblastní galerie v Hradci Králové*. Havlíčkův Brod: b. n., 1963.

¹⁹ BENEŠOVÁ, Marie, Jan JAKL a František TOMAN. *Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové*. Hradec Králové: Garamon, 2000.

²⁰ DIVIŠOVÁ, Jaroslava, ed. *Encyklopedie města Hradce Králové*. Hradec Králové: Garamon, 2011.

celkové historii města, jsou informace o počátcích galerie a hradeckého sběratelství a muzejnictví obecně²¹, tomu se věnuje i *Město pod Bílou věží: čtení o starém Hradci II.* Zdeňka Doubka a Milana Lajdara.²² Dalšími zdroji je *Galerie* Dagmar Hubené²³, která doplňuje některé podrobnosti fungování hradecké galerie zejména z období 60. let. Situaci v oblasti akviziční činnosti galerie v období normalizace popisuje disertační práce *Galerie umění a akviziční politika v době normalizace.*²⁴

Pro získání informací o vývoji galerie, ale i o sbírkách a výstavách byly použity katalogy k jednotlivým výstavám, které alespoň z části podhalují historické souvislosti zejména mezi 60. a 80. léty. Jedním takovým katalogem je katalog výstavy *Česká kresba 20. století*²⁵, *České výtvarné umění 19. století*²⁶ a *Zátiší*.²⁷ Stejně tak o historii galerie alespoň z části informují katalogy *Přirůstky uměleckých děl 1963–1967*²⁸, *Přirůstky uměleckých děl 1979–1982*²⁹ s texty někdejšího ředitele PhDr. Josefa Sůvy a *Přirůstky sbírek 1983–1988*.³⁰

Důležitým přehledným pramenem jsou také aktuální informace dostupné z webových stránek Galerie moderního umění.³¹ Je zde k nalezení archiv výstav,

²¹ BLÁHA, Radek, Petr GRULICH, Roman HORKÝ, et al. *Hradec Králové*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny českých, moravských a slezských měst.

²² DOUBEK, Zdeněk a Milan LAJDAR. *Město pod Bílou věží: čtení o starém Hradci II.* Hradec Králové: ML, 2002.

²³ HUBENÁ, Dagmar. *Galerie*. Praha: Orbis, 1964.

²⁴ SLOUPOVÁ, Andrea. *Galerie umění a akviziční politika v době normalizace*. Praha, 2016. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav pro dějiny umění.

²⁵ FINFRLOVÁ, Petra a Martina VÍTKOVÁ. *Česká kresba 20. století ze sbírek GMU HK: Galerie moderního umění v Hradci Králové: 8. dubna - 6. června 2004: katalog výstavy*. Hradec Králové: Galerie moderního umění, 2004.

²⁶ VÍTKOVÁ, Martina. *České výtvarné umění 19. století ze sbírek Galerie moderního umění v Hradci Králové: katalog ke sbírce českého výtvarného umění devatenáctého století*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2009.

²⁷ VÍTKOVÁ, Martina. *Zátiší: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 7. září–5. listopadu 2006: katalog výstavy*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2006.

²⁸ SŮVA, Josef. *Přirůstky uměleckých děl 1963–1967*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1973.

²⁹ SŮVA, Josef a Jiří ZEMÁNEK. *Přirůstky uměleckých děl 1979–1982*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1983.

³⁰ RYBIČKOVÁ, Zuzana. *Přirůstky sbírek. 1983–1988*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1989.

³¹ *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/>

soupis připravovaných výstav, základní informace o stálé expozici a historii galerie včetně rekonstrukce budovy. Nechybí ani nabídka doprovodných akcí.

Informace o chodu galerie v současné době a v posledních letech byly získány z výročních zpráv z let 1998–2018. Mezi lety 1990–1997 galerie výroční zprávy ještě nevydávala. Výroční zprávy poskytla přímo Galerie moderního umění, přičemž ty nejaktuálnější jsou dostupné na webových stránkách GMU.³² Společně s výročními zprávami bylo možné nahlédnout do dalších materiálů GMU, které však nejsou nikde oficiálně publikované. Jde o interní dokumenty, přehledy programů nebo soupisy výstav, které posloužily pro vytvoření seznamu výstav od roku 1990, který je připojený v příloze této práce.

S tím souvisí i cenné informace získané od zaměstnanců a ředitele galerie prostřednictvím osobních rozhovorů, jež umožnily podrobnější výzkum prostředí, představu o praktickém fungování galerie, přinesly zjištění o postojích vybraných pracovníků k jejímu současnému chodu a o možném směřování galerie do budoucna.

Využity byly i články z regionálních periodik, jako jsou *Hradecké noviny*³³ a *MF Dnes – Hradecký kraj*³⁴, a zprávy z internetových médií, například *Idnes.cz*³⁵, které informovaly o aktuálním dění v galerii a obsahovaly rozhovory či ohlasy na její činnost.

³² GMU [online]. [Cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/vyrocnizpravy.html>

³³ *Hradecké noviny*. Hradec Králové. ISSN 1210-602X.

³⁴ *Mladá fronta Dnes: Hradecký kraj*. Hradec Králové. ISSN 1210-1168.

³⁵ *Idnes.cz: Hradecký kraj* [online]. [cit. 2018-06-22]. Dostupné z: <https://hradec.idnes.cz/>

2. Muzejnictví

Než bude pozornost věnována konkrétní galerii, je třeba nastínit celkový vývoj muzea jako instituce. V něm se odráží i vývoj sběratelství a uchovávání výtvarného umění. Důraz je kladen zejména na muzejnictví v Evropě a v českých zemích.

2.1. Činnost a funkce muzea

Přestože se práce zabývá galerií, v této kapitole se pracuje zejména s pojmem *muzeum*, pod něj pojem *galerie* spadá. Galerie je tedy muzeum umění, zaměřuje se na sbírání a prezentování děl výtvarného umění. Muzeum obecně může spravovat i jiné sbírky, například historické, přírodní apod. Jednou z definic je *muzeum* jako „*instituce věnující se sbírání, udržování a vystavování sbírek.*“³⁶ Příručka muzejníková pojmy *muzeum* a *galerie* a jejich funkci spojuje dohromady v jednom tvrzení: „*Muzea nebo galerie institucionálně zabezpečují činnost kurátorů, umožňují skutečnou tvorbu sbírky, prosté sběratelství povyšují na profesionální tezauraci. A dovolují také sbírky využívat, tj. spolu s poznatky o světě z nich získanými je zprostředkovávat (prezentovat) veřejnosti.*“³⁷ Základní možnosti, jakými lze tyto sbírky a poznatky prezentovat uvádí vzápětí. Jde o:

- muzejní výstavy (dlouhodobé neboli expozice či krátkodobé),
- muzejní programy (přednášky, besedy, doprovodná vystoupení apod.),
- muzejní publikace (odborné či popularizační).³⁸

Konkrétní příklady prezentace Galerie moderního umění v Hradci Králové budou uvedeny v následujících kapitolách.

Ze zmíněných činností muzea vyplývají funkce, které muzeum zastává. Jedná se o tvorbu sbírek, správu sbírek, jejich využití pro vědu a pro výchovu.³⁹ Muzeum tedy sbírku tvoří, spravuje, ochraňuje a využívá ji pro vědecké účely nebo ji prezentuje pomocí výstav a různých programů. Pojem *sbírkotvorná činnost* znamená

³⁶ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 21.

³⁷ ŽALMAN a JIRÁSEK, 2010, s. 27.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ BENEŠ, 1997, s. 40.

„doplňování sbírek již existujících i sbírek nově zakládaných.“⁴⁰ Při tvorbě sbírky se jednotlivé hodnoty předmětů (vědecká, kulturní i finanční) kumulují a vzniká hodnota nová, přidaná. Každý z předmětů sbírky je důležitý pro její vypovídací schopnost. V *Příručce muzejníkově* je jasně zdůrazněn rozdíl mezi tvorbou sbírky a sbíráním věcí. Jde právě o přidanou hodnotu, která u tvorby sbírky vzniká díky souvislostem mezi předměty.⁴¹ Muzeum by mělo díla uchovávat a chránit před ničením i vlivem času, zpřístupnit tato díla lidem a zároveň je vzdělávat. To jsou zásady, které byly stanoveny již v 18. století, ale platí dodnes.⁴²

Muzeem a muzejnickou činností se zabývá věda zvaná *muzeologie*. Jedná se o obor, který „obsahuje teorii a historii muzejnictví a muzeí, principy tvorby sbírky, uchování a výzkumu muzejních materiálů, metody muzejní pedagogiky a práce s veřejností, především tvorby výstav, metody organizace a vedení muzeí, muzejní techniky a další vzdělávání muzejních pracovníků.“⁴³ Jak je z následujícího historického přehledu zřejmé, muzeologii jako vědě předcházela dlouhá staletí praxe.

2.2. Historie muzejnictví v Evropě

Kořeny muzejnictví sahají až do doby antické, kdy bylo jakékoli sběratelství a vystavování objektů spojeno zejména s náboženstvím. Nejrůznější obětiny či rituální předměty byly ukládány do *mouseionů*, chrámů zasvěcených Múzám, bohyním umění, věd a historie. Odtud také pochází pojem *muzeum* a *muzeologie*. Jeden z prvních *mouseionů* založil Platón, na kterého pak navázal Aristoteles. Hlavně u Aristotela se funkce *mouseionu* neomezuje jen na posvátnou, nýbrž i na výzkumnou a filozofickou.⁴⁴ Zřizovány byly totiž i sbírky knih, minerálů nebo živočichů. Vývoj sběratelství byl podpořen nárůstem cestování a vyměňováním darů. Co se týče sběratelství výtvarného umění, v Aténách jsou v 5. století př. n. l. doloženy nejstarší

⁴⁰ BENEŠ, 1997, s. 40.

⁴¹ ŽALMAN a JIRÁSEK, 2010, s. 27.

⁴² ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 23.

⁴³ Tamtéž, s. 15.

⁴⁴ Tamtéž, s. 25–26.

známé pinakotéky. Na rozdíl od *mouseionu* u pinakoték převažuje umělecká funkce prostoru nad náboženskou či vzdělávací.⁴⁵

Římské impérium navázalo na řecký vzor pleněním oblastí, jako byly Syrakusy či Korint ve 3. a 2. století př. n. l. Převzalo prostor pinakoték a svým shromažďováním trofejí, soch, obrazů či zlatnických výrobků položilo základy sběratelství a velkých muzeí. Prostory s vystavenými díly sloužily zejména jako propagace říše a její moci.

Ve středověku se sběratelství přizpůsobilo křesťanství. U předmětů převažovala hodnota náboženská a materiální.⁴⁶ Pozornost se přesouvá ke sbírání relikvií, tj. jakýchkoli předmětů, nástrojů, oděvů, ale i fyzických pozůstatků, které se pojí s umučením Krista, jeho matky či evangelistů. V pozdním středověku se kromě církevních a klášterních sbírek začaly rozšiřovat také sbírky šlechtických rodů, jejichž role ve sběratelství se s příchodem renesance stává dominantní. Právě díky humanistickému myšlení a návratu k antické minulosti se mohlo sběratelství a nové druhy muzejních prostor rozvíjet pod záštitou mecenášů, jako byli například italští Medicejové, Gonzagové či Montefeltrové.

Jedním takovým prostorem bylo *studiolo*, menší místnost vybavená různými uměleckými předměty, která sloužila zejména k odpočinku či psaní korespondence. Kromě toho na italském území vznikly také *galerie*. Oproti *studiolu* se jedná o prostornou, dlouhou místnost s bohatým osvětlením, ve které se uchovávaly malířské a sochařské sbírky. V této době se u předmětů hodnotí zejména estetické a historické vlastnosti.⁴⁷

Sbírka rodu Medicejů je jednou z mála, které se dodnes zachovaly v podstatě v nezměněné podobě. Napomohla tomu zejména výstavba florentské budovy Uffizi, tedy Kanceláří, ve kterých se (i přes původní odlišnou funkci budovy) začala již pár let po jejím vybudování vystavovat umělecká díla. Muzeum mělo za účel hlavně reprezentovat moc jeho zřizovatelů. „*Zatímco v kostelech se umělecké dílo obrací na*

⁴⁵ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 27.

⁴⁶ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 36.

⁴⁷ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 33.

všechny, Medicejové nabízejí pohled na díla ze svých sbírek jen několika vyvoleným, aby si udrželi nadřazenost svého postavení – postavení majitelů, obchodníků, státníků a mecenášů.“⁴⁸

Typ italských sbírek pronikal i do zaalpské oblasti, kde se v 17. století společně pod vlivem zámořských objevů vytvářely tzv. *kabinety kuriozit* (*Wunderkammern* či *Kunstkammern*), které plně nahrazovaly středověké chrámové a palácové pokladnice.⁴⁹ Shromažďovaly umělecká díla, knihy, fosilie či další přírodní nálezy. Byly to často objekty, které spolu zdánlivě nesouvisí, avšak tento druh muzea představoval jakousi celistvou vizi světa, možnost propojovat dosavadní vědění a uvědomovat si souvislosti pomocí různorodých předmětů.

Veřejné muzeum umění v obdobné formě, jakou známe dnes, vzniklo ke konci 18. století. Královské a aristokratické sbírky se proměnily na veřejně přístupné. Jedny z prvních zpřístupněných sbírek byly sbírky paláce Uffizi, který byl roku 1743 darován státu. Následovala ho galerie v Drážďanech, Düsseldorfu, vídeňský Belvedere a francouzský Louvre, který už od počátku platil za jedno z nejvýznamnějších veřejných národních muzeí.⁵⁰

Vznik veřejného muzea podpořilo hlavně osvícenské myšlení a celková proměna společnosti ze stavovské na občanskou.⁵¹ Není náhodou, že francouzský Louvre byl otevřen 10. srpna, ve výroční den pádu monarchie. Proces vzniku veřejného muzea vrcholil v 19. století, kdy se sbírky zpřístupňují nearistokratickým vrstvám.⁵² Umělecká díla mohla být pozorována mimo církevní budovy, kam byl přístup omezený. Sbírkami byly určeny veřejné potřebě a nebyly ovlivňovány osobními preferencemi panovníků.

V této době už muzejní prostor nesloužil pouze jako místo pro uložení a utřídění předmětů, ale rozvíjel se důraz na uspořádání objektů a způsoby prezentace. Muzeum umění však nelákalo návštěvníky na estetický prožitek výtvarného umění,

⁴⁸ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 35.

⁴⁹ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 36.

⁵⁰ KESNER, 2000, s. 20.

⁵¹ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 48.

⁵² KESNER, 2000, s. 20.

keré vystavuje, ale jednalo se hlavně o zvědavost a potřebu osobní reprezentace. Muzeum přejalo úlohu reprezentace ne jednoho rodu, ale národa jako celku. Každý moderní stát měl mít vlastní muzeum.

Muzeum podpořilo rozvoj dějin umění a umělecké kritiky. V návaznosti na tento rozvoj se objevily iniciativy, které navrhovaly například rozdělení muzejních sbírek na sbírky pro veřejnost a sbírky pro experty. Tuto myšlenku formuloval jako první Johann Wolfgang von Goethe v roce 1821.⁵³

Jako jeden z nástrojů mapování dějin umění začala muzea díla řadit chronologicky a proměnila objekty, které sloužily dříve nějakému specifickému účelu (např. náboženskému), v novou kategorii. Umělecká díla uchovávaná v muzeích byla totiž vzdálená svému původnímu kontextu. Tento proces umožňuje muzeím ukázat tematické či historické souvislosti mezi jednotlivými objekty, na druhou stranu bývá i kritizován právě pro odklon od původního kontextu a „podsouvání“ divákovi, jak by se na umělecké dílo měl dívat. Toto oddálení od původního kontextu paradoxně mnohé diváky začalo od výtvarných děl odrazovat, přestože v průběhu 19. století jim bylo muzeum otevřené a přístupné jako nikdy dříve. Muzeum umění se ale udrželo na vzestupu i v době modernismu, jehož představitelé byli zásadně proti muzeu jako symbolu klasické kultury. I jejich díla se do muzeí dostala rychleji, než by se dalo čekat. Moderní umění tedy rychle začalo získávat vlastní prostory (např. Museum of Modern Art v New Yorku, které vzniká v roce 1929).⁵⁴

Do vypuknutí 1. světové války byla muzejní činnost převážně otázkou praxe a nesloužila jako předmět odborné literatury. Situace se mění ve 20. letech 20. století, kdy se sdružily národní muzejní organizace do francouzské Mezinárodní kanceláře muzeí (Office international des musées – OIM). Muzeologii se začaly věnovat odborné publikace, pořádaly se konference, v letech 1926–1946 vycházel časopis *Museion* vydávaný Mezinárodní kanceláří muzeí. Po druhé světové válce sice zanikla OIM, ale byla vzápětí nahrazena Mezinárodní radou muzeí – *International Council of Museums*

⁵³ KESNER, 2000, s. 19.

⁵⁴ Tamtéž, s. 32–33.

(ICOM). Časopis *Mouseion* byl v roce 1948 nahrazen časopisem *Museum*. ICOM funguje dodnes jako jeden z nejvýznamnějších orgánů podporujících rozvoj muzeologie a muzeí.⁵⁵

Jak je z historického přehledu zřejmé, muzeologie je věda, jejíž teorie je založena na staletích praxe. Funkce a význam muzejního prostoru sice procházely proměnou v závislosti na historických podmínkách, ale svého původního účelu (tj. uchování předmětů vytvořených jak přírodou, tak člověkem) se drží v podstatě už od antiky. Galerijní či obdobný muzejní prostor pro uchovávání výtvarného umění se do 18. století samostatně příliš nevyvíjí, umělecká díla jsou shromažďována převážně v náboženských prostorách (jejich účel tedy zůstává přidružený svému původnímu kontextu), případně souvisí se sběratelstvím dalších objektů (to dokládají zejména kabinety kuriozit). Jak už bylo naznačeno, až ke konci 18. století se formují první veřejné galerie a podobné instituce pro uchování a prezentaci výtvarného umění.

2.3. Historie muzejnictví v českých zemích

Za prvního významného sběratele v českých zemích je považován Karel IV. Sbíral zejména ostatky svatých a velkou část jeho inventáře tvořily rukopisy. Výsledky jeho sběratelské činnosti jsou dodnes k vidění v pokladu pražské svatovítské katedrály.⁵⁶

Jedním z nejobsáhlejších výše zmíněných *kabinetů kuriozit* byl kabinet císaře Rudolfa II. Do sbírek přispívali cestovatelé, antikváři, amatéři i znalci. Sbíрка zahrnovala umělecká díla, uměleckořemeslná díla (truhlice, stoly), vědecké spisy či excentrické objekty (např. deformovaná lidská či zvířecí těla), které byly pro svou exotičnost velmi populární. Dodnes je zachována pouze malá část obrazové galerie.⁵⁷

Zásadní zlom nastává (stejně jako v celoevropském kontextu) v 18. století. Muzejnictví se vyvíjí v prostředí jezuitských kolejí, zejména v Praze a Olomouci. Ze sbírek se dochovaly hlavně knihy, které jsou dnes uloženy v Národní knihovně v Praze a ve Vědecké knihovně v Olomouci. V roce 1722 bylo v Praze založeno univerzitní

⁵⁵ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 20.

⁵⁶ KNEIDL, 1989, s. 6.

⁵⁷ Tamtéž, s. 14–16.

muzeum (klementinské matematické muzeum), jehož vznik inicioval tehdejší rektor pražské univerzity František Retz. Stejně jako kabinet kuriozit i toto muzeum shromažďovalo nejrůznější předměty, například přírodniny, astronomické přístroje, obrazy či mince.⁵⁸ Význam českých zemí v době pobělohorské značně klesl, což se projevilo mimo jiné tím, že panovníci nezakládali vědecké instituce po vzoru akademií věd, jaké byly ve Francii a Anglii a tvořily zázemí pro budování sbírek. Sběratelství panovnického dvora zde tedy chybělo, jistý základ pro pozdější vývoj veřejného muzea u nás však přicházel ze strany olomouckých arcibiskupů a biskupů a vlivných šlechtických rodů (Černínů, Nosticů apod.).⁵⁹

Významným centrem se stal také premonstrátský klášter na Strahově v Praze. V roce 1798 zde byly zakoupeny sbírky dědiců Karla Jana Ebena z Brunnu, která byla orientovaná zejména na přírodní vědy. V roce 1836 byla ale založena i strahovská obrazárna, což svědčí o rozšíření zájmu řádové komunity o sběratelství výtvarného umění. Další podobná muzea vznikla i v jiných klášterech (Vyšší Brod, Teplá, Rajhrad či Velehrad).⁶⁰

Novodobou muzejní tradici v osvěcenském duchu započal přírodovědec Ignác Born. V Sedlištích u Tachova založil botanickou zahradu a sestavil mineralogické sbírky. Císařovna Marie Terezie ho povolala do Vídně, aby zde uspořádal přírodovědecké sbírky. Na Ignáce Borna pak navázal František Josef hrabě Kinský z Vchynic a Tetova, z jehož činnosti a reformy aristokratické výchovy se v roce 1775 zrodila myšlenka Českého muzea. Předměty ze sbírek Ignáce Borna byly soustředěny v kabinetu založeném v roce 1777. Spravovaly ho české stavy společně s pražskou univerzitou. Tento kabinet nebyl ještě zcela otevřený široké společnosti.⁶¹

Vznik první veřejné obrazárny u nás se pojí se založením Společnosti vlasteneckých přátel umění v Praze v roce 1796. Ještě téhož roku otevřela první pražskou veřejnou obrazárnu v Černínském paláci na Hradčanech, ze které se

⁵⁸ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 60–61.

⁵⁹ Tamtéž, s. 61–62.

⁶⁰ Tamtéž, s. 62.

⁶¹ Tamtéž, s. 63–64.

postupně zrodila Národní galerie. Sbíрка se rozrůstala poměrně rychle a v prvním roce již obsahovala 522 obrazů. Účel založení pražské Obrazárny se však lišil od zbytku Evropy. Zatímco v jiných zemích souviselo zakládání veřejných muzeí zejména s politickými či ideologickými ambicemi, v českých zemích šlo hlavně o osvícenské ideály a pojetí výtvarného umění jakožto prostředku výchovy a formování vkusu.⁶² Přestože se z počátku nejednalo o hlavní důvod zakládání veřejných muzeí u nás, v době národního obrození bylo bezpochyby jednou z funkcí muzea i udržení národní identity.

Výroční výstavy pražské Kreslířské akademie⁶³, která byla založena v roce 1799 také díky iniciativě Společnosti vlasteneckých přátel umění, bývaly někdy i úspěšnější než výstavy Obrazárny. Ve 30. letech 19. století je mělo navštívit až 10 000 lidí. Stejně to bylo s výstavami Krasoumné jednoty. Vyšší návštěvnické popularity se Obrazárna těšila až po otevření nových prostor v budově Rudolfiny v roce 1871.⁶⁴

V 19. století existovaly dva typy muzeí, a to muzeum umění a provinciální (vlastivědné) muzeum. Zde stojí za zmínku lékař Josef Karel Hoser, který podporoval jak přírodovědecky zaměřené Národní muzeum, tak i Obrazárnu Společnosti vlasteneckých přátel umění, které věnoval soubor tří set děl. Kromě toho Josef Karel Hoser zpřístupnil veřejnosti v roce 1837 svou sbírku obrazů, čímž položil základy pro vybudování Národní galerie jako instituce.⁶⁵ V roce 1818 bylo v Praze založeno Vlastenecké muzeum (později České muzeum a Muzeum Království českého), jedná se o dnešní Národní muzeum. Celkově se ve 20. letech muzea odvrací od osvícenského racionalismu a sbírky jsou ovlivněny také citovou zainteresovaností k domovině či regionu. Do dění v oblasti muzejnictví se v této době zapojoval jazykovědec a literát Václav Hanka či botanik a zoolog Karel Bořivoj Presl. V této době existovaly dva vedle sebe vycházející muzejní časopisy, v českém a německém jazyce. Konkurence mezi nimi zapříčinila, že německy psané periodikum zaniklo. Došlo zde

⁶² KESNER, 2000, s. 25.

⁶³ Kreslířská akademie je předchůdkyní Akademie výtvarných umění v Praze.

⁶⁴ Tamtéž, s. 26.

⁶⁵ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 65–66.

k „bohemizaci muzejní činnosti“.⁶⁶ Zájem o přírodovědné disciplíny a jim odpovídající sbírky se rozšířil ke společenským vědám, historii či filologii.

České muzeum směřovalo k vlastenecké reprezentaci a celkovému společenskovědnímu charakteru díky Františkovi Palackému. Byl to právě on, kdo v roce 1827 založil český časopis *Muzejník*, který vychází dodnes (známý také pod názvem *Časopis Národního muzea*). Dále prosazoval společenskovědní charakter muzea, muzeum jako formu vlastenecké či občanské reprezentace, nikoli reprezentace stavovské. Tato přeměna reprezentace znamenala demokratizaci a bohemizaci muzejních zájmů. František Palacký chtěl, aby muzeum fungovalo jako instituce, která je přístupná široké české společnosti, a ne jako silně vědecká instituce, která je většinou lidí velmi vzdálená. Svou koncepci popsal v několika textech. Šlo například o memorandum *Čeho je třeba Českému muzeu* (1838) nebo *O účelích vlasteneckého muzea v Čechách* (1841). Ve stejném roce se také stal jednatelem Společnosti Vlasteneckého muzea. Kromě Františka Palackého je na místě zmínit ještě dvě další významné osobnosti tohoto období, a to Pavla Josefa Šafaříka, který působil jako redaktor *Muzejníku*, a dále Jana Erazima Vocela, který na Šafaříka navázal v redakční činnosti a podařilo se mu pozvednout archeologii a dějiny umění na západoevropskou úroveň.⁶⁷

V druhé polovině 19. století vyvrcholil přechod k občanské společnosti, čemuž dopomohlo mimo jiné obnovení ústavnosti, vznik obchodních a živnostenských komor a celkový ekonomický rozvoj, který tvořil základ kulturních organizací a prostor pro rozvoj regionálního muzea. Do regionů pronikal koncept vlastivědného a uměleckoprůmyslového muzea. Muzea se začala propojovat s dalšími institucemi, jako je školství či odborný tisk. Rozšířily se přednáškové a odborné aktivity. Muzeum sloužilo jako možnost trávení volného času a reprezentace společenského statusu.⁶⁸ V rámci emancipace regionálních muzeí však docházelo k napětí ve vztahu k pražskému muzeu. Stanovy muzejního a archeologického spolku *Včely čáslavské*

⁶⁶ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 67.

⁶⁷ Tamtéž, s. 68–69.

⁶⁸ Tamtéž, s. 71.

(založen roku 1864) vyjasňují tento vztah, který spočíval v konfliktu, jestli mohou být významné objekty uloženy v regionálním (periferním) muzeu, nebo jestli patří do muzea Národního. Ty nejcennější památky měly zůstat v Národním muzeu, ale památky místního významu měly přijít do regionálního muzea. Ne vždy bylo toto pravidlo dodržováno, jeho naplnění ale pomohla celková snaha rozšířit jakousi muzejní síť, která by poskytovala informace a vzdělání nejen v centrálních muzeích, jako byla ta pražská. Takovou muzejní síť se skutečně podařilo vybudovat, což je patrné z nárůstu regionálních muzeí (českých i německých). Do roku 1850 byla totiž v českých zemích pouze tři muzea (v Praze, Brně a Opavě), ale v druhé polovině 19. století přibylo více než sto dalších. Významné regiony, kde se muzejnictví rozvíjelo, byly východní Čechy, okolí Kutné Hory či jižní Čechy.⁶⁹ Z moravských center je třeba zmínit Olomouc, Brno a Valašské Meziříčí.⁷⁰

Nárůst muzeí v českých zemích podpořil mimo jiné vznik muzejních spolků. Tyto spolky začaly vydávat svá vlastní regionální periodika a pořádat sjezdy, díky kterým se začala ustanovovat jednotná muzeologická metodická základna. Řešila se zde muzeologická terminologie, legislativa, různé koncepce a vztahy mezi jednotlivými muzei. Dochází tak k systematizaci a modernizaci muzejní činnosti a zároveň vzniká mnoho různorodých typů muzeí. Dalším impulsem rozmachu bylo také zapojování žen do muzejnické činnosti a oslovování veřejnosti za účelem získání různých předmětů pro veřejnou prezentaci. Často se stávalo, že až po shromáždění předmětů se hledaly vhodné prostory pro jejich uložení. Tyto prostory byly většinou školy, radnice, zámky či zrušené kláštery.

Ke konci 19. století pak vznikají muzea, jejichž zájmem není minulost, nýbrž aktuální témata. V Praze se v roce 1896 otevřelo Národopisné muzeum československé, technické muzeum ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech, Muzeum hlavního města Prahy a uměleckoprůmyslové muzeum, v jehož čele stál v letech 1895–1916 historik umění Karel Chytil, který rozvíjel přednáškovou

⁶⁹ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 72–73.

⁷⁰ Tamtéž, s. 74.

a popularizační činnost, ale zároveň i organizoval kongres Mezinárodního svazu muzejních ředitelů v roce 1909.⁷¹

V období před 1. světovou válkou se zdůrazňuje význam muzea nejen jako úložiště starých věcí, ale i jako vědecké pracoviště. Mladí historikové umění se snažili rozvinout i muzejní teorii. Začíná se postupně pracovat i s pojmem *muzeologie*, který první použil historik a bibliograf Antonín Dolenský v roce 1904. Muzejní činnost pronikala stále více do běžných aktivit občanské společnosti. Vlastní muzea mělo tedy třeba hasičství nebo sokolství.⁷²

V letech 1918–1938 existovala tradiční muzea, tedy regionální, krajinská, městská a místní a obecně vlastivědná. Vedle nich vznikaly i další typy muzeí. Jednalo se například o legionářská muzea či památníky zakládané na mnoha místech republiky (Praha, Brno, Moravská Ostrava či Frenštát pod Radhoštěm). Narůstal i počet zemědělských muzeí, což souviselo se zájmy agrární strany. Tato muzea dokumentovala mizející prostředí venkova a mapovala technologický pokrok. Muzea sokolství měla své zastoupení už před válkou, v této době však nabývala na významu. V Praze bylo v roce 1924 založeno Sokolské muzeum se sídlem v Michnovském paláci, upraveném na tzv. Tyršův dům. Vznikala také muzea lékařství, hornictví, vinařská či muzea československého filmu. Za 2. světové války nebyla muzejní činnost utlumena, naopak se jí dostalo národně obranného charakteru. Významnou institucí byla Českomoravská zemská galerie. Ta spojovala Státní sbírku starého umění a Moderní galerii a v roce 1949 už z ní byla oficiálně zákonem zřízená Národní galerie. Hrozbu pro muzejní činnost představoval konec války, který znamenal přímé ohrožení sbírek. Proběhlo mnoho evakuací sbírkových fondů.⁷³

V roce 1949 byla nejdůležitější muzea předána do správy státu a v průběhu 50. let 20. století se stala muzea významnou součástí státní kulturní politiky. O postavení muzejnictví svědčí i přijetí zákona č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích, a postupné dotváření muzejní sítě v 60. letech. V 50. letech vznikají muzea politická, která mají

⁷¹ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 75–81.

⁷² Tamtéž, s. 83–84.

⁷³ Tamtéž, s. 85–93.

za cíl podporu výstavby socialismu v Československu. Vzorem pro budování muzejnického oboru byl Sovětský svaz. Podle něj byl zřízen třeba Kabinet muzejní a vlastivědné práce, který posléze nahradil Svaz českých muzeí, který převzal metodickou a organizační práci. V tomto období se také rozšiřuje spolupráce s Mezinárodní radou muzeí (ICOM) a od 60. let 20. století dochází k rozvoji muzeologie a vznikly externí katedry muzeologie přidružené k filozofickým fakultám v Brně a Praze. V období normalizace se upevnila centralizace a direktivní řízení, často docházelo k výměně pracovníků, byla provedena celostátní prověrka, v jejímž rámci byly přepracovány nebo uzavřeny ideologicky nevyhovující expozice. V 80. letech byla hlavním zájmem ochrana sbírek. Byla vybudována nová konzervátorsko-restaurátorská pracoviště. Celkově se v této době kladl důraz na výchovnou a vzdělávací funkci muzeí. Muzejní instituce svou kulturně-výchovnou činností pomáhaly formovat socialistického člověka. Muzeologický kabinet, který zastřešoval socialistické muzeologické plánování a železná opona, která neumožňovala komunikaci se zahraničními institucemi, zapříčinily, že zde chyběly nové impulsy a možnost plnohodnotného vývoje muzejnictví.⁷⁴

Po roce 1989 se začala připravovat nová legislativní norma, nový muzejní zákon č. 122/2000 Sb. byl ale schválen až v roce 2000. Byla založena Asociace muzeí a galerií České republiky, nejvýznamnější nevládní neziskové sdružení u nás. Později také vznikla Rada galerií České republiky. Muzeologie je dnes plně etablovanou vědou, vyučuje se na několika univerzitách a dosahuje světové úrovně.⁷⁵ Změna režimu znamenala pro muzea získání volnosti v jejich činnosti bez zásahů státu. V dnešní době si mohou muzea řídit své fungování sama. Jsou závislá pouze na souhlasu zřizovatele a na jeho finanční podpoře. Svoboda nabytá převratem s sebou nese ale i negativa. Muzea nemají vždy finanční jistotu, jakou měla dříve, často musí usilovat o podporu i z dalších zdrojů, a nejen od zřizovatele. Ve spoustě případů dodnes teprve hledají cestu, jakou by se jejich působení mělo ubírat. Na druhou stranu ale otevření hranic umožňuje muzeím získávat nové kontakty, navazovat spolupráci,

⁷⁴ OCHRANA, PLAČEK, PŮČEK a ŠIMČÍK, 2018, s. 22.

⁷⁵ KNAPÍK, OLŠOVSKÝ, ŠOPÁK a VÁHALA, 2012, s. 93–96.

inspirovat se či poučit z fungování zahraničních muzejních institucí. Je zde možnost rozšíření sbírkotvorné i prezentační funkce muzea. Dochází také k intenzivnějšímu zaměření na návštěvníky.⁷⁶ Situace po roce 1989 bývá v některých ohledech i kritizována. Publikace *Management a hospodaření muzeí* zmiňuje, že zákon z roku 2000 nereflektuje podstatu muzea a v mnohém se shoduje se socialistickým zákonem. Výtky pak směřují i k Asociaci muzeí a galerií, jejíž činnost je třeba účinně směřovat k volné odborné diskuzi a oprostít ji od zátěže minulého režimu. Zdůrazňuje, že je třeba neopomíjet význam vysokoškolského muzeologického vzdělávání pro budoucí zkvalitnění muzeologické práce.⁷⁷

Tato kapitola slouží jako přehled historie muzejnictví jak v Evropě, tak v českých zemích. Přibližuje základní funkce muzea, hlavní linii dějin muzejnické činnosti a sběratelství, z níž vyplývají i mezníky, které vývoj samostatného, veřejného muzea ovlivňovaly. Šlo zejména o přeměnu stavovské společnosti na občanskou a snaha o uchování a prezentaci národního dědictví. Bližší historie muzejnictví v Hradci Králové a zrod Galerie moderního umění je podrobně popsán v následující kapitole.

⁷⁶ BURIÁNKOVÁ, KOMÁRKOVÁ a ŠEBEK, 2010, s. 67.

⁷⁷ OCHRANA, PLAČEK, PŮČEK a ŠIMČÍK, 2018, s. 22–23.

3. Historie Galerie moderního umění v Hradci Králové

Královéhradecká Galerie moderního umění byla založena v roce 1953 jako Krajská galerie. Sběratelství výtvarného umění v Hradci Králové má však delší tradici. Nejprve je tedy třeba představit historické události v oblasti hradeckého muzejnictví, které vedly ke vzniku GMU tak, jak je známá dnes.

3.1. Kořeny galerie v městských muzeích

Přestože zatím neexistovaly vhodné muzejní prostory, výstavy všech možných předmětů se v Hradci Králové pořádaly už v 19. století.⁷⁸ V roce 1879 se v budově vyšší městské reálky uskutečnila výjimečně úspěšná výstava starožitností, která podnítila myšlenku vybudování vlastního muzea. Na zrodu se podílel tehdejší starosta Karel Collino, knihkupec a knihtiskař Ladislav Pospíšil, František Ulrich, ředitel vyšší reálky Kristian Stefan a profesor vyšší reálky Bedřich Spiess.⁷⁹ O rok později bylo založení Městského muzea schváleno a pro tento účel byl zřízen i muzejní odbor. Základem sbírek byly archeologické nálezy a exponáty z výstavy v roce 1879.⁸⁰ Město poskytlo muzeu dvě místnosti v přízemí reálné školy a předalo mu i svou starou městskou sbírku, která obsahovala mimo jiné archeologické nálezy z královéhradecké katedrály sv. Ducha, hudební rukopisy nebo staré městské pečeti.⁸¹ Městské muzeum bylo v roce 1896 rozděleno na samostatné Uměleckoprůmyslové⁸² a Historické muzeum.⁸³ Obrazy se sbírky se dostaly do správy muzea Uměleckoprůmyslového.⁸⁴ V 90. letech 19. století také dochází k nárůstu exponátů zejména díky darům.⁸⁵ Jedná se o stejnou situaci, která byla popsána v předchozí kapitole a nastávala ve více českých městech. Město totiž nejprve získalo mnoho předmětů od obyvatel, ale nemělo vhodné prostory pro jejich uložení. Muselo se je tedy snažit najít nebo vybudovat. V Hradci Králové se až v roce 1913 otevřela

⁷⁸ Výstavy se pořádaly například v prostorách reálného gymnázia či obecního domu.

⁷⁹ DOUBEK a LAJDAR, 2002, s. 75.

⁸⁰ Tamtéž, s. 76.

⁸¹ RAZIMOVÁ, 2009, s. 154.

⁸² Královéhradecké Uměleckoprůmyslové muzeum bývá někdy označováno pouze jako Průmyslové.

⁸³ DOUBEK a LAJDAR, 2002, s. 77.

⁸⁴ RAZIMOVÁ, 2009, s. 170.

⁸⁵ BLÁHA, GRULICH, HORKÝ et al., 2017, s. 424–425.

budova muzea navržená Janem Kotěrou, do které byly sbírky instalovány ve 20. letech 20. století. Kromě toho měly prostory i další využití, například jako přednáškové místnosti, knihovna či čítárna. O sbírky Městského historického muzea se do roku 1932 staral Ludvík Domečka, který pracoval zároveň jako městský tajemník, prováděl archeologické vykopávky a přispíval do tisku. V roce 1932 byl vystřídán Františkem Tichým, který do té doby pracoval v Muzeu uměleckoprůmyslovém a patřil také mezi spoluzakladatele Skupiny výtvarníků v Hradci Králové, která sdružovala umělce a pořádala přednášky věnované umění a jeho technikám. František Tichý spravoval obě muzea zároveň a pořádal výstavy lidové tvorby, techniky, a především výtvarného umění. Z těchto uměleckých výstav byla nakupována umělecká díla pro městskou obrazárnu.⁸⁶ Tato díla tedy představovala jeden ze základů městské galerie a František Tichý je jednou z klíčových osobností jejího vzniku. Jak se ale ukazuje, myšlenka založit galerii zde existovala už několik let před působením Františka Tichého.

3.2. Historie Galerie moderního umění

Na počátku 20. století vznikl v Hradci Králové záměr vybudovat vlastní galerii, aby výtvarná díla nemusela sdílet prostor s předměty, které spadaly pod Historické a Uměleckoprůmyslové muzeum. V roce 1901 by zřízen fond pro výstavbu galerie.⁸⁷

Kromě výše zmíněných výtvarných děl se stal zásadním pro vznik galerie v Hradci Králové odkaz královéhradeckého biskupa Josefa Doubravy městské galerii v roce 1919. Šlo o „asi 100 obrazů a kreseb a asi 20 světlotisků, rytin a leptů a jiných prací českých malířů činných většinou ve 2. pol. 19. století.“⁸⁸ Tento základ obrazárny byl spravován Uměleckoprůmyslovým muzeem. Trvalo několik let, než sbírky městské obrazárny našly své stáje místo. Obrazy, které Doubrava městu odkázal, visely až do května roku 1936 v biskupské residenci v Hradci Králové, potom byly přemístěny do sálů staré radnice.⁸⁹ Starosta František Ulrich pak v roce 1925 založil fond pro

⁸⁶ BLÁHA, GRULICH, HORKÝ et al., 2017, s. 497–498.

⁸⁷ DIVIŠOVÁ, 2011, s. 153.

⁸⁸ TICHÝ, 1938, s. 5.

⁸⁹ Tamtéž.

zakupování děl pro galerii.⁹⁰ Soubor děl z odkazu biskupa Josefa Doubravy byl obohacen dalšími obrazy, a to díly zakoupenými městem, městskými elektrickými podniky nebo zapůjčenými Spořitelnou královéhradeckou, Kruhem přátel umění v Hradci Králové, Městským průmyslovým muzeem a soukromými sběrateli.⁹¹ Z toho plyne, že město bylo schopné ne v příliš dlouhém čase nabýt poměrně rozsáhlých sbírek a otevřelo dveře k získávání dalších. Problémem nebyl tedy nedostatek exponátů, ale absence vhodného místa pro jejich uchování.

Vybudování prostor pro městskou galerii se po mnoho let ukázalo jako velmi problematické. Ve 30. letech se začalo intenzivněji pracovat na realizaci budovy galerie. Budova byla navržena Josefem Gočárem a měla být umístěna naproti budově muzea, kterou projektoval jeho učitel Jan Kotěra. Město sice uvolnilo na stavbu finanční prostředky, ale celková finanční situace ve 30. letech nebyla příznivá.⁹² Po druhé světové válce zůstal Gočárův návrh dodnes nerealizovaný.

Přemístění obrazárny ze sálů biskupské rezidence do staré radnice v roce 1936 znamenalo zpřístupnění děl veřejnosti.⁹³ Za druhé světové války se sloučilo Městské historické muzeum a Uměleckoprůmyslové muzeum v Městské muzeum v Hradci Králové. Činnost muzeí byla sice utlumena, ale od roku 1942 se opět začalo vystavovat. Šlo hlavně o krátkodobé výstavy především českých výtvarných umělců (vyjma expozice německých grafiků). V roce 1941 došlo také ke sloučení všech městských institucí (knihoven, muzeí, archivu, kroniky a také galerie) v rámci činnosti městské osvětové služby, v jejímž čele stál knihovník dr. František Hejl. V roce 1944 byly výstavy a expozice opět uzavřeny kvůli vyhlášené totální válce.⁹⁴

V poválečné době se postupně z Městského muzea formovalo Krajské muzeum a stejná situace potkala i galerii. Z obrazárny, která po léta fungovala pod správou muzea, vznikla jako kulturní zařízení východočeského Krajského národního výboru (KNV) na základě výnosu vlády ČSR o zřizování regionálních galerií (1952) Krajská

⁹⁰ DIVIŠOVÁ, 2011, s. 153.

⁹¹ TICHÝ, 1938, s. 5

⁹² Tamtéž, s. 6.

⁹³ BLÁHA, GRULICH, HORKÝ et al., 2017, s. 497.

⁹⁴ Tamtéž, s. 522.

galerie královéhradeckého kraje, která byla otevřena v roce 1953. Galerie se tedy pod vedením KNV stala samostatně fungující institucí. Problém galerijního prostoru se ale stále ukazoval, proto byly sbírky od vzniku galerie až do roku 1963 umístěny na zámku v Rychnově nad Kněžnou. V roce 1963 se pak přemístily opět do biskupské rezidence.⁹⁵ Do současné budovy byly sbírky přestěhovány až v roce 1990.⁹⁶

Základem galerijní sbírky byl odkaz Josefa Doubravy a sbírky bývalé Městské galerie. Postupně byl obohacen o zápůjčky a převody uměleckých fondů z Národní galerie a z výtvarného odboru ministerstva školství a kultury a také o nákupy děl z prostředků Krajského národního výboru v Hradci Králové. To vše mělo za cíl vytvořit bohatou sbírku malířství a sochařství 19. a 20. století.⁹⁷

V říjnu roku 1959 se Krajská galerie sloučila s Krajským muzeem a Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v jednotnou organizaci – Krajský vlastivědný ústav.⁹⁸ V roce 1960 se opět osamostatnila, užívala název Oblastní galerie a byla pod vedením Městského národního výboru. V roce 1962 město pronajalo budovu bývalé biskupské rezidence, kam se galerie přesunula v letech 1962 a 1963. 1. dubna 1963 byla převedena opět pod východočeský Krajský národní výbor a 30. června otevřena veřejnosti opět pod názvem Krajská galerie.⁹⁹ Mezi lety 1953–1955 řídila galerii akademická malířka Božena Hliněnská-Kuhnová a od roku 1956 do 15. března 1963 dr. Jan Baleka.¹⁰⁰ Poté nastoupil jako ředitel PhDr. Josef Sůva, který galerii vedl do roku 1997, kdy byl vystřídán PhDr. Tomášem Rybičkou.

Přestože prvních 10 let fungovala galerie mimo Hradec Králové a její prostory nebyly ještě 3 roky po založení ve finálním stavu (v roce 1956 podle Jana Baleky skončily hlavní vnitřní úpravy objektu)¹⁰¹, vytvořila si stálý okruh příznivců a hojně se zapojovala do kulturního dění kraje. Galerie pořádala kromě základních výstav také

⁹⁵ BLÁHA, GRULICH, HORKÝ et al., 2017, s. 606.

⁹⁶ Historie galerie. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/historie-galerie.html>

⁹⁷ BALEKA, 1963, s. 2.

⁹⁸ Tamtéž, s. 10.

⁹⁹ SŮVA, 1968, s. 1.

¹⁰⁰ BALEKA, 1963, s. 11.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 3.

putovní výstavy, které byly koncipovány v souladu s kulturní politikou jako výchova uměním pro závody.¹⁰² S putovními výstavami se do celého kraje rozšiřovala i přednášková činnost, kterou organizačně podporoval založený Kruh přátel výtvarného umění, který měl také zásluhu na zřízení filmového archivu galerie. Galerie pomohla (zejména co se týče metodiky) vybudovat další galerie v kraji (Krkonosská galerie ve Vrchlabí, Galerie v Jaroměři či ve Dvoře Králové).¹⁰³ V rámci výchovy uměním spolupracovala s vojenským osvětovým střediskem, dále se Svazem československých výtvarníků, Pionýrským domem, dalšími galeriemi apod. Z roku 1958 jsou zprávy o tom, že galerie spolupracuje se zahraničními výstavami a propůjčuje díla Josefa Čapka, Antonína Slavíčka a Rudolfa Kremličky do tehdejší Jugoslávie, Německé demokratické republiky, Brazílie a Argentiny.¹⁰⁴ Kromě toho se zvyšuje důraz na spojení s osobnostmi umění východočeského regionu a zaměření programu na novodobé umění. Galerie se také podílela na vzniku první galerie při JZD a Městském národním výboru ve Slatině nad Zdobnicí.¹⁰⁵ V roce 1960 se rozchází Kruh přátel výtvarného umění při galerii v Rychnově nad Kněžnou a „vzniká okruh spolupracovníků z řad studentstva kolem pracoviště galerie, které bylo přeneseno do Hradce Králové jako první etapa přemístění celé galerie do kulturního centra kraje.“¹⁰⁶

V následujících letech se jako problém projevovalo nedostatečné zastoupení významných směrů, které mapují vývoj českého umění daného období. Podle Dagmar Hubené bylo v roce 1964 vymezen počátek období sběratelského zájmu galerie. Tím má být tvorba Antonína Slavíčka.¹⁰⁷ Už tento autor nebyl ale ve sbírkách dostatečně zastoupen, což platilo i u celé řady dalších umělců včetně těch, kteří pocházeli z okolí Hradce Králové. Jednalo se o Bohumila Kubištu, Josefa Čapka, Václava Špálu, Quida Kociana, Josefa Váchala a další. Sbírka tudíž nedávala ucelený přehled o vývoji výtvarného umění sledovaného období. Chyběla zde jména z 19. i 20. století a údajně v té době existovaly i lépe obsáhlé soukromé sbírky. Často právě totiž mimo jiné

¹⁰² BALEKA, 1963, s. 3.

¹⁰³ Tamtéž, s. 4–6.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 5.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 9.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 7.

¹⁰⁷ HUBENÁ, 1964, s. 65.

obsahovaly tvorbu místních umělců. Ta byla společně s podněty moderní architektury ve dvacátých a třicátých letech hlavním impulzem pro rozvoj soukromého sběratelství v Hradci Králové. Soukromé sběratelství mělo také politický a sociální přesah. Většina hradeckých sběratelů se zajímala o levicově orientovanou meziválečnou avantgardu, která je fascinovala svým novým výrazem. Sběratelé své sbírky také často zpřístupňovali veřejnosti a byli velmi činní při zajišťování výstav a kulturních událostí. Největší hradecké sbírky vytvořil Rudolf Hršel a Emanuel Hloupy. Jeho sbírka byla odkázána Národní galerii.¹⁰⁸

Dá se říct, že nadšení k modernímu umění často vycházelo nejprve od soukromých sběratelů a ne galerií. To bylo potřeba změnit, což se začalo dít po přesunu Krajské galerie do Hradce Králové a s příchodem nového ředitele PhDr. Josefa Sůvy v roce 1963. Tehdy se teprve mohla rozvinout soustavná odborná a cíleně zaměřená akviziční činnost.¹⁰⁹

V 60. letech bylo tedy jedním z hlavních cílů Krajské galerie rozšíření sbírek, nákupy nových děl se zaměřením zejména na modernu a imaginativní umění, a kromě toho také zkvalitnění samotných výstav a řádná katalogizace děl, protože mezi přesuny z rychnovského zámku zde byly značné nedostatky, jako například chybějící technické údaje o dílech v inventárních knihách. V roce 1965 došlo k oddělení části sbírek 19. století na zámek v Litomyšli, což dalo větší prostor dílům 20. století.¹¹⁰

Po srpnových událostech v roce 1968 a nástupu normalizace zůstal Josef Sůva ve vedení Krajské galerie. Nákupy děl byly na určitou dobu pozastaveny, ale v roce 1971 byla schválena nová komise a bylo tedy možné pokračovat v akvizicích. Složení akviziční komise umožnilo, že nedocházelo k výrazným omezením v nákupech. Do určité míry tomu dopomohla i relativní tolerance zřizovatele, který spíše kontroloval jiné instituce v regionu a jestli jsou nákupy v souladu s režimem. Nejzásadnější

¹⁰⁸ SŮVA, 1972, s. 1–3.

¹⁰⁹ FINFRLOVÁ a VÍTKOVÁ, 2004, s. 1.

¹¹⁰ SŮVA, 1968, s. 2.

omezení v akviziční činnosti se týkalo soudobé tvorby.¹¹¹ V květnu 1981 došlo k neúspěšnému pokusu vystavit čtyři soudobé autory v Orlické galerii v Rychnově nad Kněžnou, která spadala pod Krajskou galerii. Došlo na opatření, která se Krajské galerie sice dotkla, ale naštěstí neohrozila budoucí nákupy. Šlo zejména o formální výtky, které vyzývaly východočeské galerie k důraznějšímu zaměření na dokumentaci socialistického realismu.¹¹² I přes tyto problémy se v průběhu 70. a 80. let podařilo zakoupit nějaká díla autorů, kteří nebyli ideologií podporováni. Je ale možné, že těchto pokusů bylo víc, jen nedopadly úspěšně.¹¹³

Mezi lety 1979–1982 se galerie soustředila i nadále na akviziční politiku a rozšiřovala svou odbornou, dokumentační a výchovnou funkci. Jedním z důležitých úkolů bylo doplnit sbírky meziválečné a poválečné tvorby. Dalším z cílů byla také modernizace depozitářů, zlepšení instalačních podmínek a obohacení sbírky plastik, která v té době nebyla příliš rozsáhlá.¹¹⁴

V 80. letech měla galerie ve svých sbírkách přes 5000 děl a v této době už sama hojně díla zapůjčuje (i do zahraničí) na rozdíl od doby, kdy byla z velké části na zápůjčkách závislá. V letech 1983–1988 přibylo 367 nových děl (plastiky, obrazy, kresby i grafické listy) a ve všech druzích umění se pozornost zaměřovala nejen na tvorbu sbírek starších umělců, ale i na současné umělce. Rozšiřovala se sbírka kreseb a grafických listů, ať už přípravných, či plnohodnotných děl. I přes nákupy plastik zůstala tato část zastoupena stále jen spíše rámcově (za pět let přibylo z celkových 367 děl pouze 34 plastik).¹¹⁵ Své přírůstky galerie prezentovala na několika výstavách, v roce 1976, 1983 a posléze v roce 1989, kdy se konaly dvě. První se konala v březnu a dubnu a prezentovala obrazy a plastiky, druhá výstava kresby a grafiky se konala v listopadu a prosinci. Těmito výstavami uzavřela galerie svou činnost za minulého režimu.¹¹⁶

¹¹¹ SLOUPOVÁ, 2016, s. 86.

¹¹² Tamtéž, s. 86–87.

¹¹³ Tamtéž, s. 88.

¹¹⁴ SŮVA a ZEMÁNEK, 1983, s. 1.

¹¹⁵ RYBIČKOVÁ, 1989, s. 5.

¹¹⁶ SLOUPOVÁ, 2016, s. 88.

Časté výpůjčky jiným galeriím, ale i celá řada exhibic, které se konaly zejména od začátku působení ředitele Josefa Sůvy, vypovídají o kvalitě a šíři sbírky, kterou galerie nabyla za poměrně krátkou dobu. Je také zřejmé, že i v nelehkém období normalizace zvládla galerie bez dramatických zásahů pokračovat ve své akviziční činnosti a své sbírky řádně rozšiřovat (i přes nižší zastoupení plastik). V roce 1990 byla galerie i sbírky přemístěny do budovy bývalého Záložního úvěrního ústavu. S tímto přesunem začíná nové období galerie. Budově Galerie moderního umění a její historii je věnována následující podkapitola.

3.3. Budova Galerie moderního umění

Dnešní galerijní budova nesloužila původně jako místo pro vystavování a spravování sbírek. Postavena byla mezi lety 1911–1912 architektem Osvaldem Polívkou a fungovala jako Záložní úvěrní ústav.¹¹⁷ Dominantní je zejména vstup do budovy, který je ozdoben bronzovými plastikami sochaře Ladislava Šalouna, alegorií Obchodu a Úrody.¹¹⁸

¹¹⁷ BENEŠOVÁ, JAKL a TOMAN, 2000, s. 49.

¹¹⁸ Budova. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/budova.html>

Obrázek 1 Vstup s alegoriemi Obchodu a Úrody

Obrázek 2 Budova Galerie moderního umění v Hradci Králové

Od roku založení byla galerie umístěna na zámku v Rychnově nad Kněžnou, v roce 1963 se přesunula zpět do Hradce Králové, kde fungovala v prostorách dvou křídel biskupské rezidence na Velkém náměstí. Až v roce 1990 se galerie přestěhovala do budovy výše zmíněného Záložního úvěrního ústavu.¹¹⁹ Přestože se GMU v těchto prostorách nachází relativně krátkou dobu, prostory modernistické secesní budovy velmi vhodně korespondují se sbírkami českého moderního umění od přelomu 19. a 20. století až po současnost, které zde našlo své místo. Budova se tedy stala prvním stálým sídlem instituce. Vybrána byla, protože v té době byly prostory volné a jejich využití pro účely galerie podporoval i fakt, že před rokem 1989 byl prostor upraven pro tehdy nově vzniklé Muzeum revolučních tradic. Po pádu komunismu v roce 1989 nebylo takové muzeum potřebné a poskytlo tedy místo Galerii moderního umění. I tak však budova nevyhovovala plně potřebám galerie. V následujících letech byla postupně vylepšována a o její celkové rekonstrukci bylo rozhodnuto v roce 2011.¹²⁰

Pokud jde o výše zmíněný návrh budovy galerie od Josefa Gočára, ten zůstal dodnes nerealizovaný. Přestože od jeho vzniku uběhlo už přes 80 let, jeho případná budoucí realizace stále není vyloučena. Naposledy byl návrh budovy veřejně diskutovaný v roce 2013, kdy sběratelka umění Meda Mládková nabídla pro případně postavenou budovu některá díla malíře Františka Kupky. Budova je považována za nadčasovou a prostor, kde by galerie případně mohla stát, vybral sám Gočár, v současnosti je stále nezastavěný a vlastní ho město. Tímto se tedy podmínky pro případnou výstavbu jeví jako příznivé.¹²¹ Podle bývalého ředitele GMU Tomáše Rybičky je však situace trochu komplikovanější. Celý projekt by se pravděpodobně musel zrevidovat, protože některé vlastnosti budovy neodpovídají dnešním požadavkům. Jde například o jednoduché zasklení přední části nebo fakt, že budova byla navrhovaná spíše jako *Kunsthalle*, tedy výstavní prostor, ale ne jako prostor pro sbírkotvornou instituci. Chybí zde tedy patřičné zázemí či depozitáře, což souvisí

¹¹⁹ Historie galerie. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/historie-galerie.html>

¹²⁰ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

¹²¹ RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Plány Gočárový galerie v Hradci ožívají, projekt leží 80 let v šuplíku. In: *Idnes.cz* [online]. 10. 11. 2013 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: https://hradec.idnes.cz/galerie-josef-gocar-hradec-kralove-d5c/hradec-zpravy.aspx?c=A131102_1995077_hradec-zpravy_kvi

s tím, že budova měla být propojena s Muzeem východních Čech. Kromě toho je dnešní parcela už menší a po jejím okraji vede horkovod. Technické problémy jsou spíše otázkou peněz. Tomáš Rybička také s odkazem na některé studentské návrhy galerie nastoluje otázku, jestli by při případné realizaci nové galerie nebylo lepší postavit ji podle návrhu nějakého současného architekta. Hradec Králové by však další prostory pro výstavy mohl využít, přestože je Galerie moderního umění po své rekonstrukci institucí, která splňuje všechny požadavky.¹²² V současné době diskuze o Gočárově galerii nepokračuje, není však vyloučeno, že bude toto téma opět otevřeno.

Galerie moderního umění se formovala už v počátcích 20. století a odkaz Josefa Doubravy, nákupy a dary daly galerii bohatý základ pro její sbírkotvornou činnost. Hlavním problémem, se kterým se galerie potýkala, bylo nalezení vhodných prostor pro uchování sbírek, které bylo zapříčiněno hlavně nepříznivými historickými událostmi, kdy plány pro stavbu budovy přerušily finanční potíže a následně druhá světová válka, po které se plán výstavby již neobnovil a následovalo poměrně časté stěhování a reorganizace instituce. Tyto neideální podmínky měly negativní dopad na díla, jejich inventarizaci, ale i na tvorbu sbírek. Je však třeba zdůraznit, že i v nejednoduchém období před návratem galerie do prostor biskupské rezidence v roce 1963 se galerie těšila vysoké návštěvnosti a hojně se angažovala v přednáškové činnosti, stejně jako v pořádání výstav. Tato snaha pak vyvrcholila za ředitele Josefa Sůvy, který se zasloužil o významné rozšíření a zkompletování sbírek v ucelený soubor. Přestože prostory nebyly ještě zcela vyhovující, přesun do budovy bývalého Záložního úvěrního ústavu pak znamenal završení mnoha let snažení o vybudování svébytné galerie s rozsáhlou sbírkou vysoké kvality a otevřel jejímu působení nové možnosti. Vývoj galerie po roce 1989 a její dnešní fungování včetně rekonstrukce bude rozebráno v následující kapitole.

¹²² Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

4. Současnost GMU

4.1. Galerie moderního umění po roce 1989

Galerie moderního umění se v lednu roku 1990 přemístila do budovy bývalého Záložního úvěrního ústavu, což jí umožnilo vybudovat si vlastní zázemí jak pro sbírky, tak pro pořádání doprovodných programů různého druhu. Zároveň od roku 1991 začala používat současný název Galerie moderního umění. V roce 1998 byla Ministerstvem kultury uzavřena Orlická galerie v Rychnově nad Kněžnou a její správa přešla pod GMU.¹²³ Na Kolowratském zámku v Rychnově nad Kněžnou zůstala její pobočka, aby sbírka mohla být stále navštěvována. GMU se tedy kromě svých sbírek starala i o sbírkový fond Orlické galerie, který se skládal ze dvou stálých expozic.¹²⁴ V roce 2003 předala GMU správu Muzeu a galerii Orlických hor.¹²⁵

V roce 1997 nastoupil na pozici ředitele PhDr. Tomáš Rybička, který po 34 letech vystřídal Josefa Sůvu. Tomáš Rybička chtěl dle svých slov navázat na předchozího ředitele zejména ve sbírkotvorné činnosti, aby se sbírka i nadále hojně rozrůstala. Nová umělecká díla do sbírky se GMU daří nakupovat každý rok, nákupy závisí ale i na finančních možnostech, které někdy bývají omezené. Tomáš Rybička tuto situaci komentuje tím, že někdy finanční omezení na druhou stranu nutí galerii zvažovat, které dílo je nutné pro doplnění sbírek a které v danou chvíli není zase příliš zásadní.¹²⁶

V roce 2001 byla GMU na základě zákona 157/2000 Sb. předána odborem ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií Ministerstva kultury do majetku Královéhradeckého kraje.¹²⁷ Od podzimu roku 2004 probíhaly v GMU menší úpravy prostor jako výmalba sálů a rozšíření výstavních prostor. Po dobu této

¹²³ Rozhodnutí ministra Orlickou galerii šokovalo. *Mladá fronta Dnes – Východočeské vydání*, 1998, s. 2.

¹²⁴ Výroční zpráva GMU za rok 1998, s. 2.

¹²⁵ Výroční zpráva GMU za rok 2003, s. 2.

¹²⁶ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

¹²⁷ Galerie a knihovna do majetku kraje. *Hradecké noviny*, 2001, s. 4.

rekonstrukce byla stálá expozice i výstavy po nějakou dobu uzavřeny. V dubnu 2005 GMU prostory opět zpřístupnila a otevřela novou stálou expozici.¹²⁸

V roce 2008 se správa děl rozrostla o dva nové soubory, a to o Galerii Vladimíra Preclíka a cyklus soch *Příběh utrpení a nadějí člověka*.¹²⁹ Obě části budou podrobněji popsány v následující kapitole. Součástí galerie je mimo jiné i knihovna, která však byla po mnoho let přístupná v podstatě jen pracovníkům galerie, což bylo způsobeno hlavně tím, že neexistovalo vhodné zázemí, ve kterém by mohla knihovnu využívat i veřejnost.¹³⁰ V současné době má knihovna přes 12 000 knihovních jednotek a po rekonstrukci získala vlastní prostor včetně studovny a je přístupná veřejnosti jednou za týden.¹³¹

GMU není vědeckovýzkumnou institucí a nezaměřuje se primárně na badatelskou činnost. Je možné, že do budoucna v tomto ohledu dojde ke změně, protože 23. května 2018 byla uspořádána první odborná konference *Na bojištích 1. světové války*. Uskutečnila se k příležitosti 100. výročí založení Československa a jako doprovodná událost k výstavě Jindřicha Vlčka, malíře ruských legií. GMU ke konferenci vydala ke konci roku 2018 sborník.¹³²

V závěru roku 2018 ve své funkci ředitele skončil Tomáš Rybička, který galerii vedl 21 let. Na pozici nového ředitele byl jmenován František Zachoval, který do funkce ředitele nastoupil k 1. dubnu 2019. Dle svého tvrzení by rád rozšířil diskusi s akademickou obcí a s odbornou veřejností a na jejím základě formoval podobu instituce. Chce také GMU propojit s místním prostředím, s veřejným prostorem,

¹²⁸ Hradecká Galerie moderního umění se otevře až v dubnu. *Mladá fronta Dnes – Hradecký kraj*, 2005, s. 9.

¹²⁹ Historie galerie. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/historie-galerie.html>

¹³⁰ Výroční zpráva GMU za rok 2006, s. 8.

¹³¹ Knihovna. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/knihovna-moznosti-vyuzivani.html>

¹³² Výroční zpráva GMU za rok 2018, s. 19.

a především se silnou tradicí regionální architektury, ke které by měly směřovat i výtvarné výstavy.¹³³

Podrobné informace o vývoji GMU po roce 1989 až do rekonstrukce v roce 2014 nejsou celkově hojně zaznamenány. Nejvíce údajů poskytly články v periodikách, rozhovory a výroční zprávy, které však GMU začala vydávat až v roce 1998. V této části je tedy jistě možnost dalšího výzkumu.

Výše zmíněný problém prostor knihovny je jen jedním z mnoha dalších, které způsobovaly nevyhovující podmínky pro chod galerie. Galerii chybělo kvalitní zázemí a kvůli tomu často i dobrá návaznost výstav. Přestože Galerie svým přesunem v roce 1990 získala vhodné prostory pro svou činnost, budova nebyla pro její potřeby v průběhu let dostatečně přizpůsobena. V roce 2014 se tedy budova dočkala rekonstrukce.

4.2. Rekonstrukce galerijní budovy

V roce 2010 byl vypracován projekt na celkovou rekonstrukci. Samotná rekonstrukce započala v červenci roku 2014. Jejím cílem bylo rehabilitovat budovu, zlepšit podmínky pro vystavování a ukládání uměleckých děl a vylepšit podmínky pro návštěvníky i pro zaměstnance. Galerie se také celkově chtěla vyrovnat evropskému standardu, co se týče poskytování služeb a zázemí pro návštěvníky.¹³⁴

Architektonická koncepce byla vypracována královéhradeckým ateliérem 3Q Project a jejím autorem je Ing. arch. Pavel Tušíl.¹³⁵ Měla za úkol zajistit prostorovou návaznost, umožnit plynulý pohyb návštěvníka v galerii, vybudovat vhodnější místo pro doprovodné programy, ukládání a manipulaci s uměleckými díly apod. Zároveň mělo provedení respektovat historickou hodnotu budovy a jejích jednotlivých řemeslných prvků.¹³⁶ Do vstupní haly s pokladnou byla přidána šatna, prodejna

¹³³ KLEMT, Jiří. Novým ředitelem Galerie moderního umění v Hradci Králové je František Zachoval. *Královéhradecký kraj* [online]. 2018, 16. 10. 2018 [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/novym-reditelem-galerie-moderniho-umeni-v-hradci-kralove-je-frantisek-zachoval-300182/>

¹³⁴ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

¹³⁵ Výroční zpráva GMU za rok 2015, s. 7.

¹³⁶ Výroční zpráva GMU za rok 2014, s. 7.

publikací a odpočinkový prostor. V prvním poschodí byl zřízen malý výstavní sál, kam byla přesunuta Galerie Vladimíra Preclíka, sál pro přednášky, výtvarný ateliér a studovna pro návštěvníky knihovny. V dalších třech podlažích se pak prostory uzpůsobily stálé expozici, termínovaným výstavám a administrativním prostorám, které dříve sloužily jako byty. Dnes je zde vybudováno zázemí pro zaměstnance a další organizace.¹³⁷ Z původních kanceláří umístěných okolo prosvětleného ochozu se vytvořil otevřený prostor. Ve světlíku byla instalována nová vzduchotechnika, která byla sama o sobě přeměněna na výtvarný objekt malířem Alešem Lamrem.¹³⁸ Proběhla také oprava fasády a restaurování výzdoby průčelí a uměleckořemeslných prvků interiéru (vitráže či štuková výzdoba).¹³⁹

Rekonstrukce byla financována z rozpočtu Královéhradeckého kraje a z dotace z Evropského fondu pro regionální rozvoj.¹⁴⁰ Stavební práce byly dokončeny v listopadu 2015. V prvních měsících roku 2016 pak byly upraveny interiéry a nakonec byly ještě restaurátorsky ošetřeny na počátku rekonstrukce nalezené papírové tapety a plastiky Ladislava Šalouna v hlavním průčelí. Galerie byla pro veřejnost slavnostně otevřena 24. listopadu 2016.¹⁴¹

V době rekonstrukce byla budova galerie pro veřejnost uzavřena, přesto v omezeném rozsahu vykonávala svou činnost. Starala se o bezpečné uložení sbírek v náhradních prostorách, pro veřejnost fungovala v Galerii Vladimíra Preclíka (tehdy sídlila v královéhradeckém Regiocentru), dále byla činná ve Studijní a vědecké knihovně (hlavně pro přednášky) a v Muzeu východních Čech, kde probíhala každý měsíc tzv. Setkání u obrazu, při kterých bylo vystaveno vždy jedno dílo ze sbírek

¹³⁷ Dle Výroční zprávy za rok 2018 zde sídlí i příspěvková organizace Impuls, centrum podpory uměleckých aktivit, obecně prospěšná společnost Revitalizace Kuks a část prostor si pronajal Královéhradecký kraj.

¹³⁸ Výroční zpráva GMU za rok 2016, s. 7.

¹³⁹ Výroční zpráva GMU za rok 2014, s. 8.

¹⁴⁰ Výroční zpráva GMU za rok 2015, s. 7.

¹⁴¹ Výroční zpráva GMU za rok 2016, s. 7–8.

GMU.¹⁴² I přes uzavření budovy byla všechna umělecká díla dostupná, galerie je půjčovala jiným muzeím i galeriím, ať už českým, či zahraničním.¹⁴³

Projekt rekonstrukce galerie získal ocenění v XV. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria Musaealis. Jedná se o soutěž vyhlašovanou Ministerstvem kultury ČR ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií a českým výborem Mezinárodní rady muzeí (ICOM). Rekonstrukce Galerie moderního umění zde získala zvláštní ocenění v kategorii Muzejní počin roku.¹⁴⁴ Dalším oceněním, které galerie za rekonstrukci získala jako jedna z pěti budov, je titul Stavba roku 2017, které uděluje každý rok Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství.¹⁴⁵

Nedostatkem současné podoby budovy by do budoucna mohla být přeplněnost depozitářů obrazů i plastik, případně nevyhovující klimatické podmínky v depozitáři kreseb, které hrozí i přes výrazné zkvalitnění podmínek pro ukládání děl.¹⁴⁶ Celkově je však nutné zdůraznit, že Galerie moderního umění získala svou přestavbou konečně prostor, který je pro její účel skutečně určen a uzpůsoben. Už se nejedná o přechodné umístění děl a zároveň se galerie nemusí adaptovat prostoru, který původně sloužil jako budova s kanceláři. Slouží přesně takovému účelu, jaký jí byl v roce 1990 udělen. Dalo by se říct, že vzhledem k historii galerie a její budovy má GMU nyní příležitost využít plně svůj potenciál bez závažných technických omezení. Nově upravené prostory mohou být mnohem lépe využity pro sestavení výstav a pro uspořádání děl tak, aby co nejlépe promlouvala k návštěvníkovi a vystihovala tvůrčí myšlenku výstav. Zároveň dávají nové prostory galerii možnost vytvořit lepší zázemí pro doprovodné akce, zkvalitnit či případně rozšířit svůj program. To nezávisí pouze

¹⁴² Výroční zpráva GMU za rok 2015, s. 8.

¹⁴³ Rekonstrukce galerie? Takové malé manželství... *Quartier* [online]. 2016 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z:

http://www.quartiermagazin.cz/articles/9/Rekonstrukce_galerie_Takove_male_manzelstvi%E2%80%A6/index.html/

¹⁴⁴ Prezentace vítězů Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2016. *Asociace muzeí a galerií ČR* [online]. [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: http://www.cz-museums.cz/web/gloria_musaealis/vyhlaseni-vitezu/prezentace/prezentace-vitezu-narodni-souteze-muzei-gloria-musaealis-2016

¹⁴⁵ Stavební úpravy Galerie moderního umění v Hradci Králové. *Stavba roku* [online]. [cit. 2018-05-29]. Dostupné z:

<http://www.stavbaroku.cz/printDetail.do?Dispatch=ShowDetail&siid=1525&coid=73>

¹⁴⁶ Výroční zpráva GMU za rok 2018, s. 16.

na vylepšeném zázemí, hrají zde samozřejmě roli finanční faktory či personální zajištění. Na druhou stranu plné přizpůsobení budovy galerijním účelům výrazně podporuje pozici galerie jako plnohodnotné sbírkotvorného instituce a do budoucna představuje možnost rozsáhlejšího fungování.

4.3. Kulturně vzdělávací programy

Významnou roli hraje v GMU také její kulturně vzdělávací činnost a další doprovodné programy. Množství těchto programů se stále rozrůstá a jsou rozděleny na základě věkových skupin.

První skupinou jsou mateřské školy, pro které jsou většinou připraveny různé výtvarné dílny, které mají přiblížit výtvarné umění nejmenším dětem. Často se vážou k termínovaným výstavám. S výtvarnými aktivitami jsou také propojené programy, jako je *První návštěva galerie, Vítejte v budově Galerie moderního umění* či *Ve světě fantazie*. Tyto programy už se snaží ukázat samotnou galerii, díla a jejich materiály nebo třeba práci kurátora tak, aby jí děti mohly porozumět. Kromě programů navazujících na stálou expozici a termínované výstavy fungují i sezónní programy, jako jsou podzimní a zimní výtvarné dílny.¹⁴⁷

Podobně jsou koncipovány programy i pro starší děti. Jsou dále rozdělené pro první stupeň základních škol, druhý stupeň základních škol a pro střední školy a gymnázia. Typy programů jsou obdobné, většina z nich se nazývá stejně, jen jsou svou náročností a konkrétními aktivitami přizpůsobené dané věkové skupině. Pro vyšší věkové kategorie mládeže jsou pak některé další programy odbornější. Jedná se o komentované prohlídky k českému výtvarnému umění, ke Galerii Vladimíra Preclíka či program *Od realismu k abstrakci*, který se týká vývoje zobrazování témat výtvarného umění, jako je tvář, krajina, zátiší a figura.¹⁴⁸ Programy se podle období a změn výstav obměňují, jejich náplň zůstává však podobná.

Uvedené programy jsou vytvořeny pro školy, galerie však nabízí také samostatné programy pro děti. Mezi ty patří další výtvarné dílny pro různé věkové kategorie

¹⁴⁷ Interní materiály GMU – přehled doprovodných programů.

¹⁴⁸ Tamtéž.

(*Páteční malovánky, Sobotní tvoření, Výtvarná laboratoř*), dále pořádá i prázdninové dílny nebo akce spojené s významnými dny, jako je Mezinárodní den dětí.¹⁴⁹

Pro dospělé je v GMU dostupných také několik doprovodných programů. Jedno z nich je například *Setkání u obrazu*, které vzniklo v době rekonstrukce, ale pokračuje i po navrácení galerie do původního provozu. V době rekonstrukce fungovalo tak, že každý měsíc bylo vystaveno v muzeu jedno dílo ze sbírek GMU a pojila se k němu přibližně půlhodinová přednáška.¹⁵⁰ Dále si návštěvník může vybrat mezi několika druhy komentovaných prohlídek. Jsou to prohlídky k budově a historie galerie, k právě probíhajícím výstavám a ke stále expozici. Prohlídky navazující na stálou expozici jsou dvě, jedna se týká umění let 1900–1945 a druhá období po roce 1945 do současnosti.¹⁵¹

Věkové skupiny už mezi dospělými dále členěny nejsou. Galerie nechce omezovat programy na základě věku, přesto z rozhovoru s kurátorkou Petrou Příkazskou vyplývá, že určité věkové kategorie mají tendenci navštěvovat různé programy.¹⁵² Galerie by tedy mohla dále programy uzpůsobit i mezi dospělými. Nešlo by o striktní rozdělení, ale například o rozdělení podle času pořádání jednotlivých akcí, aby byly

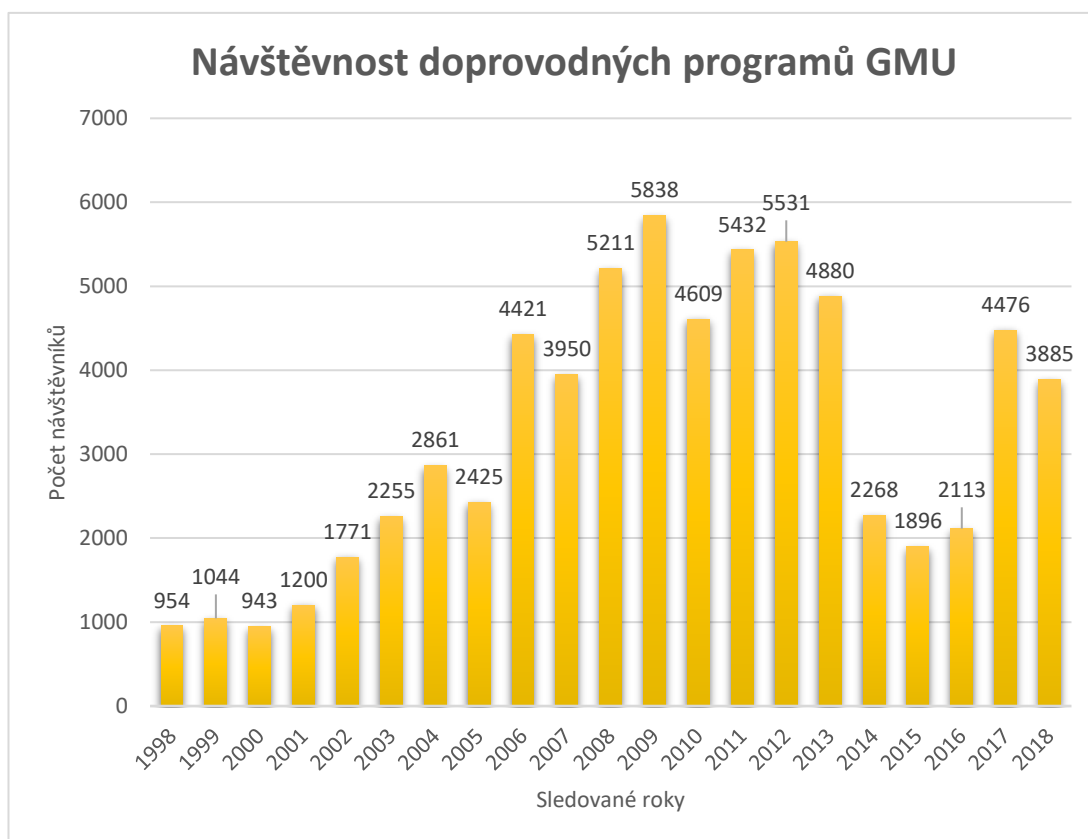
¹⁴⁹ Interní materiály GMU – přehled doprovodných programů.

¹⁵⁰ Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

¹⁵¹ Pro dospělé. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/pro-dospele.html>

¹⁵² Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

návštěvníkům s různým časovým zatížením dostupnější. Šlo by tedy spíše o drobné úpravy.

Graf návštěvnosti doprovodných programů

4.4. Návštěvnost a komunikace galerie

GMU využívá pro komunikaci s veřejností několika kanálů. Nejčastěji sděluje informace o galerii a probíhajících výstavách prostřednictvím webové stránky, přes kterou se návštěvníci mohou přihlásit k odběru informačního emailu. Každý týden v něm instituce posílá zprávy o aktuálním dění, na vernisáže pak rozesílá pozvánky poštou i elektronicky. Dalším nástrojem elektronické komunikace je Facebook. Elektronická komunikace je podle pracovníků v poslední době využívána častěji. Plakáty či jiné poutače GMU nevyužívá, při otevření po rekonstrukci byla však propagována pomocí citylight vitrín. Kromě návštěvníků komunikuje GMU s dalšími institucemi, spolky či firmami, často v souvislosti s pronájmem přednáškového sálu.¹⁵³ Do těchto skupin je ale třeba ještě zařadit i další galerie, samotné umělce

¹⁵³ Příloha č. 1 – rozhovor s BcA. Annou Burdovou

nebo sběratele, se kterými musí galerie navázat kontakt hlavně při výpůjčkách k výstavám.

GMU komunikuje zejména prostřednictvím nástrojů, které ne vždy umožňují oboustrannou komunikaci, může být tedy problematické získat dostatečnou zpětnou vazbu od návštěvníků. To v rozhovoru potvrzuje i kurátorka Petra Příkazská. Zpětnou vazbu získává nejčastěji osobně při komentovaných prohlídkách, některé reakce přichází přes Facebook. Z odpovědí je také patrné, že návštěvníci často nehodnotí odbornou práci a expozice, ale spíše záležitosti týkající se jejich celkového dojmu z galerie, například komunikaci s pracovníky v první linii.¹⁵⁴ V kontaktu s návštěvníky a pro celkový dojem z návštěvy galerie hrají tedy zaměstnanci, jako jsou např. pokladní nebo ostraha v expozicích, také důležitou roli.

Co se týče využití elektronické komunikace a sociálních sítí, které jsou dnes i pro galerie snadno využitelným a efektivním nástrojem, galerie kromě tradičních webových stránek využívá Facebook. Zde informuje o aktuálních výstavách či přidává fotografie z jednotlivých programů. Tento druh komunikace umožňuje návštěvníkům přímo reagovat na činnost galerie. Přestože GMU svůj Facebook využívá pro informování o aktuálním dění, má tato sociální síť ještě větší potenciál pro instituci jejího typu. K využití sociálních sítí muzei a galeriemi se kladně vyjadřuje i odborná literatura. Sociální sítě považuje za součást kultury, kterou už v současné době nelze opomenout. Zároveň v nich vidí možnost, jak přivést do muzea nové návštěvníky, informovat o dění v instituci, ale kromě toho i nástroj, kterým lze soustavně podporovat zprostředkování kulturního dědictví.¹⁵⁵ Ve všech těchto oblastech dokážou sociální sítě galeriím pomoci, je však třeba mít na paměti, že jejich užití je třeba nastavit tak, aby galerii reprezentovala vhodným způsobem. Přes Facebook je možné cílit zejména na mladší generaci a může tedy přispět k budování nového publika. Podle knihy *Muzeum versus digitální éra* však Facebook v dnešní době „pokrývá stále širší generační spektrum.“¹⁵⁶ Výhodou Facebooku a sociálních sítí obecně je

¹⁵⁴ Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

¹⁵⁵ ŠOBÁŇOVÁ, LAŽOVÁ et al., 2016, s. 85.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 87.

i příležitost přispívat nejen vlastním obsahem a informacemi o dané instituci, ale sdílet i příspěvky dalších webů nebo českých i zahraničních muzeí a galerií.¹⁵⁷ Je to příležitost ke vzdělávání, sdílení zajímavostí nebo spolupráci mezi institucemi. Díky možnosti sdílení mezi uživateli je zde také šance, že se o galerii dozví i lidé, kteří v ní nikdy nebyli. Ke komunikaci na sociální síti se hodí uvolněný styl, je zde možnost přiblížit a otevřít se návštěvníkovi, to vše by ale mělo být využito do takové míry, která odpovídá jejímu charakteru. Galerie by tedy měla v tomto typu komunikace být vnímána jako otevřená, ale zároveň důstojná kulturní instituce.

Intenzivnější využití sociálních sítí je tedy cesta, kterou může GMU směřovat pro efektivní a moderní komunikaci s návštěvníky. Zároveň nemusí obětovat tradiční druhy komunikace, které i nadále mají své příznivce (informační letáky, papírové pozvánky na vernisáže apod.). Galerie moderního umění má v současné době možnost svou komunikaci přes sociální sítě do budoucna rozšířit i na další platformy, jako je například Instagram, který funguje na principu přidávání fotek s krátkými popisky a hodí se zejména pro oslovení mladší generace.

Jak bude dále rozebráno v 8. kapitole, návštěvníci se o probíhajících výstavách a programech informují zejména z webových stránek, na druhou stranu však dle výstupu z dotazníku upadá emailová komunikace a příliš využívané nejsou ani sociální sítě. Tyto kanály jsou využívány pouze v kombinaci s dalšími zdroji, protože samy o sobě pravděpodobně neposkytují dostatek informací o činnosti GMU.

Jednou z dalších možností, jak navázat bližší vztah s návštěvníky, je sdružit zájemce do spolku přátel galerie či obdobné skupiny. Tento útvar je v GMU v současné době ve fázi plánování. Je třeba vyřešit, jestli by se jednalo o orgán v rámci organizační struktury galerie, nebo by šlo o externí uskupení, které by s galerií spolupracovalo. Další otázkou je potom financování. Spolek by mohl fungovat na bázi poplatku, za který by pak členové měli zadarmo vstupy na různé akce či slevy na katalogy.¹⁵⁸ Momentálně se jedná o jeden z hlavních směrů, jakým chce GMU

¹⁵⁷ ŠOBÁŇOVÁ, LAŽOVÁ et al., 2016, s. 88.

¹⁵⁸ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

rozšiřovat svou komunikaci. Spolek může sloužit pro prohloubení vztahu s místní komunitou a hledání nových příznivců galerie. Zároveň může takový útvar rozvíjet dobrovolnické aktivity při galerijních programech. Při zřízení spolku však většinou nelze očekávat výraznou finanční podporu galerie. Jde spíše o podporu dobrovolnictví a komunikace s veřejností.¹⁵⁹

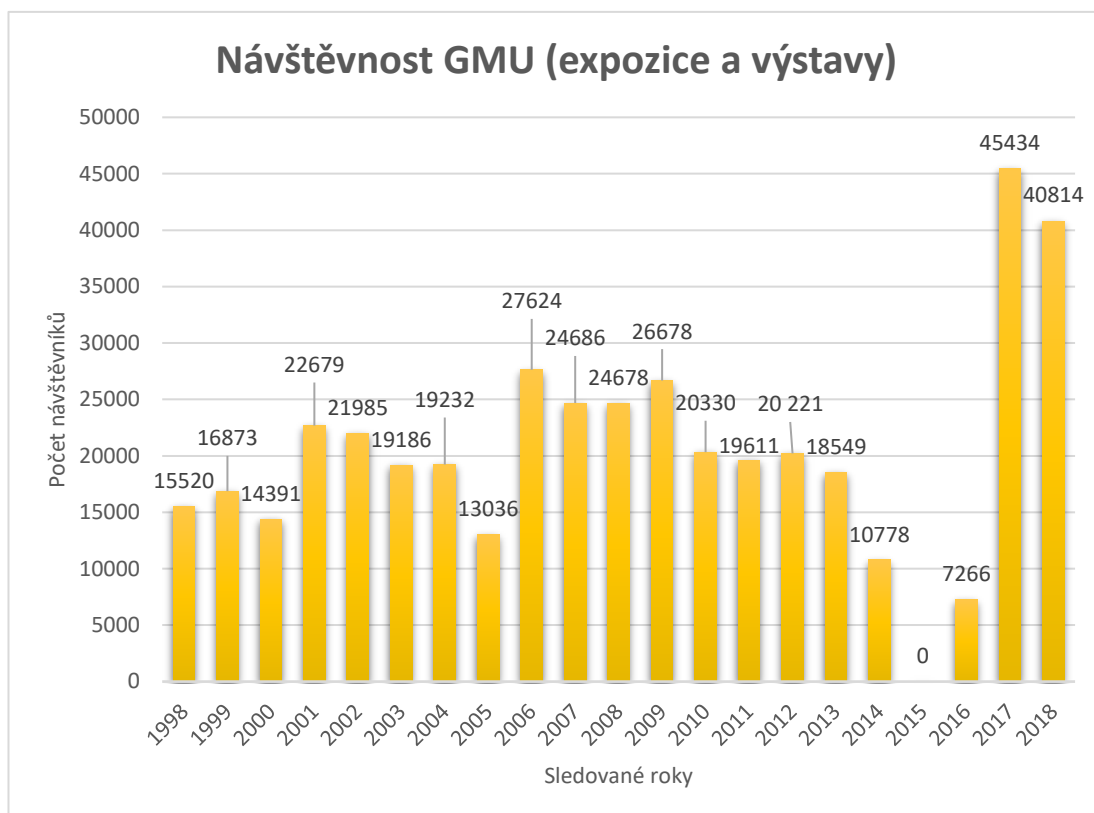
Vzhledem k tomu, že GMU je financována z veřejných rozpočtů, nestanovuje si žádné konkrétní cílové skupiny. Její činnost se zaměřuje na všechny návštěvníky od dětí po dospělé. Hlavní jádro tvoří stálí návštěvníci, kteří chodí pravidelně a navštěvují i vernisáže.¹⁶⁰ Po rekonstrukci se návštěvnost zvýšila, Tomáš Rybička však nepředpokládá, že by to mohl být dlouhodobější trend, protože zájem o výtvarné umění je spíše sociálně exklusivní než majoritní. PR pracovnice doplňuje, že vztah k umění je subjektivní záležitostí každého člověka. Každý si tedy hledá cestu k umění sám.¹⁶¹ Na druhou stranu z průzkumů, které zkoumaly návštěvníky kulturních institucí a kterých se GMU zúčastnila, vyplývá, že návštěvník galerií bývá kulturně velmi „univerzální“. To znamená, že člověk, který často chodí do galerie, navštěvuje také zároveň koncerty, divadlo či jiné kulturní instituce.¹⁶²

¹⁵⁹ KESNER, 2005, s. 257–258.

¹⁶⁰ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

¹⁶¹ Příloha č. 1 – rozhovor s BcA. Annou Burdovou

¹⁶² Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

Graf návštěvnosti expoze a výstav GMU

4.5. Organizační struktura

Galerii moderního umění vedl mezi lety 1963–1997 ředitel Josef Sůva.¹⁶³ Za dobu svého působení se podle hodnocení kurátorky Petry Příkazské zasloužil společně s historikem umění Františkem Šmejkalem o výrazné rozšíření sbírek. V roce 1997 byl vystřídán Tomášem Rybičkou, který galerii řídil do konce roku 2018. Poté byl do funkce ředitele jmenován František Zachoval.

Organizační struktura v GMU zahrnuje ředitele, pod kterým jsou tři hlavní úseky.¹⁶⁴ Odborné oddělení se stará o správu sbírek a jejich evidenci, zaměstnanci připravují a instalují expoze a výstavy, dále musí zajišťovat kulturně vzdělávací pořady, vydávání publikací a zpracovávat zápůjčky děl. Pracují zde kurátorky a historičky, galerijní pedagožka, knihovnice, grafička, výstavář a PR pracovnice. Dá se říct, že toto oddělení zajišťuje hlavní činnost, pro kterou je galerie zřízena. Jedná

¹⁶³ Josef Sůva. *Informační systém abART* [online]. [cit. 2018-06-02]. Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=pusobeni&IDosoby=8257>

¹⁶⁴ Výroční zpráva GMU za rok 2017, s. 23.

se také o oblasti, které bývají nejvíce registrovány návštěvníkem. Ekonomické oddělení připravuje rozpočty, stará se o veškerou ekonomickou agendu a účetnictví. V GMU v tomto úseku pracují ekonomové a účetní. Poslední oddělení, kterým je provozní úsek, zaměstnává správce budovy a pracovníky údržby.¹⁶⁵ Zajišťuje údržbu, opravy a správu celé budovy, pokladnu, prodej, dozor v sálech a úklid. Bez ohledu na to, se kterými činnostmi galerie se návštěvník setká nejčastěji, jsou bezpochyby všechny úseky zásadní pro správné provozování galerie. Celkově záleží spíše na finančních a personálních možnostech galerie, to znamená, kolik zaměstnanců si může pro určité úkoly dovolit.

Některé zmíněné pozice mívají v jiných galeriích či muzeích větší zastoupení zaměstnanců nebo vlastní oddělení (například tiskové nebo marketingové oddělení pro PR pracovníky a obdobné pozice). V GMU spadají tyto pracovní náplně do odborného oddělení. To může svědčit o nedostatku pracovníků, v jehož důsledku se tato pracovní místa jednoduše zařazují do jednoho úseku. Výpovědi zaměstnanců potvrzují, že galerie trpí personálním nedostatkem, se kterým se v praxi pojí více problémů. Jedním z nich je bezesporu kumulování funkcí. Stává se, že jeden zaměstnanec musí vykonávat činnosti navíc, na které by byl za příznivějších okolností zaměstnán specialista. Tento problém navíc zhoršuje i údajný nárůst administrativy.¹⁶⁶ Kumulování funkcí je patrné například u PR pracovnice, která se kromě komunikace stará i o zápůjčky a databáze.¹⁶⁷ Stejně tak kurátorka naznačuje, že zastává mnohé činnosti, které přesahují její hlavní náplň práce. Jde například o funkci správce depozitáře a dokumentátora.¹⁶⁸ I přes tyto problémy je však GMU schopna všechny důležité úkoly spojené s chodem galerie plnit a své působení rozvíjet.

¹⁶⁵ Zaměstnanci. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/kontakt-zamestnanci.html>

¹⁶⁶ Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

¹⁶⁷ Příloha č. 1 – rozhovor s BcA. Annou Burdovou

¹⁶⁸ Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

4.6. Financování

Galerie moderního umění je zřizována Královéhradeckým krajem jako příspěvková organizace. Významná část financí tedy přichází právě z rozpočtu kraje, který v případě kladného hospodářského výsledku schvaluje přiděly do peněžních fondů.¹⁶⁹

Příjmy GMU tvoří i pronájmy prostor pro různé akce, ale především pak samozřejmě vstupné návštěvníků. GMU nabízí snížené vstupné dětem od 6 do 15 let, studentům a držitelům průkazu ISIC, ITIC, EURO<26 a seniorům 65+. Zároveň má možnost rodinného, skupinového či školního vstupného. Někteří návštěvníci mohou jít do galerie zadarmo. Jedná se o děti do 6 let, držitele průkazu ZTP, studenty dějin umění či výtvarných škol nebo držitele průkazů ICOM a podobných organizací. Všichni návštěvníci mohou jít do galerie zdarma každý den po 17. hodině.¹⁷⁰

V době rekonstrukce musela GMU svůj rozpočet přizpůsobit omezené činnosti a mimořádným nákladům. Už v roce 2017, tedy rok po rekonstrukci, byla GMU schopna navýšit původně plánovanou částku na nákup děl o 350 000 Kč ročně, což jí umožňuje se ještě intenzivněji soustředit na tvorbu sbírky.¹⁷¹ I přesto je celkové financování galerie často problematické. Finanční zátěž je problém galerií a kulturního sektoru obecně. Často ho pak doprovází výše zmíněná administrativní zatíženost a personální nedostatek.¹⁷²

Podfinancování muzeí a galerií souvisí s rolí, jaká je jim společností přisuzována. I přes určité změny jim není doposud přikládán takový význam, který by se odrážel ve finanční podpoře a umožňoval tedy širší rozvoj. Zároveň se ale uvádí, že pokud chtějí muzea a galerie docílit zvýšení podpory, měla by také sama reflektovat vlastní činnost a zaměřit se na své návštěvníky tak, aby si vybudovala významnější společenskou roli.¹⁷³

¹⁶⁹ Zřizovací listina Galerie moderního umění v Hradci Králové z roku 2018, s. 9.

¹⁷⁰ Vstupné. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/vstupne.html>

¹⁷¹ Výroční zpráva GMU za rok 2017, s. 25.

¹⁷² Příloha č. 2 – rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

¹⁷³ KESNER, 2005, s. 27.

Z dostupných zdrojů je zřejmé, že kromě financování některých katalogů, které byly sponzorovány soukromými firmami, GMU v posledních letech nevyužívala mnoho dalších druhů zdrojů financování. To se změnilo v roce 2018, kdy se jí podařilo získat grant Ministerstva kultury České republiky ve výši 100 000 Kč. Tento příspěvek byl použit na restaurování 14 uměleckých děl, například Františka Muziky, Františka Ženíška, Antonína Chittussiho, Julia Mařáka nebo Kamila Lhotáka.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Výroční zpráva GMU za rok 2018, s. 22.

5. Sbírky

Tato část je věnována sbírkotvorné činnosti galerie a popisu sbírek, které pod Galerii moderního umění v Hradci Králové spadají. Rozděleny budou do třech hlavních částí, které budou dále představeny.

Základ sbírky galerie byl už nastíněn ve třetí kapitole. Při založení galerie v roce 1953 tvořil její hlavní část odkaz biskupa Josefa Doubravy a akvizice pro uvažovanou městskou galerii (šlo převážně o nákupy Městské spořitelny). Tyto sbírky obsahovaly převážně umění 19. století, přičemž v nich dominovaly hlavně portréty a krajiny. Svě zastoupení pak měla i historická a náboženská malba. Josef Sůva, který galerii vedl mezi lety 1963–1997, se zaměřil zejména na imaginativní umění konce 50. let 20. století, informel, surrealismus či Skupinu 42, tedy na umění 2. poloviny 20. století.¹⁷⁵ Postaral se o komplexní budování sbírky a vysoce hodnotné akvizice. Věnoval pozornost umělcům, u nichž „rozpoznal kvality potvrzené v dalších letech.“¹⁷⁶ To svědčí o jeho odbornosti a vynikající znalosti prostředí výtvarného umění.

GMU se celkově zaměřuje na české umění konce 19. století a umění 20. století. Už od počátku se snažila dát vyvážený prostor jednotlivým obdobím, tendencím, doplňování významných autorských sbírek a regionálním osobnostem. I v současné době GMU každoročně nakupuje nová díla, kterými obohacuje dosavadní sbírky. Z výročních zpráv je zřejmé, že díla jsou vhodně vybírána podle toho, jestli rozšiřují zastoupení daného autora nebo směru ve sbírkách, popřípadě jsou nakupována díla autorů, jejichž tvorba ve sbírkách GMU doposud nebyla obsažena. Mezi lety 2012 a 2018 bylo ročně nakoupeno v průměru 24 děl. Kromě toho získala GMU v roce 2013 a 2014 některá díla darem. V roce 2013 šlo o jedenáct grafických listů *Lino '99* od Středoevropské galerie a nakladatelství a jeden obraz Jiřího Kornatovského *Meditace kresbou/Puberta* od samotného autora.¹⁷⁷ V roce 2014 bylo darováno celkem dalších pět děl, od autorky Aleny Kučerové její dílo *Slovenská krajina* z roku 1969, od

¹⁷⁵ VÍTKOVÁ, 2009, s. 3.

¹⁷⁶ SLOUPOVÁ, 2016, s. 85.

¹⁷⁷ Výroční zpráva GMU za rok 2013, s. 9.

soukromého vlastníka sítotisk Dany Puchnarové *Geometrická struktura*, dvě kresby Jiřího Seiferta z 90. let a kresba Miloše Ševčíka.¹⁷⁸

Sbírky jsou rozděleny na základní okruhy podle typu sbírkového předmětu, tedy na obrazy, grafiku, kresby a plastiky. Vzhledem k rozsahu sbírky není nutné další dělení. Všechny předměty pod správou GMU jsou evidovány jednak v přírůstkových a inventárních knihách a jednak v elektronické databázi DEMUS. V roce 2016 bylo rozhodnuto o převodu evidence do nové databáze Museion, kterou uvedla GMU do běžného užívání v roce 2017.¹⁷⁹ Základní rozdíl v těchto databázích je, že Museion je přístupný online. Není určen specificky pro galerie, ale pro muzea celkově. Pro galerii databáze ještě není zcela uživatelsky přívětivá. Muzea na rozdíl od galerií mohou spravovat i jiné druhy objektů, než jsou výtvarná díla. Pro různé muzejní sbírky a předměty jsou tedy důležité jiné údaje a parametry. V současné době se ale pracuje na přizpůsobení Museionu galeriím.¹⁸⁰ Celkový obrat k elektronickým databázím je však galerií hodnocen kladně. Přejít z klasických papírových dokumentů do digitalizované podoby trval poměrně dlouho, na druhou stranu práce s aplikacemi pro evidenci sbírkových předmětů velmi usnadňuje práci s vyhledáváním a poskytováním informací badatelům či institucím.¹⁸¹

Kromě prezentace svých sbírek v rámci stálé expozice a výstav GMU také často díla zapůjčuje dalším institucím. Žádost o zápůjčku přichází vždy nejprve k řediteli galerie. Dílo musí být vyhledáno v depozitáři a musí být posouzen jeho stav. Pracovníci pak připravují smlouvu o zápůjčce či výpůjčce, kde jsou uvedeny všechny důležité údaje. Je třeba vystavit i protokol, kde se dále zaznamenává stav díla a případné defekty. Dále je dílo předáno a transportováno na domluvené místo v ujednanou dobu. Kromě samotného procesu zapůjčení je nutné vést evidenci zápůjček a výpůjček.¹⁸² Žádosti o zápůjčku bývá vyhověno v podstatě pokaždé, pokud se dílo zrovna nenachází v expozici. GMU si některá díla pro své výstavy rovněž

¹⁷⁸ Výroční zpráva GMU za rok 2014, s. 10.

¹⁷⁹ Výroční zpráva GMU za rok 2017, s. 9.

¹⁸⁰ Příloha č. 1 – rozhovor s BcA. Annou Burdovou

¹⁸¹ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

¹⁸² Příloha č. 1 – rozhovor s BcA. Annou Burdovou

vypůjčuje, a to od autorů děl, muzeí a galerií či soukromých vlastníků. Celkově se nestává, že by instituce či autoři dílo nechtěli půjčit, pokud jim v tom nebrání závažné důvody. Podle Tomáše Rybičky občas může nastat situace, že soukromí vlastníci neradi určitý předmět zapůjčují, a to zejména kvůli osobním a citovým vazbám k dílu.¹⁸³

Sbírky galerie jsou rozděleny na 3 hlavní části, a to na základní sbírku GMU, Galerii Vladimíra Preclíka a cyklus soch v krajině s názvem *Příběh utrpení a nadějí člověka*. Celkový počet děl ve sbírkách je momentálně 9 588 (stav ke konci roku 2018). Podrobnější rozdělení znázorňuje následující tabulka:

Sbírka Galerie moderního umění	
Obrazy	1 372
Kresby	3 423
Grafické listy	4 231
Sochy a plastiky	493
Celkem	9 519
Sbírka Galerie Vladimíra Preclíka	54
Soubor sochařských děl <i>Příběh utrpení a nadějí člověka</i>	15
Celkem	9 588

Tabulka 1 Sbírka Galerie moderního umění v Hradci Králové

5.1. Galerie moderního umění

5.1.1. Obrazy

Sbírka obrazů GMU má stejně jako zbytek sbírky svůj základ ve sběratelství Městského muzea, darech a nákupech města. Mezi obrazy jsou zastoupeny všechny významné směry a tendence sledovaného období. Je to například výtvarná skupina Osma, Skupina výtvarných umělců (Emil Filla, Bohumil Kubišta, Antonín Procházka, Josef Čapek), Umělecká beseda (Václav Rabas, Vlastimil Rada), sociálně zaměřená tvorba (Karel Holan), artificialismus a další meziválečné imaginativní směry (Jindřich Štýrský, Toyen, Alois Wachsman, František Muzika), Skupina 42 (Kamil Lhoták,

¹⁸³ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

František Hudeček, Ladislav Zívř), Skupina Ra (Václav Tikal, Josef Istler), informel a expresivní abstrakce a další umělci až po současnou tvorbu.¹⁸⁴ V obrazových sbírkách GMU se nacházejí i díla z počátků českého moderního umění. Umění 19. století stále tvoří důležitou součást sbírky, představuje totiž rámec a základ vývoje umění moderny. Jedná se například o historickou malbu (s náboženskou i mytologickou tematikou), kterou zastupuje *Snímání z kříže* Maxmiliána Pirnera (1894), *Únos Jitky* Josefa Scheiwla (1889) či *Nero pozoruje hořící Řím* od Alfonse Muchy (1887). Krajinomalba má své zastoupení v obrazech Antonína Chittussiho, Augustina Bedřicha Piepenhagena, Jindřicha Pruchy, Jana Nowopackého či Karla Liebschera. Z konce 19. století jsou ve sbírkách také portréty, například *Žena s vyčesanými vlasy* od Františka Kupky, dále portréty Václava Brožíka či Antonína Machka.¹⁸⁵ Zátíší je ve sbírkách obsaženo různorodě, jsou zde obrazy Josefa Navrátila z poloviny 19. století, Aloise Wachsmanna, Františka Muziky okolo roku 1940, ale pak i současná tvorba Hynka Martince či Adama Štecha z let 2002 a 2005.¹⁸⁶ Jedním z nejznámějších obrazů ve sbírce je také obraz ruského malíře Ilji Jefimoviče Repina *Křížové procesí v dubovém lese*.

5.1.2. Plastiky

Sbírka plastik je dlouhodobě méně obsáhlá než ostatní sbírky galerie. Už v 80. letech si byla galerie vědoma malého zastoupení plastiky a považovala za důležitý úkol tuto sbírku rozšířit, protože do té doby představovala jednotlivá období a směry spíše povrchně.¹⁸⁷ Před rokem 1970 čítala sbírka 269 plastik. Tento počet se v 70. a v 80. letech podařil navýšit o 142 přírůstků, ze kterých je výrazný zejména soubor jedenácti plastik Quido Kociana, které galerii věnoval v roce 1976 jeho syn.¹⁸⁸ I přes nižší počet předmětů se tedy sbírka znatelně rozrostla (momentálně obsahuje 488 kusů) a je v ní celá řada významných děl. Jako příklad je možné zmínit portrétní plastiku *Politika Riegera* od Josefa Václava Myslbeka, do historické plastiky patří *Šárka*

¹⁸⁴ Galerie moderního umění. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30].

Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/sbirky-galerie-moderniho-umeni.html>

¹⁸⁵ VÍTKOVÁ, 2009, s. 3.

¹⁸⁶ VÍTKOVÁ, 2006.

¹⁸⁷ SŮVA, 1983, s. 1.

¹⁸⁸ SLOUPOVÁ, 2016, s. 86–87.

od Quida Kociána nebo Stanislav Sucharda a jeho mytologická plastika *Poklad*.¹⁸⁹ Na plastikách je pak převážně založena také sbírka Galerie Vladimíra Preclíka a cyklus *Sochy v krajině*.

5.1.3. Kresba

Sbírka kresby vznikala a rozšiřovala se souběžně se sbírkou obrazů a plastik. Vychází ze základu kolekce bývalé Městské galerie a byla doplňována dary či příležitostnými nákupy. Do nově vzniklé galerie byl tento soubor 379 kreseb převeden v roce 1954. Jednalo se jak o kresby se vztahem k regionu, tak o kresby českých umělců z 19. a 20. století. V průběhu 50. a 60. let se sbírka rozrůstala o dary či převody z Ministerstva školství, okresních národních výborů nebo z Národní galerie. Mezi tato díla patřily i některé konfiskáty, ty byly na začátku 90. let navraceny právoplatným majitelům. Do roku 1988 byla kresba evidována dohromady se sbírkou grafiky, poté byla oddělena a kresby dostaly nové signování. Kresba ve sbírkách GMU zahrnuje jak přípravná díla, tak díla plnohodnotná. Hojné zastoupení má ve sbírkách například Skupina 42, jsou zde i rozsáhlé konvoluty studijních kreseb sochařů, jako je Ladislav Beneš nebo Josef Škoda, dále například kresby Vincence Beneše z kubistického období apod. Důležité je zmínit, že kresby jsou pro veřejnost ke zhlédnutí většinou v rámci krátkodobých výstav. Ve stálé expozici je kresby poměrně problematické vystavovat, protože jsou náchylné na vnější vlivy a je běžné, že žloutne papír nebo blednou barvy.¹⁹⁰

5.1.4. Grafické listy

Grafické listy jsou nejrozsáhlejší částí sbírky GMU. Stejně jako v předchozích případech obsahuje fond grafiky díla, která zastupují období konce 19. století a století 20. Grafická díla se ve stálé expozici GMU vyskytují poměrně málo. Návštěvníkům je tedy galerie prezentuje nejčastěji na termínovaných výstavách v grafickém kabinetu. Od roku 1990 uspořádala GMU více než 25 výstav věnovaných grafické tvorbě jednotlivých autorů, případně období.¹⁹¹ Grafika pak byla také součástí mnoha dalších

¹⁸⁹ VÍTKOVÁ, 2009, s. 3.

¹⁹⁰ FINFRLOVÁ a VÍTKOVÁ, 2004, s. 1.

¹⁹¹ Příloha č. 5 – seznam výstav uspořádaných v Galerii moderního umění v Hradci Králové od roku 1990

výstav. Za zmínku stojí například cyklus čtyř výstav věnovaných české grafice 60. let 20. století ze sbírek GMU, které se odehrály mezi lety 2009 a 2011. Zatím poslední výstava věnovaná grafice ukazovala tvorbu Zdeňka Sýkory. Výstava probíhala od 26. října 2018 do 27. ledna 2019.

Výběr ze sbírky obrazů, plastik a grafiky GMU představuje pomocí stále expozice, která momentálně nese název *Proměny obrazu/Obrazy proměn*. Poskytuje přehled o vývoji českého výtvarného umění od pozdního 19. století až po 20. století. Zahrnuje skoro 250 uměleckých děl.¹⁹² V současné době má stálá expozice dvě základní části, které na sebe navazují. *Proměny obrazu* zobrazují vývoj českého výtvarného umění v časovém sledu od přelomu 19. a 20. století až do současnosti. Jsou v nich zařazeny všechny významné umělecké směry. *Obrazy proměn* pak doplňují první část expozice a ukazují vývoj různých uměleckých žánrů v rámci moderního umění. Je rozdělena na čtyři témata – tvář, krajina, zátiší a figura.¹⁹³ Mezi významné vystavené autory patří Antonín Slaviček, Kamil Lhoták, Bohumil Kubišta, Emil Filla, Josef Váchal, Toyen, Jindřich Štýrský, Zdeněk Sklenář, Michael Rittstein a další.

Kromě toho galerie pořádá také termínované výstavy, které jsou komponovány ze sbírek galerie, ale fungují samozřejmě také na principu zápůjček od jiných organizací, sběratelů či umělců. Výstavy bývají zaměřené na umění 19. i 20. století a zároveň se snaží představovat současné umělce. Jsou tematické nebo zaměřeny na tvorbu jednoho autora či skupiny autorů. V následující kapitole budou vybrané výstavy popsány podrobněji.

5.2. Galerie Vladimíra Preclíka

Další součástí Galerie moderního umění v Hradci Králové je stálá expozice Galerie Vladimíra Preclíka (1929–2008). Vladimír Preclík byl především sochař, avšak věnoval se i malbě, kresbě, grafice a literatuře. Mezi jeho zásluhy patří spoluzaložení Hořického sochařského symposia. Působil také jako profesor a děkan na Fakultě

¹⁹² Galerie moderního umění. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/sbirky-galerie-moderniho-umeni.html>

¹⁹³ Stálé expozice. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/stala-expozice.html>

výtvarného umění Vysokého učení technického v Brně.¹⁹⁴ Tento významný český sochař je jako královéhradecký rodák s místní galerií úzce spjatý. Jeho díla jsou k vidění na mnoha místech Hradce Králové. V roce 2004 získal Cenu doktora Františka Ulricha, přičemž se rozhodl, že kraji daruje některá svá díla¹⁹⁵, stalo se tak o čtyři roky později. Soubor je průřezem jeho výtvarné tvorby a dokládá všestrannost autora. Obsahuje např. sochařská díla z kamene, z kovu i ze dřeva¹⁹⁶, dále pak návrhy na pomníky, obrazy apod. Do sbírky patří také portréty Vladimíra Preclíka vytvořené českými umělci Jiřím Kolářem, Jiřím Harcubou a Adolfem Hoffmeisterem.¹⁹⁷

Galerie funguje od roku 2008, nejprve jí byly věnovány prostory Regiocentra v Hradci Králové a po rekonstrukci se v roce 2016 soubor přesunul přímo do budovy GMU. Stálá expozice má být doplňována každý rok o další díla Vladimíra Preclíka, a to jak ze sbírek Galerie moderního umění, tak z dalších veřejných či soukromých sbírek.¹⁹⁸

Současná expozice v Galerii Vladimíra Preclíka byla otevřena 12. dubna 2018 a nese název *Podoby české moderny*. Expozice připomíná počátek umělcovy tvorby, kdy vytvořil sérii sochařských podobizen představitelů české moderny. Patří do ní jeho vlastní autoportrét, dále portréty literátů (Vladislav Vančura, František Halas, Vítězslav Nezval, Stanislav Kostka Neumann či Jiří Mahen), malířů (Josef Čapek, Jan Zrzavý, Václav Špála), divadelníků (Emil František Burian, Jan Werich) a hudebníků (Jaroslav Ježek). Stálá expozice by měla být v této formě k vidění do 12. května 2019.¹⁹⁹

5.3. Sochy v krajině

Kromě děl nacházejících se přímo v prostorách Galerie moderního umění je také třeba zmínit soubor sochařských děl, která spadají pod její správu a nacházejí se

¹⁹⁴ Interní materiály GMU – informační brožura ke Galerii Vladimíra Preclíka

¹⁹⁵ MAREČEK, 2008, s. 4.

¹⁹⁶ Charakteristikou Preclíkových dřevěných plastik je, že jsou často pokryté barvami.

¹⁹⁷ Galerie Vladimíra Preclíka. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/sbirky-galerie-vladimira-preclika.html>

¹⁹⁸ Interní materiály GMU – informační brožura ke Galerii Vladimíra Preclíka.

¹⁹⁹ Stálé expozice. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/stala-expozice.html>

v otevřeném prostoru. Jde o soubor nazvaný *Příběh utrpení a nadějí člověka* a je umístěn na loukách u Stanovic a Žirče (v blízkosti Kuksu a Betlému Matyáše Bernarda Brauna).

Cyklus vznikl v letech 2005–2008, navazoval však na záměr Hraběte Františka Antonína Šporka²⁰⁰, který chtěl společně s žirečskými jezuiti vytvořit křížovou cestu právě mezi Kuksem a vesnicí Žireč. V roce 2004 se tohoto nápadu ujal prof. Vladimír Preclík a společně s dalšími českými sochaři vytvořili novodobou křížovou cestu s celkem patnácti sochami. Jedná se o tradiční náměty, které jsou však zobrazovány v současném uměleckém kontextu.

Sochařský cyklus *Příběh utrpení a nadějí člověka* tvoří tato díla:

- Daniel Klose – Zvěstování
- Stanislav Hanzík – Rouška Veroniky
- Vojtěch Adamec – Zázrak nanebevstoupení
- Ellen Jilemnická – Trnová koruna
- Vladimír Preclík – Katedrála prosby
- Jan Koblasa – Svatá rodina
- Ivan Jilemnický – Světlo v temnotách
- Jan Hendrych – Vykoupení
- Marius Kotrba – Pieta
- Václav Fiala – Slza
- Čestmír Mudruňka – Krajina kříže
- Michal Šarše – Hledač
- Jiří Marek – Lásky bolest
- Jaromíra Němcová – Brána naděje
- Jiří Kačer – Obelisk²⁰¹

²⁰⁰ František Antonín Špork byl (1662–1738) byl známým mecenášem umění, který podporoval např. Matyáše Bernarda Brauna a inicioval celkovou výstavbu areálu na Kuksu.

²⁰¹ Sochy v krajině. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/sochy-v-krajine.html>

I přes kulturně vzdělávací funkci galerie, která v posledních letech nabývá na významu, je hlavní funkcí GMU stále tvorba sbírek. Zdůrazňuje ji i Tomáš Rybička, jakožto činnost, která galerii odlišuje od výstavních prostor (např. typu *Kunsthalle*), které sice vystavují, ale nespravují vlastní sbírky.²⁰² Galerie a muzea umění naopak vlastní sbírky mají. Cílem galerie je tedy tvořit sbírku, uchovávat ji v patřičných podmínkách a pomocí stálé expozice a termínovaných výstav ji prezentovat veřejnosti. Celkově pokrývá sbírka GMU každé sledované období a směr poměrně rovnoměrně, přičemž má možnost stále prohlubovat stávající sbírky a doplňovat je o méně známé či současné kvalitní autory.

²⁰² Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

6. Vybrané výstavy GMU

Existují různé způsoby, jak přistoupit ke galerijní prezentaci děl a k vytváření výstav. Běžnou praxí je, že galerie sestavuje výstavní plán, což je dokument, který obsahuje zběžný přehled plánovaných výstav pro určité časové rozmezí. Dlouhodobé plány bývají stručné, už roční plán ale naopak často zahrnuje podrobnější návrh výstavy, popis jejího zaměření a předpokládaného data konání. Roční výstavní plán by měl vznikat přibližně od poloviny předchozího roku.²⁰³ Systém výstavních plánů obdobným způsobem funguje i v GMU. Od dlouhodobých plánů a návrhů se dále pokračuje v samotné přípravě a realizaci. V rámci jednotlivých výstav musí nejprve na základě námětu vzniknout libreto a scénář. Námět obvykle popisuje základní myšlenku výstavy a její obsah. Obsahuje očekávaný okruh návštěvníků a místo a dobu konání. Na něj potom navazuje libreto, což je dokument, ve kterém už je stručný námět rozpracován do uceleného obrazu. Rozvádí ideu a záměr, upřesňuje prostředky, kterými bude idea realizována, a uvádí například také, které typy exponátů budou využity. Patří do něj i všechny poznámky o případné propagaci či doprovodných programech. Ještě konkrétnějším zpracováním je pak scénář výstavy, který shrnuje všechny údaje do konečného dokumentu se všemi potřebnými detaily pro realizaci. Zde už jsou uvedeny všechny exponáty a jejich parametry, všechny popisky, texty a fotografie k výstavě, popis úseků výstavy, přehled propagačních kanálů, které byly využity, přehled doprovodných akcí atd.²⁰⁴ Celkově je nutné při přípravě těchto dokumentů vzít v úvahu mnoho aspektů, které budou mít přímý vliv na výslednou podobu výstavy. Jako příklad lze uvést cílovou skupinu návštěvníků, možnosti spolupráce a zápůjček děl, finanční náklady nebo výstavní prostor, který je k dispozici. Kromě toho hrají roli při realizaci a úspěšnosti také faktory jako propagace či doba konání.

GMU se dlouhodobě snaží, aby byl program termínovaných výstav rozmanitý ve vyjadřovacích prostředcích a tématech a zároveň, aby pokrýval nejen tvorbu současných umělců, ale i témata z počátků českého výtvarného umění. Zároveň je

²⁰³ BUKAČOVÁ, KOMÁRKOVÁ a ŠEBEK, 2014, s. 22–24.

²⁰⁴ ŠTĚPÁNEK, 2002, s. 79–80.

pro ni důležité ukazovat kvalitní tvorbu, která nebývá napříč širokou veřejností příliš známá.²⁰⁵ U vybraných výstav GMU bude v této kapitole nastíněn jejich obsah a okolnosti jejich vzniku.

6.1. Světla měst a noční chodci

Světla měst a noční chodci je zástupcem výstavy pořádané ještě před rekonstrukcí budovy GMU. Probíhala 10. dubna – 8. června 2008 a její kurátorkou byla Martina Vítková. Šlo o tematickou výstavu, která si dala za cíl zkoumat různé pohledy na zobrazení nočního města a chodců, kteří jím procházejí. Vycházela z toho, že osvětlené noční město je symbolem civilizace 20. století. V rámci této výstavy byla vybrána díla více než třiceti autorů. Presentována byla např. tvorba Františka Hudečka, Kamila Lhotáka, Františka Koblihy, Milana Langer, Svatopluka Klimeše, Jindřicha Pavlíčka, Barbory Šlapetové a dalších.²⁰⁶ Z uvedených autorů je zřejmé, že vybrané kusy pokrývaly rozpětí celého 20. století i současné tvorby. Někteří autoři se soustředili na zobrazení nočního chodce, jiní zase z různých pohledů pojímali světla a budovy v nočním městě.²⁰⁷ Téma nočního města bylo prezentováno nejen prostřednictvím různých období, ale i různých technik. Objevily se zde malby, kresby, fotografie i kombinované techniky nebo videoinstalace. Vystavena byla díla ze sbírek GMU, zároveň byla při přípravě některá díla zapůjčena od dalších galerií nebo ze soukromých sbírek.

Problém nedostatečně uzpůsobených výstavních prostor před rekonstrukcí se odrážel i v reakcích na výstavu samotnou. V této době byly pro termínované výstavy využívány prostory vstupní haly, které byly velmi omezené, což mělo za následek, že expozice zde působily stísněně.²⁰⁸ Jinak velmi atraktivní téma pak mohlo působit nevýrazně a je možné, že příliš mnoho exponátů na malém prostoru nemohlo diváka dostatečně oslovit.

²⁰⁵ Příloha č. 3 – rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

²⁰⁶ VÍTKOVÁ, 2008, s. 30–32.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 3–5.

²⁰⁸ BULÁKOVÁ, Martina. Chodci ve světlech nočních měst se ztrácejí. *Idnes.cz: Kultura* [online]. 20. 4. 2008 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/chodci-ve-svetlech-nocnich-mest-se-ztraceji.A080418_205611_vytvarneum_jaz

Z této doby nejsou vedena žádná data o návštěvnosti konkrétních exhibicí, nelze tedy zjistit, jak divácky úspěšná tato výstava byla. Stejně tak už nejsou dohledatelné konkrétní údaje o její přípravě. Tento problém se týká v podstatě všech výstav pořádaných GMU. O výstavách uskutečněných po rekonstrukci existuje více materiálů, přesto z nich však nejde získat specifickou představu o jejich vzniku, protože GMU nevede archiv dokumentů, jako jsou scénáře či libreta výstav.

6.2. Příběh dne/s/

Výstava *Příběh dne/s/* je jednou z nejuspěšnějších, které GMU v posledních letech pořádala. Probíhala v období 23. února – 21. května 2017, nedlouho po znovuotevření GMU po rekonstrukci. Jejími kurátory byli Petra Příkazská a Petr Pokorný.

Záměrem výstavy bylo prozkoumat a představit divákům současnou figurální malbu. Koncept vznikl v podstatě jako reakce na soudobé názory, že malba v současné době zaniká. Prostřednictvím figurální malby se kurátoři snažili ukázat, že je naopak velmi rozmanitá, vychází z mnoha zdrojů a kombinuje různé techniky.²⁰⁹ Cílem kurátorů bylo také do určité míry „rehabilitovat malbu obyčejného příběhu“ a pomocí vybraných děl zdůraznit krásu v jednoduchosti a zobrazení každodenních situací.²¹⁰ Díla byla vybraná tak, aby ukazovala skutečné postavy a příběhy. Z rozmanitého spektra současné malby vybrali kurátoři tu figurální malbu, která se námětem váže k aktuálním společenským problémům. Prezentovaná díla ukázala, že současná figurální malba není svázaná pravidly, a proto je u autorů možné pozorovat celou řadu technických přístupů, od využití klasických médií, jako je akryl či olej, po kombinování malby a koláže či kresby.²¹¹

Autoři představují mladou generaci, byli vybráni ti mladší padesáti let a zároveň žádný z nich už nebyl studentem vysoké školy. Při výběru autorů se objevil problém

²⁰⁹ Výstavy: Archiv. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/vystavy-archiv.html>

²¹⁰ POKORNÝ a PŘÍKAZSKÁ, 2016, s. 1.

²¹¹ „Příběh dne/s/“ začíná v královéhradecké Galerii moderního umění. *Český rozhlas Vltava* [online]. 23. 2. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pribeh-dnes-zacina-v-kralovehradecke-galerii-moderniho-umeni-5342895>

najít větší množství mimopražských umělců vhodných pro tuto výstavu, celkem jich nakonec bylo tři z osmnácti vystavovaných.²¹² Svá díla vystavovali například Lubomír Typlt, Zbyněk Sedlecký, Tomáš Jetela, Jana Vojnárová nebo Adéla Janská, kterou kurátoři považují za objev výstavy.²¹³

Výstavu doprovázely již tradičně komentované prohlídky. Dalším pro GMU neobvyklým doplněním byla také tři průběžná setkání s autory s názvem Malba dne/s/. Těchto akcí se zúčastnila většina vystavujících autorů a návštěvníci s nimi mohli diskutovat o tom, jakým směrem se současná malba ubírá a jak ji autoři vnímají. Tímto způsobem GMU návštěvníkům přiblížila konkrétní umělce, kteří nemusí být široké veřejnosti tolik známí.

Příběh dne/s/ byl nejnavštěvovanější výstavou za rok 2017, shlédlo ji celkem 3 210 návštěvníků.²¹⁴ Návštěvnost výstav se většinou pohybuje okolo 2 500 návštěvníků, dá se ji tedy považovat za velmi úspěšnou. Celkově se svým tématem v mimopražském prostředí jednalo o výjimečnou výstavu, která se koncepcí a výběrem autorů může řadit na úroveň podniků nejkvalitnějších galerijních institucí. Už při přípravě výstavy kurátoři objevovali zajímavé, dosud málo známé umělce, na prezentaci jejichž děl však kapacita jedné výstavy nestačila. Tendence výtvarné tvorby se v současné době dynamicky mění, a proto by tedy na prezentaci současných kvalitních umělců galerie ráda navázala i v dalších výstavách.²¹⁵ *Příběh dne/s/* je příkladem výstavy, která dokazuje výrazný posun ve výstavním programu GMU od dob před rekonstrukcí. Mimo to má však kromě modernějšího konceptu zásadní vliv jistě i intenzivnější komunikace s návštěvníky (ať už elektronické, či osobní) a snaha dát veřejnosti možnost objevit současné autory a seznámit ji s novými tendencemi v malbě.

²¹² „Příběh dne/s/“ začíná v královéhradecké Galerii moderního umění. *Český rozhlas Vltava* [online]. 23. 2. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pribeh-dnes-zacina-v-kralovehradecke-galerii-moderniho-umeni-5342895>

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Výroční zpráva GMU za rok 2017, s. 15.

²¹⁵ Tamtéž.

6.3. Zorka Ságlová – Retrospektiva

Výstavu autorky Zorky Ságlové připravila kurátorka Klára Zářecká. Uskutečnila se v období 9. června – 24. září 2017 a byla koncipována s cílem představit vývoj umělkyně v celé šíři její tvorby, tedy od rané tvorby 60. let 20. století až po počátek 21. století. Výstava ukázala jedinečnost autorčiny tvorby, její osobité pojetí uměleckého díla, které se vázalo i k proměnám společnosti.²¹⁶

Představila rovněž rané období doby studia Ságlové na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru textilní tvorby, ke které se celý život vracela. Postupně se do její tvorby promítaly tendence informelu, geometrické abstrakce či monochromatickosti vedoucí až k minimalismu. Kurátorka se dále věnovala land-artové tvorbě 70. let. Významným prvkem byl také motiv králíka a jeho mytologické pozadí, který tvorbě Ságlové dominoval od 80. let.²¹⁷ Tento námět zpracovávala pomocí nových výtvarných technik, jako je razítková a akční kresba. Těmto technikám se věnovala jako jedna z prvních v Česku.²¹⁸ Do výstavy bylo zahrnuto i pozdní období počátku 21. století charakteristické prací s nalezenými předměty, jako například pytlíky cukru vyskládané na papírovém podkladu v cyklu *Sladký život*.²¹⁹ Pro její tvorbu je charakteristická hravost, bezprostřednost, ale i intelektuálnost a cit pro historický kontext.²²⁰

Výstava děl Zorky Ságlové je další z těch, ve kterých GMU představuje umělce, které svět výtvarného umění teprve objevuje. Zorka Ságlová byla za svého života spojena s undergroundem, v posledních letech se o její díla začíná stále více zajímat aukční trh.²²¹

²¹⁶ ZÁŘECKÁ, 2017, s. 6.

²¹⁷ Tisková zpráva k výstavě *Zorka Ságlová – Retrospektiva*.

²¹⁸ ZÁŘECKÁ, 2017, s. 3.

²¹⁹ Tamtéž, s. 6.

²²⁰ Tamtéž, s. 3.

²²¹ HARTMAN, Ivan. Kauza Králík. Hradec Králové vystavuje Zorku Ságlovou, která kdysi zasáhla underground a nedávno aukční trh. *Hospodářské noviny* [online]. 15. 8. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65844690-zorka-saglova-retrospektiva-hradec-kralove-vystava-recenze>

Z širší doprovozných programů je zřejmé, že výstava počítala se zájmem různých věkových skupin. Motiv králíka se dal použít jako námět výtvarných dílen pro děti, pro dospělé byl pak pořádán i workshop s názvem *Zorka Ságlová – Jehlou a nití* či komentované prohlídky a přednáška o českém i světovém land-artu.²²² Pro návštěvníky byla také uspořádána soutěž s názvem *Vyfoť králíka*, ve které mohli přispívat s fotkami s námětem králíka v různých pojetích. Výstava Zorky Ságlové byla po výstavě *Příběh dne/s/* druhou nejnavštěvovanější v roce 2017. Shlédlo ji 3 041 návštěvníků.²²³ Byla také zmiňována respondenty dotazníku jako výstava, která se jim v poslední době nejvíc líbila.

6.4. Paříž krásná a inspirující

Poslední z vybraných výstav byla opět připravena kurátorkou Klárou Zářeckou a konala se 22. června – 23. září 2018. Věnovala se tématu města Paříže a její reflexe ve výtvarném umění. V druhé polovině 19. století se totiž Paříž stala uměleckým centrem a ovlivnila celou řadu autorů. Ti se při svých návštěvách setkávali se známými umělci, studovali v jejich ateliérech, inspirovali se muzejními sbírkami starých mistrů či atmosférou města samotného. I přes nesnadné podmínky se zde také řada z nich snažila prosadit. Vrcholem česko-francouzských vztahů pak bylo meziválečné období. Paříž se tedy stala vzorem pro několik generací výtvarných umělců.²²⁴ Záměrem kurátorky bylo nejen představit zobrazení Paříže v pojetí různých autorů, ale i poukázat na vztah a dialog pařížské a pražské umělecké scény. Vystavená díla zobrazují odlišné pohledy na město (panoramatické výjevy, úzké uličky, architekturu, parky či náměstí). Téma Paříže je také reflektováno různými technikami, jako je malba, grafika, kresba, fotografie i plastika. Prezentována byla například díla Antonína Chittussiho, Jana Ságla, Františka Šimona, Alexandera Hackenschmieda, Karla Černého a dalších.²²⁵ Jednalo se o kolektivní výstavu, která nebyla koncipována

²²² HARTMAN, Ivan. Kauza Králík. Hradec Králové vystavuje Zorku Ságlovou, která kdysi zasáhla underground a nedávno aukční trh. *Hospodářské noviny* [online]. 15. 8. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65844690-zorka-saglova-retrospektiva-hradec-kralove-vystava-recenze>

²²³ Výroční zpráva GMU za rok 2017, s. 16.

²²⁴ Tisková zpráva k výstavě *Paříž krásná a inspirující*.

²²⁵ Tamtéž.

pouze ze sbírek GMU. Některá z děl byla tedy zapůjčena z dalších institucí, jako je Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, Východočeská galerie v Pardubicích, Galerie výtvarného umění v Náchodě. Část vystavených prací pocházela ze soukromých sbírek.²²⁶

Díla byla prezentovaná v menších prostorách grafického kabinetu GMU. Ve srovnání s rozsáhlejší výstavou Zorky Ságlové a odehrávající se v hlavních výstavních prostorách bylo k této výstavě připraveno méně doprovodných programů. Jedním z nich byla možnost komentované prohlídky, dále pak programy pro děti – páteční malovánky pro děti od 2 do 6 let nebo výtvarná laboratoř pro děti od 8 let. I přesto byl o výstavu velký zájem. Vidělo ji celkem 2 736 diváků.²²⁷ Jedná se také o další z výstav, která respondentům dotazníku utkvěla v paměti jako oblíbená, návštěvníci ji uvedli celkem 16x.

V této kapitole bylo ukázáno několik výstavních počínů v GMU. Jak bylo výše avizováno, jejich důslednější rozbor neumožnila absence patřičných zdrojů dokumentujících proces zrodu výstavy. Dostupné informace o jejich koncepcích či průběhu však potvrzují, že GMU dlouhodobě přichází s kvalitními výstavami. V předchozím období limitovaly galerijní expozice omezené prostory. Tento aspekt už v současné době GMU neomezuje a na výstavním programu je vidět, že GMU stále úspěšněji využívá nově získaného potenciálu, které místo pro výstavy přináší, což se odráží v jejich kvalitě i návštěvnosti. Je také zřejmé, že doprovodné programy se v GMU dávno neomezují jen na klasické komentované prohlídky, ale vzniká celá řada originálních akcí a výtvarných dílen, které tematicky doplňují probíhající exhibice. Do budoucna je pro GMU příležitostí mimo jiné intenzivnější spolupráce s jinými galeriemi.

²²⁶ Tisková zpráva k výstavě *Paříž krásná a inspirující*.

²²⁷ Výroční zpráva GMU za rok 2018, s. 10.

7. Srovnání s dalšími institucemi

V následující kapitole bude Galerie moderního umění v Hradci Králové srovnána s několika dalšími institucemi v České republice. První z nich je Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, která byla vybrána na základě stejného zaměření na české moderní umění. Další je Východočeská galerie v Pardubicích, která je ve východních Čechách institucí obdobné velikosti, významu i zaměření. GMU bude porovnána i s Muzeem umění v Olomouci, konkrétně s částí Muzea moderního umění.

Kořeny Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem sahají více než sto let zpátky, kdy základ galerie položil mecenáš umění August Švagrovský, který v roce 1909 daroval městu rozsáhlý soubor obrazů převážně z konce 19. a počátku 20. století. Více než 300 děl zahrnovalo například soubor 60 obrazů Antonína Slavíčka. V meziválečném období byly sbírky v prostorách lobkowiczského zámku a od roku 1932 v nově postavené budově spořitelny. Svě trvalé sídlo získala galerie v roce 1965 v jízdárně lobkowiczského zámku.²²⁸ Prvním ředitelem byl Miloš Saxl, který se zasloužil právě o získání nové budovy, a kromě toho také o výrazné rozšíření sbírek a pořádání doprovodných programů k výstavám.²²⁹ Dalo by se říct, že pro galerii v Roudnici nad Labem byl Miloš Saxl stejně významný jako pro královéhradeckou GMU Josef Sůva. Po Aleně Potůčkové, která galerii vedla od roku 2008, se novým ředitelem v roce 2019 stal Miroslav Divina.

V současné době se ve sbírkách roudnické galerie nachází více než 3 000 obrazů, kreseb, grafických listů, soch a předmětů užitého umění. Přestože se roudnická galerie zaměřuje zejména na moderní umění, je třeba zmínit, že spravuje širší časový rozsah sbírek než GMU, protože má ve svých sbírkách i exponáty ze 17. století.²³⁰ Sbírkový fond GMU jsou však naopak mnohonásobně obsáhlejší.

²²⁸ O galerii: Dějiny galerie. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/d%C4%9Bjiny-galerie.html>

²²⁹ Miloš Saxl. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/milos-saxl.html>

²³⁰ Sbirka umění 17.-19. století. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/sbirka-umeni-17-19-stoleti.html>

I přesto má Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem podobně jako hradecká GMU poměrně rozmanité zaměření výstav. Dle archivu výstav, který je dostupný na webových stránkách, je zřejmé, že je v určitém časovém horizontu důraz kladen na rovnoměrné zastoupení jednotlivých směrů, technik i období. Galerie připomíná významná díla známých autorů 19. a 20. století, jako je Zdeněk Sýkora, Antonín Hudeček nebo Jan Štursa. Méně známé autory současné i regionální představuje například v cyklu *Nová jména a Severní okruh*.²³¹

K probíhajícím výstavám pořádají obě galerie standardní doprovodné programy pro veřejnost či pro školy. Kromě toho se však v roudnické galerii koná také celá řada dalších kulturních událostí. Velmi často je zde možné navštívit také koncerty, divadelní představení, literární a literárně hudební programy, besedy či filmové večery.²³² Z rozmanitosti programů plyne, že galerie v Roudnici nad Labem plní svým způsobem funkci hlavního kulturně společenského centra ve městě. Jak sama uvádí na svých webových stránkách, snaží se tímto způsobem oslovit i publikum, které by primárně za výtvarným uměním nepřišlo, ale zajímá se o jiný druh umění.²³³ V Hradci Králové funguje celá řada dalších kulturních institucí, jako je filharmonie nebo Klicperovo divadlo, jiné druhy umění se tedy nutně nemusí koncentrovat do galerie. Nicméně však takové programy mohou být zpestřením pro návštěvníky. Galerie v Roudnici nad Labem se také nebrání spolupráci s uměleckými školami, městskou knihovnou nebo Vlastivědným spolkem Říp.²³⁴ Dalším rozdílem je, že roudnická galerie pořádá výtvarné dílny nejen pro děti, ale i pro dospělé. Tento druh programu by mohl být možností, jakou by v budoucnu mohla GMU v Hradci Králové svou činnost doprovodných programů rozvíjet.

Celkově se tedy galerie v Roudnici nad Labem velmi intenzivně zapojuje do kulturního života ve městě a zkouší i přes jiné druhy umění do galerie lákat nové

²³¹ Archiv. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/archiv-vystav.html>

²³² O galerii. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/o-galerii.html>

²³³ O akcích. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/o-akcich.html>

²³⁴ Tamtéž.

návštěvníky. Výroční zprávy ukazují, že od roku 2010 návštěvnost roudnické galerie neklesla pod 16 000 návštěvníků ročně.²³⁵ Tento počet je celkově nižší než u GMU, na druhou stranu však úzce souvisí s velikostí města, kde se galerie nachází. Roudnice nad Labem má přes 13 000 obyvatel a Hradec Králové má přibližně 93 000 obyvatel a až na výkyvy v období rekonstrukce se návštěvnost pohybuje okolo 20 000 návštěvníků ročně (v posledních dvou letech okolo 40 000). Návštěvnost roudnické galerie je tedy ve vztahu k počtu obyvatel města v porovnání s Hradcem Králové velmi dobrá.

Jedním z důvodů, proč si roudnická galerie udržuje poměrně vysokou návštěvnost, je nejen kvalitní výstavní a doprovodný program, ale pravděpodobně i široce rozvinutá komunikace s veřejností. Na svých webových a facebookových stránkách podrobně informuje o své činnosti. Kromě toho také spravuje svůj vlastní kanál na YouTube, kam přidává reportáže a záznamy ze svých akcí, a také blog, na kterém jsou popsány nejnovější události v galerii.²³⁶ Pro regionální galerie jsou tyto způsoby komunikace nepříliš obvyklé, avšak mohou být pro návštěvníky velmi užitečné. Další zajímavostí, která by mohla sloužit jako inspirace pro jiné instituce, je tzv. Dílo měsíce, které roudnická galerie na svých stránkách představuje. Každý měsíc zde přispívá stručnými informacemi o vybraném díle a jeho autorovi, což může být dobrý způsob, jakým seznámit návštěvníky s některými z méně známých sbírkových předmětů, které nebývají tak často vystavovány.²³⁷ Doprovodné programy a komunikace s veřejností jsou tedy dvě části galerijní činnosti, které jsou v případě roudnické galerie o něco pokročilejší. Galerie v Roudnici nad Labem měla však odpovídající zázemí pro rozvoj těchto aktivit mnohem dříve než královéhradecká galerie, která ve vhodné budově sídlí až od roku 1990, a která musela nadto projít rekonstrukcí. Kromě toho je z webových stránek zřejmé, že odborné oddělení

²³⁵ Výroční zprávy Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem z let 2010–2017. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/vyrocní-zpravy.html>

²³⁶ Blog Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/blog/>

²³⁷ Dílo měsíce. *Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.galerieroudnice.cz/zobrazeni-dila.html>

zaměstnává v současné době více pracovníků, což jsou aspekty, které přispívají k rychlejšímu rozvoji těchto činností. Na druhou stranu královéhradecká GMU disponuje mnohem širší sbírkou, která jí poskytuje obsáhlejší základ pro vytváření a obměňování stálé expozice i krátkodobých výstav.

Další institucí nabízející se ke srovnání je Východočeská galerie v Pardubicích. Tato galerie byla zřízena v roce 1953 jako Krajská galerie rozhodnutím Krajského národního výboru. V této době byla zakládána síť galerií, takže vznik i pozdější vývoj pardubické galerie je velmi podobný tomu v galerii v Hradci Králové. Stejně jako v Hradci Králové už byla předtím městem spravována sbírka Městské obrazárny, která sídlila na pardubickém zámku, kde se o prostory dělila s Krajským muzeem. V době založení galerie svou činnost vyvíjela i mimo Pardubice, například v Chrudimi, Vysokém Mýtě či Litomyšli. K širokému rozvoji sbírkového fondu došlo v 60. letech 20. století. V 70. letech byla činnost silně ovlivněna socialismem. Po roce 1989 mohla pardubická galerie stejně jako další instituce prezentovat svůj program bez politického vlivu a v 90. letech také mohly opět růst akvizice.²³⁸ Galerie působí ve dvou budovách, v Domě U Jonáše a na pardubickém zámku.

Východočeská galerie spravuje přes 18 000 sbírkových předmětů zastupujících převážně moderní a současné umění. Klade důraz na tvorbu sbírek regionálních autorů. Výstavní program tvoří rovnoměrné a široké spektrum témat. Výstavy se věnují současné tvorbě i modernímu umění, jednotlivým umělcům či uměleckým skupinám, různým směrům a technikám. Zájem galerie přesahuje i do celkového kulturního dění, o čemž svědčí například cyklus výstav probíhajících od roku 2015 do současnosti zaměřených na architekturu Pardubic. Pořádá i výstavy regionálních umělců, například členů Unie výtvarných umělců pardubického regionu,²³⁹ dále představuje i práce studentů, například z Vysoké školy uměleckoprůmyslové

²³⁸ Historie galerie. *Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/historie-galerie/>

²³⁹ Z ateliérů UVU. *Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/z-ateliero-uvu/>

v Praze.²⁴⁰ Ve své stálé expozici v Domě u Jonáše momentálně prezentuje české umění 2. poloviny 20. století pod názvem *Jedno místo prázdné*.²⁴¹ Svou dlouhodobou expozici má tedy konkrétněji zaměřenou než GMU, která představuje exempláře všech období ve sbírkách.

K běžným doprovodným programům, jako jsou přednášky a komentované prohlídky, které pořádá hradecká i pardubická galerie, uvádí Východočeská galerie navíc i literární a hudební programy. Na rozdíl od GMU nenabízí výtvarné programy pouze pro děti i mládež, ale i pro dospělé.²⁴²

V posledních 10 letech se návštěvnost galerie pohybuje okolo 20 000 návštěvníků za rok, je tedy srovnatelná s hradeckou galerií. V pardubické instituci pracuje o něco více zaměstnanců než v GMU, na odborném oddělení je momentálně o dva pracovníky více. Kurátoři mají jednotlivé správy sbírek rozděleny na malbu, plastiku a grafiku a kresbu. Samostatnou pozicí je zde také registrátor a dokumentátor. Kromě toho zde pracují dva lektoři.²⁴³ Je tedy zřejmé, že jednotlivé činnosti jsou ve Východočeské galerii rovnoměrněji rozděleny a nemusí zde docházet k přílišnému kumulování funkcí. Na druhou stranu zde chybí samostatný pracovník PR a komunikace. Hlavním komunikačním kanálem jsou webové stránky a velmi pravidelně galerie také přispívá novinkami na svůj facebookový profil. Oproti GMU však nevyužívá emailové komunikace a zasílání informací přímo návštěvníkovi.

Největší rozdíl mezi galeriemi je patrný v počtu zaměstnanců, šíři sbírek a drobných rozdílech v zaměření výstav (např. zmíněná spolupráce se školami, výstavy o architektuře Pardubic) a doprovodných akcí. Celkově se ale dá říct, že Východočeská galerie v Pardubicích a GMU v Hradci Králové mají ve svých městech obdobnou pozici. Obě jsou jednou z několika nejvýznamnějších kulturních institucí

²⁴⁰ Vabank – Ateliér knižní grafiky a ilustrace VŠUP. *Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/vabank-atelier-knizni-grafiky-a-ilustrace-vsuh/>

²⁴¹ *Jedno místo prázdné – České umění 2. poloviny 20. století. Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/jedno-misto-prazdne/>

²⁴² Programy – výtvarné dílny. *Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/programy/akce/>

²⁴³ Kontakty. *Východočeská galerie v Pardubicích* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.vcg.cz/kontakty/>

svého města, to znamená, že neplní funkci jediného kulturního centra. Zaměřují se převážně na programy spojené s výtvarným uměním, i přestože pardubická galerie občas představuje i literární a hudební programy. Pardubická galerie také spravuje větší množství předmětů a funguje ve dvou budovách, GMU má ve své budově však dostatečně velké prostory pro dvě stálé expozice i dvě termínované výstavy zároveň. Počet výstav je tedy až na drobné rozdíly podobný, stejně jako jejich zaměření. Obě galerie si také dlouhodobě udržují obdobnou návštěvnost.

Poslední srovnávanou institucí je Muzeum umění Olomouc, které bylo založeno v roce 1951 jako součást Vlastivědného muzea, přičemž se osamostatnilo v roce 1989. Své sbírky spravuje a prezentuje celkem ve třech budovách, v Arcidiecézním muzeu v Olomouci, Arcidiecézním muzeu v Kroměříži a v Muzeu moderního umění. Pro srovnání s GMU byla vybrána pouze část Muzea moderního umění, která sídlí v budově v Denisově ulici a od roku 1990 prošla celou řadou úprav, aby byla uzpůsobena odborné činnosti, ale i doprovodným službám pro návštěvníky.²⁴⁴ Muzeum moderního umění představuje exponáty 20. a 21. století převážně z českého prostředí, ukazuje ale i zahraniční autory. Celkem spravuje olomoucké muzeum 90 680 sbírkových předmětů.²⁴⁵ V tomto součtu jsou zahrnuty i objekty, které nespádají do období 20. a 21. století. O počtu exemplářů, které spravuje pouze Muzeum moderního umění, nejsou informace dostupné.

Muzeum umění Olomouc je ze všech srovnávaných institucí jediná, která má status výzkumné organizace, což znamená, že jedním z jejích hlavních cílů je provádět výzkum a jeho výsledky zveřejňovat, případně tyto znalosti jiným způsobem předávat.²⁴⁶ GMU sice publikuje katalogy s informacemi k výstavám, nevyvíjí však vlastní vědeckovýzkumnou činnost. Jejím hlavním cílem je především správa sbírek a její prezentace. S výzkumnou činností se pojí také ambice Muzea umění v Olomouci

²⁴⁴ BRYKSOVÁ, 2017, s. 27.

²⁴⁵ Stav k 31. 12. 2017. Výroční zpráva MUO za rok 2017. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.muo.cz/vyrocní-zpravy/>

²⁴⁶ Muzeum umění Olomouc. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/muzeum-umeni-olomouc-statni-prispevkova-organizace>

realizovat přístavbu budovy Středoevropského fora (SEFO) vedle Muzea moderního umění, na kterou se instituce připravuje od roku 2007. V roce 2009 byl vytvořen návrh na novou budovu, ve které by SEFO mělo rozšířit odbornou činnost, pořádat výstavy, sympozia či přednášky. Jeho cílem je sloužit jako mezinárodní badatelské centrum, které by spojovalo a veřejnosti představovalo výtvarnou kulturu střední Evropy.²⁴⁷ Díky projektu SEFO by se měly rozšířit sbírky malířství, sochařství, kresby, grafiky, ale i designu nebo fotografie. Stavba by měla být dokončena pravděpodobně mezi lety 2023–2025.²⁴⁸

Stálá expozice Muzea moderního umění s názvem *Století relativity* ukazuje významná díla rozmanitých tendencí 20. století. Prostorově je dělená podobně jako stálá expozice GMU na část před a po druhé světové válce. Na expozici je vidět, že kromě českých umělců jsou prezentována i zahraniční díla, zejména polská, maďarská a slovenská²⁴⁹, čímž se odlišuje od GMU, která se soustředí výlučně na české výtvarné umění. Stejně jako ve stálé expozici se i v termínovaných výstavách odráží důraz na středoevropské autory a rozšiřování sbírek pro budoucí budovu SEFO. Příkladem je výstava op-artového maďarsko-francouzského umělce Victora Vasarelyho²⁵⁰, která ukazuje nově získanou plastiku. Výstava *Rozlomená doba 1908–1928* mapuje vývoj avantgardy v nástupnických zemích střední Evropy po Rakousku-Uhersku. Kromě České republiky bude představena i v Polsku, Maďarsku a na Slovensku.²⁵¹ Z českého

²⁴⁷ BRYKSOVÁ, 2017, s. 39.

²⁴⁸ Vláda na stavbu SEFO uvolnila přes 600 milionů Kč, současné době se však mezi zaměstnanci Muzea umění a Ministerstvem kultury vedou spory. Jejich příčinou je požadavek ministra kultury Antonína Staňka na vyhlášení architektonické soutěže pro budovu SEFO, přestože projekt pro Muzeum umění už v roce 2009 zpracoval architekt Jan Šépka. Dne 18. března 2019 se v Praze konala diskuze o budově SEFO a o architektonických soutěžích obecně, Muzeum umění však nedostalo možnost o celé situaci diskutovat. Podle nejaktuálnějších informací by Muzeum umění mělo připravovat architektonickou soutěž, musí však vyřešit celou řadu právních záležitostí, aby mohla proběhnout co nejspřavedlivěji.

Dostupné z: <https://www.muoz.cz/budte-v-kontaktu/chceme-architektonickou-soutez-na-sefoale-skutecne-ferovou-a-spravedlivou--2819/>

²⁴⁹ Století relativity: Stálá expozice výtvarného umění 20. století. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/stale-expozice/stoleti-relativity--16/>

²⁵⁰ Victor Vasarely, TER-F2. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/vystavy-2018/victor-vasarely-ter-f2--2349/>

²⁵¹ Rozlomená doba 1908–1928: Avantgardy ve střední Evropě. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/vystavy-2019/rozlomena-doba-mezí-uzkosti-a-slasti-zrod-soudobeho-stredoevropana-19081928--1959/>

prostředí se snaží představovat mimo jiné méně známé současné autory, v poslední době například výstavou kreseb Inge Koskové, která působí v Olomouci.²⁵² Reflexe různých tendencí současného umění je vidět na výstavě *Fascinace skutečností – Hyperrealismus v české malbě*.²⁵³

Muzeum umění Olomouc je personálně velmi dobře zajištěné. Jako příklad lze uvést Referát marketingu a komunikace, který má sice na starost celou instituci, ale pracují v něm celkem tři zaměstnanci.²⁵⁴ Je vyčleněný z odborného oddělení, proto se jeho zaměstnanci mohou zabývat pouze komunikací a PR organizace. Samotné odborné oddělení Muzea moderního umění je ze všech srovnávaných galerií nejlépe personálně zajištěné. Kromě toho, že je jeho součástí celý produkční tým, pracuje zde v současné době i sedm kurátorů, kteří jsou rozděleni podle příslušného typu sbírky.²⁵⁵ Součástí odborné sekce je i samostatné oddělení sbírek a dokumentace, restaurátorské a výstavní oddělení. Oddělené je i edukační pracoviště, které zaměstnává několik lektorů. GMU má všechny tyto činnosti kumulované do jedné části.

S tím se pojí i širší oblast aktivit, které olomoucké muzeum vyvíjí. Doprovodné programy dělí klasicky na akce pro školy, školky, rodiny a širokou veřejnost. Pořádá programy v ateliérech, doprovodné prohlídky a přednášky, které se vážou k termínovaným výstavám a velmi často se tedy náplň obměňuje. Za zmínku stojí také rozmanité programy pro dospělé, které jsou vytvářeny velmi progresivně, často jako interaktivní komentované prohlídky, které návštěvníky aktivně zapojují. Dále muzeum uskutečňuje výtvarné akce s umělci, často ve formě workshopů, výtvarné happeningy nebo koncerty.²⁵⁶ V budově Muzea moderního umění funguje také

²⁵² Inge Kosková: Kresby. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/vystavy-2018/inge-koskova--2045/>

²⁵³ Fascinace skutečností: Hyperrealismus v české malbě. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/vystavy-2017/hyperrealismus--1503/>

²⁵⁴ Ředitelství. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/kontakty/reditelstvi--1/>

²⁵⁵ Odbor moderního a současného umění. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/kontakty/odbor-moderniho-a-soucasneho-umeni--4/>

²⁵⁶ Veřejnost. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoz.cz/verejnost/>

Divadlo hudby, které umožňuje rozšíření kulturních programů instituce. Jsou zde pořádána divadelní představení, přednášky nebo i filmové projekce.

Referát marketingu a komunikace funguje odděleně od ostatních složek, dá se tedy očekávat, že propagace muzea směrem k veřejnosti bude mnohem propracovanější než u zbylých srovnávaných institucí. Na svých webových stránkách zpřístupňuje MUO fotodokumentaci vybraných uměleckých děl. Návštěvník má tedy možnost vidět, na které předměty je instituce pyšná a které jsou jedny z nejvýznamnějších. Tímto způsobem může galerie či muzeum prezentovat svou sbírku ještě předtím, než bude navštívena. Olomoucké muzeum také využívá celou řadu sociálních sítí. Nejaktivněji využívá svůj instagramový, twitterový a facebookový profil, kde v podstatě denně informuje o dění a výstavách v muzeu, ale přesahuje i do informací o celkovém kulturním dění. Kromě toho také přidává na svůj YouTube kanál pozvánky na výstavy, ale především i záznamy z uskutečněných přednášek a rozhovorů.²⁵⁷ Muzeum umění již také mnoho let vydává vlastní časopis *Muzeion*. Vychází čtyřikrát za rok a objevují se v něm rozhovory, rozšiřující informace k výstavám nebo reportáže z doprovodných programů. Muzeu umění se prostřednictvím zmíněných kanálů i časopisu daří velmi dobře komunikovat nejen se širokou, ale i odbornou veřejností. Příznivcům muzea také umožňuje zapojit se do chodu instituce pomocí dobrovolnické práce a má také zřízený Spolek přátel Muzea umění Olomouc. Za roční poplatek poskytuje členům volné vstupy na výstavy a některé doprovodné programy, ale i slevy do kina, knihkupectví apod.²⁵⁸

Muzeum umění Olomouc je třetí největší institucí svého druhu v České republice, celkově spravuje celkem tři budovy a umělecká díla od antiky po současnost z českého i zahraničního prostředí. Návštěvnost je tedy očekávaně mnohem vyšší než v GMU, v posledních letech však klesá. V roce 2014 navštívilo muzeum celkem

²⁵⁷ Muzeum umění Olomouc. *YouTube* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/muzeumumeniolomouc>

²⁵⁸ Spolek přátel Muzea umění Olomouc. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muoc.cz/spolek-pratel-muzea-umeni-olomouc/>

215 453 návštěvníků, z toho 92 891 navštívilo část Muzea moderního umění.²⁵⁹
V roce 2016 bylo návštěvníků celkem 172 519, v Muzeu moderního umění 52 370.²⁶⁰

Rozdíl ve velikosti GMU a MUO je v mnoha směrech velký, proto je do určité míry obtížné některé aspekty porovnávat. Přesto se GMU do budoucna může inspirovat například v dobrovolnickém programu či ve zřízení spolku přátel muzea, což jsou aktivity, které mohou pomoci rozšířit činnost každé galerie bez ohledu na její velikost. Stejně tak může GMU informovat své návštěvníky na svých sociálních sítích nejen o probíhajících akcích, ale i o celkovém kulturním dění. Na druhou stranu má GMU dlouhodobě poměrně stabilní návštěvnost a propracovaný systém doprovodných programů, které by šlo doplnit jen třeba o zmíněné výtvarné ateliéry pro dospělé.

Celkově ze srovnání plyne, že GMU v Hradci Králové je svým působením srovnatelná se zmíněnými institucemi. Hlavní rozdíly mezi galeriemi jsou většinou dány finančními a personálními možnostmi. Největší rozdíly jsou znatelné mezi GMU a Muzeem umění Olomouc, které je svou sbírkou i činností mnohem větší institucí. I přes tyto rozdíly však GMU přináší kvalitní práci v pořádání výstav, správy sbírek i doprovodných programů.

²⁵⁹ Výroční zpráva MUO za rok 2014. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muo.cz/vyrocní-zpravy/>

²⁶⁰ Výroční zpráva MUO za rok 2016. *Muzeum umění Olomouc* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.muo.cz/vyrocní-zpravy/>

8. Analýza GMU a jejích návštěvníků na základě výstupu z dotazníků

Pro analýzu jsou klíčové dotazníky vyplňované návštěvníky GMU. Cílem je identifikovat její publikum, jeho motivaci pro návštěvu galerie, preference a představy, jak by se měla v budoucnu rozbíjet tato instituce. Některé výstupy se dají porovnat s údaji získanými z rozhovorů s pracovníky.

Pro zjištění názorů návštěvníků na galerii byla využita metoda dotazníkového šetření. Jeho výhodou je možnost oslovit větší množství respondentů a získaná data snadno zpracovat a porovnat. Nevýhodou naopak, že někdy mohou být otázky nejednoznačně formulovány a respondent jim pak neporozumí.²⁶¹ Tomuto problému se však dá předejít, například zadáním dotazníku malému vzorku respondentů a upravením pasáží, které nejsou jednoznačné. V případech, kdy respondenti zásadně neporozuměli celkovému účelu dotazníku a zodpověděli pouze minimum otázek, byly tyto dotazníky z výzkumu vyloučeny (jednalo se o 4 dotazníky). Analyzovaných dotazníků pak bylo celkem 145. Obsahovaly otevřené i uzavřené otázky týkající se jejich zkušeností s touto galerií, důvodů návštěvy, postojů k výtvarnému umění i GMU, hodnocení programu a doprovodných služeb a možností jejich vylepšení. Dotazníky byly anonymní, kromě otázek týkajících se galerie obsahovaly také otázky zjišťující sociodemografické údaje, jako jsou věk, bydliště atd. Dotazník vyplňovali návštěvníci před nebo po návštěvě galerie přímo v jejích prostorách, část z nich byla také předávána větším skupinám po proběhlých doprovodných programech. Podmínkou bylo, aby se výzkumu účastnili návštěvníci, kteří v GMU byli alespoň jednou. Šetření probíhalo převážně v červnu a červenci 2018. Je tedy nutné zdůraznit, že zejména doba konání ovlivnila výstup z dotazníků (část výzkumu se konala o prázdninách). Kromě toho je také důležité, že počet 145 respondentů stále představuje relativně malý vzorek v porovnání s návštěvností GMU. Některé výsledky by se tedy mohly s vyšším počtem respondentů proměňovat. Data byla zpracována

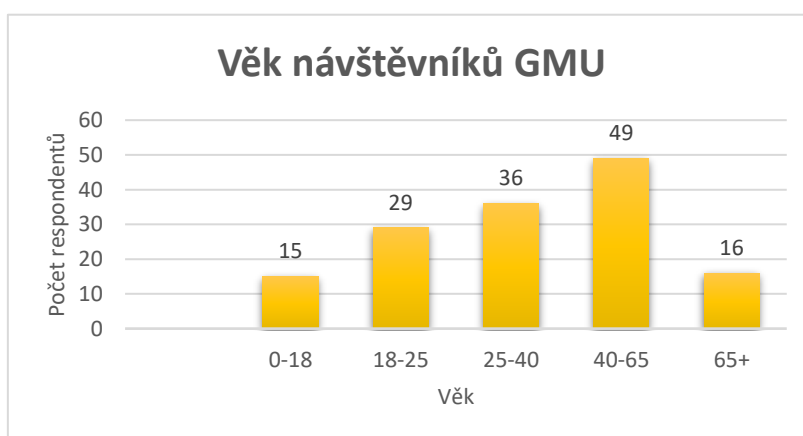
²⁶¹ VESELÁ, 2006, s. 49.

pomocí kontingenční tabulky, ze které byl charakterizován vzorek publika galerie a sledované oblasti, které budou v následující části podrobně popsány.

V první části analýzy je důležité vymezit návštěvnické skupiny, které do GMU chodí. Těchto aspektů se v dotazníku dotýkaly sociodemografické otázky zjišťující věk, pohlaví, vzdělání a bydliště respondentů. Cílem bylo také zjistit, jak často GMU navštěvují, z jakých důvodů a s kým.

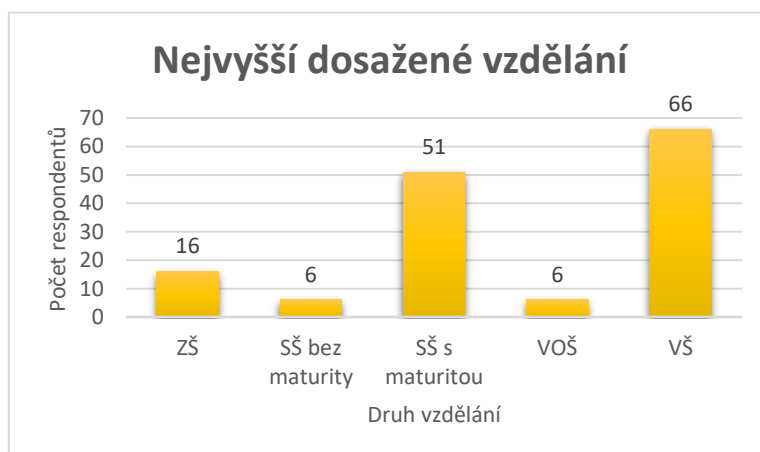
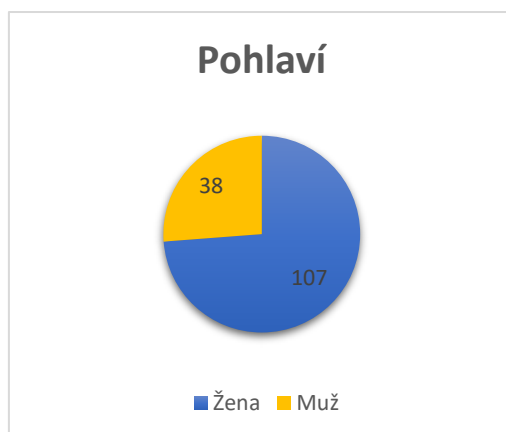
Z dat vyplývá, že do GMU chodí návštěvníci všech věkových skupin, přesto nejvíce převažuje věk mezi 40 a 65 lety (49 respondentů), další větší skupinou je pak kategorie mezi 25 a 40 lety (36 respondentů), dohromady pak tvoří celkem 59 % návštěvníků. Věková struktura návštěvníků mezi dospělými je dalším důvodem, proč by GMU měla uvažovat o rozšíření programů pro dospělé i na výtvarné ateliéry, které fungují v jiných institucích. Pro tuto skupinu návštěvníků by mohla být také zajímavá případná nabídka spolku přátel galerie.

Nelze nutně tvrdit, že zájem mladších skupin o návštěvu galerie upadá. Přestože jich není mezi respondenty mnoho, tak na druhou stranu nejmladší a nejstarší věková skupina je mezi nimi rovnoměrně zastoupená (v kategorii 65+ je v tomto vzorku pouze o jednoho respondenta více). Konkrétní data jsou znázorněna v následujícím grafu.

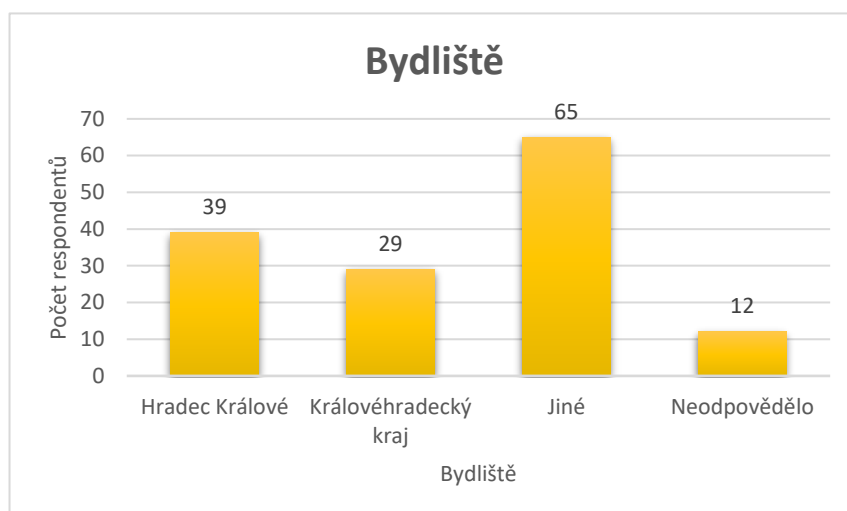

Mezi návštěvníky GMU jsou v drtivé převaze ženy. Je jich celkem 74 %. Při zkoumání nejvyššího dosaženého vzdělání je nutné vzít v potaz, že ze 16

respondentů, kteří uvedli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je základní škola, pouze 2 byli z věkových kategorií 18-25 a 25-40 let. Zbýlých 14 patří do kategorie 0-18 let, je tedy pravděpodobné, že v budoucnu bude jejich dosažené vzdělání vyšší. Lze tedy říct, že mezi návštěvníky galerie ve vzorku drtivě převažuje minimálně středoškolské vzdělání s maturitou, přičemž 46 % respondentů jsou vysokoškoláci.

Poslední částí sociodemografických charakteristik návštěvníků je jejich bydliště. Při zkoumání tohoto aspektu bylo cílem zjistit, do jaké míry GMU láká i návštěvníky, kteří nejsou z Hradce Králové. Ze 145 respondentů neodpovědělo 12, celkem 68 uvedlo, že jsou z Hradce Králové, případně z Královéhradeckého kraje. Zajímavým zjištěním je, že celkem 65 osob uvedlo jako bydliště jiná místa, což je srovnatelné číslo s návštěvníky z Královéhradecka.

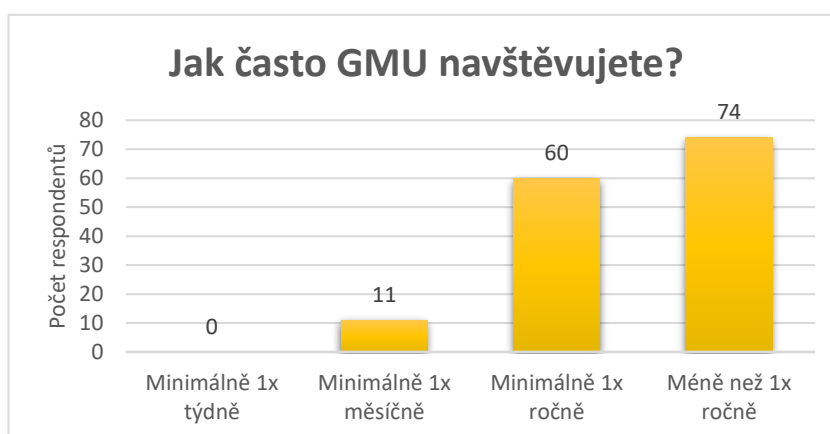
Z dalších míst, která návštěvníci uvedli, je zřejmé, že GMU poměrně hojně přitahuje i návštěvníky z jiných částí České republiky, nejčastěji z Prahy, Jihomoravského a Pardubického kraje. S tímto výsledkem se pojí i doba konání dotazníkového šetření, které z části probíhalo v období letních prázdnin. Z toho vyplývá, že GMU je při návštěvě Hradce Králové jedním z cílů i pro lidi z jiných krajů. Galerie má tedy potenciál dát o sobě vědět ještě více návštěvníkům, kteří v okolí Hradce Králové nebydlí a o její existenci dosud nemá mnoho informací. Tím si může upevnit status významné kulturní instituce města.

Bydliště respondentů je v podstatě vyvážené mezi Hradcem Králové a okolím a zbytkem České republiky, přestože se dá předpokládat, že místní návštěvník bude stabilnější skupinou. GMU tedy navštěvují nejčastěji ženy vysokoškolského vzdělání a nejčetnější věkovou kategorií je věk 40–65 let. Neznamená to však, že by se galerie měla zaměřit na konkrétní věkovou skupinu více než na jiné. Jde hlavně o možnosti zacílení jejího programu.

Po určení sociodemografických charakteristik byla dále zkoumána četnost návštěvy a také to, jestli dotazovaní navštěvovali GMU už před rekonstrukcí a v případě, že ano, jakých změn si všimli.

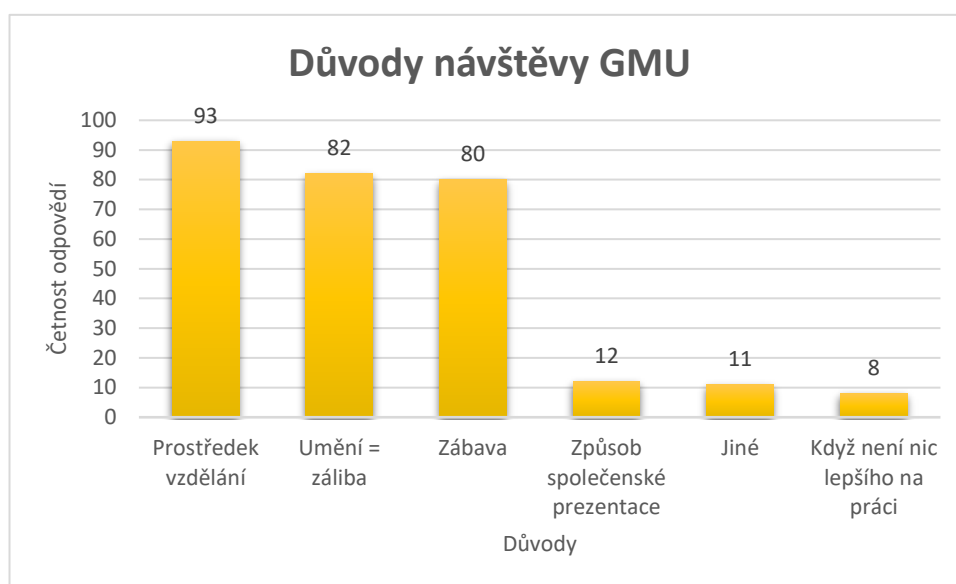
Celkem 74 respondentů uvedlo, že galerii navštěvují méně než 1× ročně. Jedná se tedy o velmi příležitostné návštěvníky či o takové, kteří zde byli úplně poprvé. Tento výsledek se neshoduje s informacemi vyplývajícími z rozhovorů, že do GMU chodí stále stejní návštěvníci. Zde se může jednat o vliv doby konání dotazníku. Je totiž možné, že v období prázdnin GMU navštívilo více příležitostných návštěvníků z jiných měst či takových, kteří do ní běžně nechodí. 60 respondentů uvedlo, že do GMU chodí více než 1× ročně, tyto návštěvníky už lze tedy považovat za stálejší. Zbytek uvedl, že chodí více než 1× měsíčně, více než 1× týdně neuvedl žádný z respondentů. Cílem GMU by tedy mohlo být upevnit jádro svých návštěvníků. Tomu by opět mohl dopomoci například spolek přátel galerie, případně možnost zapojení dobrovolníků.

Navazující otázka, která zjišťovala, kolik lidí chodilo do GMU už před rekonstrukcí, potvrzuje, že většina respondentů nepatří mezi stálé návštěvníky. 70 % dotázaných (102 respondentů) uvedlo, že před rekonstrukcí galerii nenavštívilo. Ze zbylých 43 respondentů, kteří s GMU mají zkušenost před rekonstrukcí, 7 nevnímá žádný rozdíl před a po rekonstrukci.

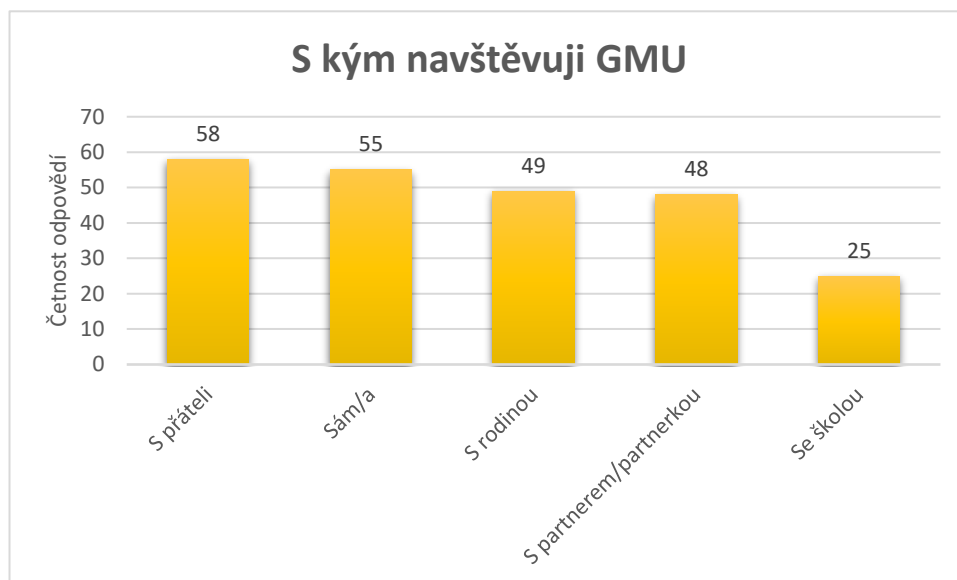
Nejčastější rozdíly, kterých si návštěvníci všimli, je možné rozdělit do třech okruhů. První se týká propagace a akcí, kdy respondenti vnímají otevřenější a příjemnější komunikaci ze strany GMU a zároveň oceňují stále širší nabídku doprovodných akcí. Dále potom zdůrazňují kvalitnější výstavní program. Ze všeho nejčastěji logicky zmiňují pozitivní proměnu zázemí. Opakujícím se názorem je, že vystavená díla nejsou natěsnaná na sebe, mají mezi sebou dostatek prostoru a je tedy komfortnější je prohlížet. Dále si všímají lepšího osvětlení, celkového působení interiéru a pohodlných podmínek pro návštěvníky, do kterých spadají odpočinkové prostory, šatna či obchod. Obecně návštěvníci tedy vnímají především proměnu zázemí, návštěvnického komfortu, dále potom uspořádání výstavních prostor a otevřenost komunikace. V odpovědích se až na 2 negativní odpovědi, které kritizují „neutříděnost expozice“, objevovaly pouze pozitivní zkušenosti s rekonstrukcí.

Další sledovanou oblastí bylo, z jakých důvodů respondenti GMU navštěvují. Při analýze této části je nutné zdůraznit, že v otázce bylo možné označit více odpovědí, u každé odpovědi je tedy zaznamenán počet respondentů, kteří ji označili. Protože mohli volit i kombinace důvodů, součet odpovědí neodpovídá počtu respondentů. U tohoto typu otázek byla vždy zkoumána četnost jednotlivých možností.

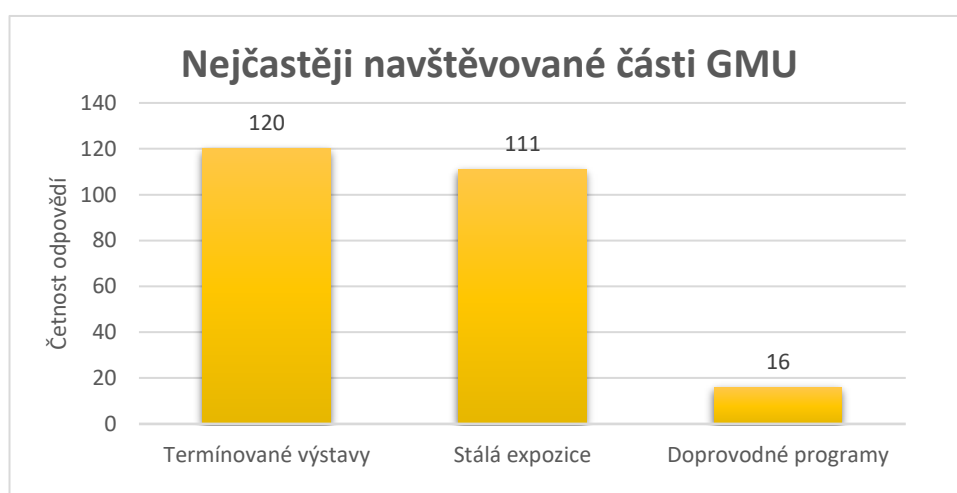

Z grafu odpovědí nelze vyvodit jeden určitý důvod, který by převažoval nad ostatními, je však zřejmé, že návštěvníci chodí do GMU především kvůli kombinaci vzdělání a zábavy a pro většinu z nich je umění také jednou z jejich zálib. Pouze 12 respondentů bere návštěvu galerie jako způsob své společenské prezentace, nelze tedy předpokládat, že návštěva galerie je v současné době spojena se nějakým vyšším společenským statutem. Mezi důvody, které nebyly v možnostech uvedeny a které respondenti doplnili, nelze definovat jeden další zásadní důvod návštěvy. Kromě osobních a velmi specifických důvodů, byl celkem dvakrát uveden jako důvod estetický prožitek a stejně tak i návštěvy přátel, kteří nebydlí v Hradci Králové. Tato odpověď se váže k samostatné otázce, která se týkala toho, s kým respondent GMU nejčastěji navštěvuje. Zde bylo cílem zjistit především, jakým způsobem dotazující nejraději tráví čas v galerii. Pro někoho může být místem setkávání s přáteli, možnost trávení volného času s rodinou a někteří lidé naopak pro co nejintenzivnější prožitek z umění navštěvují galerii sami. I v této otázce byla zkoumána četnost odpovědí a respondenti mohli vybírat více možností. Následující graf ukazuje, že nejčastěji chodí návštěvníci do galerie s přáteli, ovšem každou další možnost návštěvy ve skupině převýšila varianta, kdy návštěvník chodí do GMU sám. To může být právě

z důvodu potřeby klidu pro recepci uměleckých děl. Tyto dvě odpovědi jsou také nejčastěji vybranou kombinací.

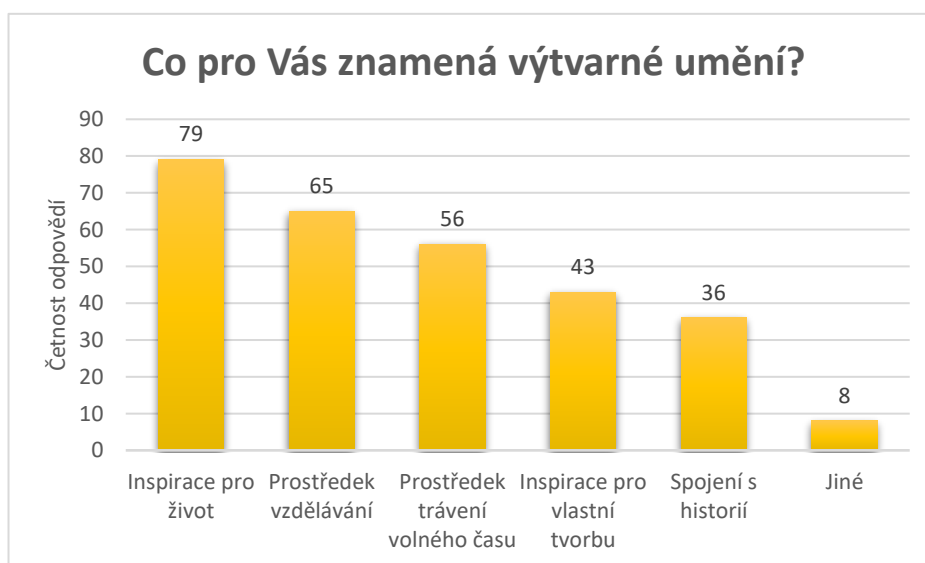

V další části bylo zjišťováno, které části GMU dotazovaní nejvíce navštěvují. Nejčastěji zmiňovanou částí byly termínované výstavy. Ne vždy je navštěvovaná stálá expozice a zároveň i probíhající výstavy. Kombinace stálé expozice a výstav se objevila celkem 83x.

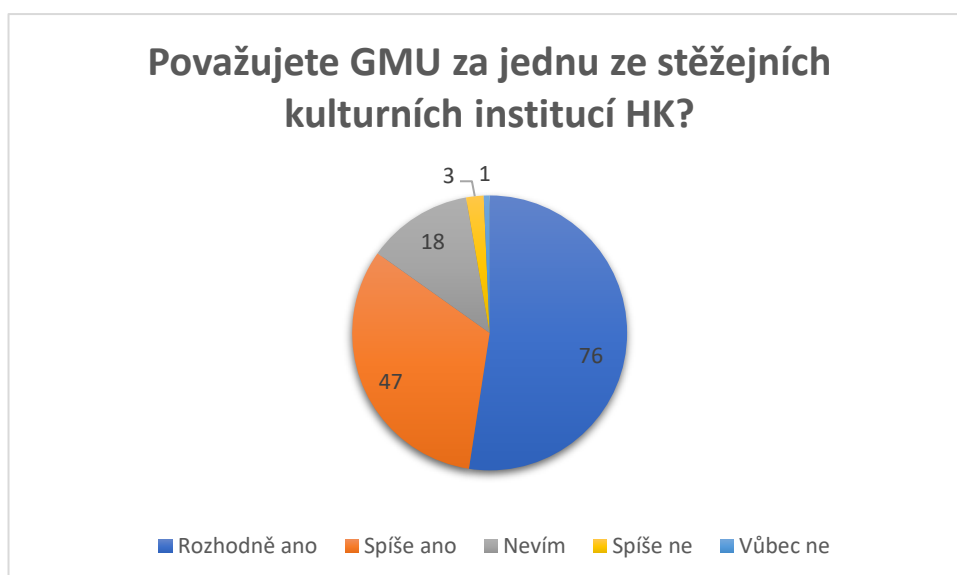
Jediná otevřená otázka dotazníku směřovala k tomu, která z výstav se návštěvníkovi v poslední době líbila či nelíbila. Na tuto otázku odpovědělo pouze 39 ze 145 dotázaných, vzorek odpovědí tedy není dostatečně velký na to, aby mohly být vyvozeny pevné závěry o popularitě výstav. Z uvedeného počtu respondentů uvedlo 16 výstavu *Paříž krásná a inspirující*. Další výstavy byly zastoupeny pouze několika odpověďmi. Jedná se o výstavy *Příběh dne/s/*, *Zorka Ságlová – Retrospektiva*, *Jindřich Vlček*, *Malíř ruských legií* nebo *Otakar Slavík*, *Radost z malby*. Tato výstava však zároveň jako jediná dostala i jeden negativní ohlas. Jedinou výstavou, která byla zmíněna a konala se už před rekonstrukcí, jsou *Světla měst a noční chodci* z roku 2008. Kromě této výstavy pouze jedna další zmiňovaná (*Květy touhy a zla*) byla kolektivní. Obecně se dá říct, že většina uvedených výstav se vázala k jednomu umělci, nelze tedy tvrdit, že by návštěvníci požadovali v rámci jedné výstavy stylovou rozmanitost. Různorodost uměleckých směrů, technik a období by se však měla ve výstavním programu projevit dlouhodobě, aby byla daná témata či autoři ve výstavách co nejvyváženěji zastoupeni.

K výzkumu byli vybráni pouze respondenti, kteří GMU navštívili minimálně jednou. Dá se přepokládat, že se o výtvarné umění zajímají. Dále bylo tedy zkoumáno, co pro návštěvníka znamená výtvarné umění. Možné odpovědi představují další, do určité míry mnohem osobnější důvody, proč respondenti vlastně galerii vůbec navštíví. Na této části je zajímavé, že prostředek vzdělávání, který byl s četností 93

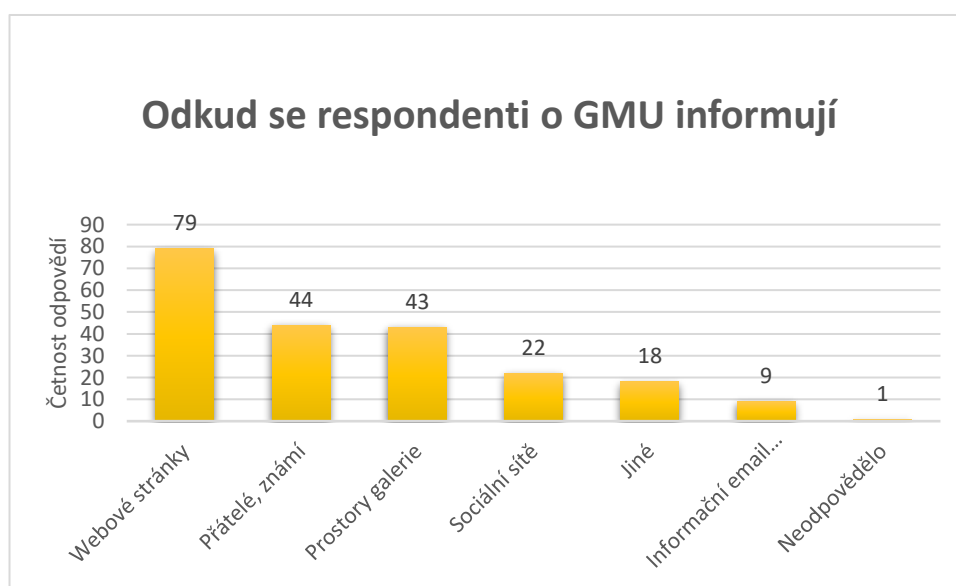

odpovědí nejčastější v otázce na důvody návštěvy galerie, zde uvedlo pouze 65 lidí. Pro největší množství dotázaných výtvarné umění znamená především inspiraci pro život. Důležité je také zmínit, že většina respondentů volila kombinace odpovědí. Výtvarné umění má pro ně tedy více aspektů. V poslední možnosti „jiné“ bylo nejčastěji uváděno, že výtvarné umění znamená estetický prožitek.

Jedním z cílů této analýzy bylo také zjistit, jestli respondenti vnímají GMU jako jednu ze stěžejních kulturních institucí v Hradci Králové. Tento aspekt je velmi důležitý proto, aby organizace věděla, jakou pozici v očích návštěvníků má a jak o ní smýšlejí. Podle toho se dá přizpůsobit další komunikace s návštěvníky a prezentace galerie na veřejnosti. V případě GMU je pozice v rámci Hradce Králové velmi pevná. Celkem 123 (84 %) respondentů se přiklání k variantě, že GMU významnou institucí je. Z toho 76 (52 %) je o tom přesvědčená. Pouze 4 respondenti s tímto tvrzením nesouhlasili. Jen 18 (12 %) respondentů nemělo jasný názor. 15 z nich uvedlo své bydliště mimo Hradec Králové, je tedy možné, že tito návštěvníci nemají dostatek informací, aby mohli takovou otázku posoudit. Každopádně tito návštěvníci mohou představovat skupinu, na kterou se GMU ve své komunikaci může zaměřit, aby byla stále více vnímaná jako jedno z významných kulturních středisek regionu.

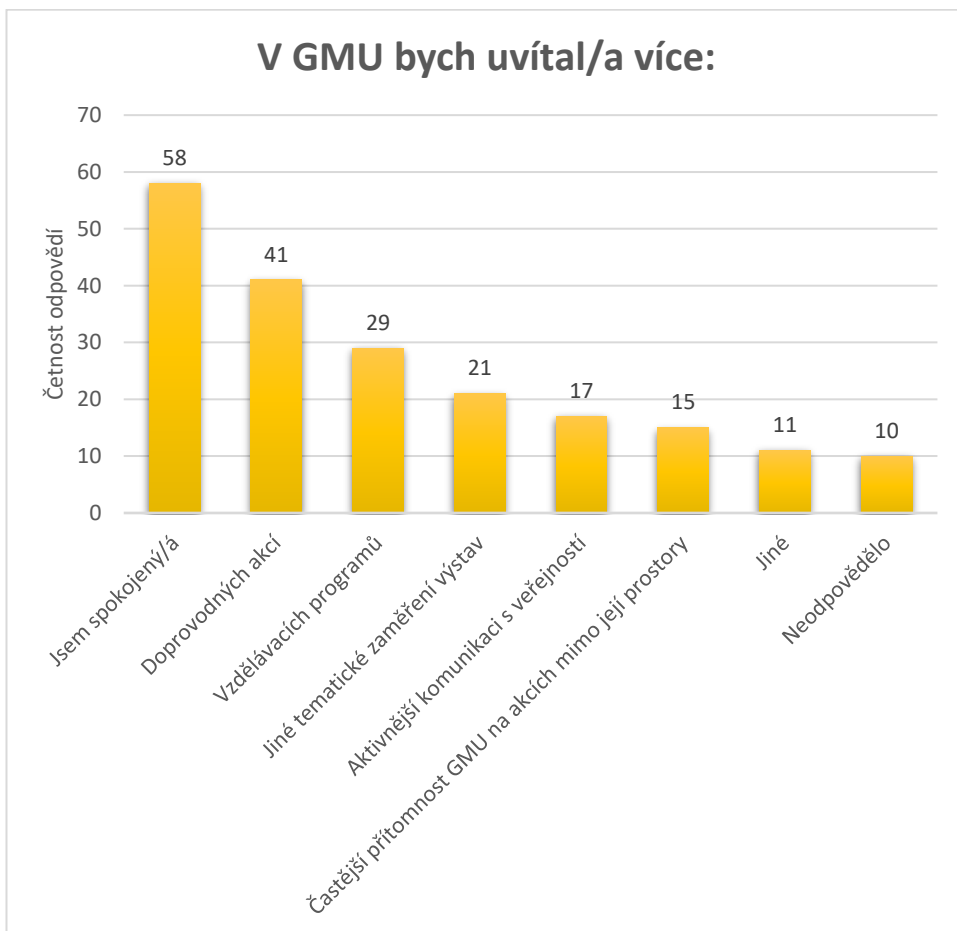

Jak bylo zdůrazněno ve 4. kapitole, informovanost o probíhajících výstavách, akcích a dalších aktivitách galerie je v současné době velmi důležitá zejména proto, aby o sobě instituce stále dávala vědět, byla v povědomí návštěvníků a přesvědčovala je k návštěvě. Respondenti v dotazníku uváděli nejčastější kanály, jejichž prostřednictvím se informace o GMU dozvídají. Výsledky ukazují, že i když jsou elektronické kanály (webové stránky apod.) využívány stále častěji, tak naopak informační email galerie je využíván velmi zřídka a vždy v kombinaci s dalšími zdroji informací. Sociální sítě jsou využívány pouze v kombinaci s dalšími informačními kanály. Je to hlavně proto, že nejsou dostatečným zdrojem informací, návštěvník se na nich nedozví všechny nutné informace pro svou návštěvu, a proto tyto údaje musí zjišťovat i z ostatních dostupných míst. Z jiných zdrojů informací byl 10× zmíněný tisk, zejména pak městský zpravodaj Radnice.

Poslední část analýzy se věnuje požadavkům, které návštěvníci na GMU mají. Pro GMU představuje tato otázka možnost, jak zjistit, jaké oblasti její činnosti by se daly vylepšit. Tato otázka opět umožňovala více odpovědí. 58 respondentů uvedlo, že jsou s GMU spokojeni. I to je pro galerii vypovídající údaj, protože se takto může ujistit, že její dosavadní práce návštěvníkům vyhovuje. Nejčastěji by respondenti uvítali více doprovodných akcí, jako jsou výtvarné dílny a workshopy. Více než polovina těchto odpovědí byla uvedena respondenty staršími než 18 let, což představuje další důvod

předpokládat, že GMU by mohla připravit tento typ programů i pro dospělé, a nejen pro děti a mládež. Jiné tematické zaměření výstav bylo uvedeno 21×, nejčastěji skupinou 18–25 let. Aktivnější komunikaci s veřejností by preferovalo 17 respondentů zastoupených rovnoměrně ve všech věkových kategoriích.

8.1. SWOT analýza Galerie moderního umění v Hradci Králové

Na základě všech získaných informací z dotazníků, rozhovorů a dalších dostupných zdrojů byla na závěr provedena SWOT analýza GMU, která shrnuje klíčové body, které představují její silné a slabé stránky. Byly definovány současné příležitosti a možné hrozby, které pro instituci mohou nastat. Na základě této analýzy je možné přizpůsobit směřování GMU do budoucna tak, aby bylo co nejlépe využito silných stránek a příležitostí a zároveň byly co nejvíce eliminovány negativní vlivy slabých stránek a hrozeb na chod galerie.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Tradice • Pozice důležité kulturní instituce v HK • Sídlo v historickém centru města • Podpora zřizovatele • Nově zrekonstruovaná budova s moderním zázemím • Kvalitní sbírka • Provázanost s regionálními umělci • Stabilní návštěvnost • Stále dynamičtější výstavní program 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečně rozvinutá komunikace s návštěvníky • Pokud návštěvník GMU aktivně nevyhledává, má velmi málo možností se o ní dozvědět • Nedostatečné personální zajištění (odborné oddělení) • Malé jádro stálých návštěvníků • Nízká návštěvnost kategorie do 25 let (je třeba tvořit budoucí stále publikum)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Využití finančních zdrojů z grantů a dotací • Spolupráce se studenty či seniory v rámci dobrovolnictví • Založení spolku přátel galerie • Rozšíření doprovodných programů pro dospělé (výtvarné ateliéry) • Rozšíření moderních forem komunikace na sociálních sítích, zvýšení povědomí o činnostech galerie 	<ul style="list-style-type: none"> • Široký kulturní program HK – při nedostatečně atraktivní nabídce galerie si návštěvník snadno vybere jinou instituci • Problém s kapacitou depozitářů a klimatickými podmínkami pro uložení děl • Problém podfinancování činnosti galerie • Nízká atraktivita instituce pro nové potenciální odborné pracovníky

Tabulka 2 SWOT analýza Galerie moderního umění v Hradci Králové

9. Závěr

Bakalářská práce se v prvé řadě pokusila přinést první souhrnné informace o historii Galerie moderního umění v Hradci Králové v kontextu historie českého i evropského muzejnictví. Na jejím vývoji je patrné, že se jí i přes problémy se zázemím mnoho let dařilo tvořit rozsáhlou sbírku. GMU je pro Královéhradecký kraj, ale i celou republiku důležitá širokým zastoupením významných českých uměleckých děl z konce 19. a celého 20. století až do současnosti.

Na příkladech výstav je vidět, že jsou zejména v posledních letech progresivně koncipovány se znalostí moderní výstavnické praxe a kurátoři se při jejich přípravě snaží reagovat na aktuální dění v oblasti výtvarného umění. Na realizaci výstavního programu se podílejí vysoce kvalifikovaní pracovníci, již kromě kurátorské činnosti jsou schopni vytvářet i propracovaný systém doprovodných programů ke konkrétním výstavám. V této oblasti by se GMU do budoucna mohla zaměřit na důslednější propagaci svých aktivit nejen pro oslovení většího množství návštěvníků, ale i pro celkovou informovanost veřejnosti o její činnosti. Galerie by také mohla uvažovat o rozšíření programů pro dospělé ve formě výtvarných dílen nebo workshopů. Z návštěvnosti a odpovědí respondentů v dotazníku je také zřejmé, že GMU nemusí do budoucna vybírat pouze známé a „osvědčené“ umělce, ale může si dovolit přinášet do svého programu nové impulsy, které veřejnost zjevně očekává, a lze předpokládat, že s větší informovaností o nabídce galerie bude zájem o ni dále narůstat.

GMU byla také komparována s několika dalšími institucemi. Z porovnání vyplývá, že hradecká galerie je svou činností srovnatelná s ostatními. Hlavní rozdíly mezi galeriemi jsou většinou dány finančními a personálními možnostmi. V případě Muzea umění Olomouc jsou rozdíly patrné zejména velikostí instituce a také vědecko-výzkumnými ambicemi a zejména se snaží koncentrovat na kulturu celé střední Evropy (zejména prostřednictvím projektu SEFO).

Součástí práce je rovněž analýza dat získaných na základě dotazníkové akce zacílené na návštěvníky GMU, která rozebírá jejich sociodemografické složení,

důvody návštěvy galerie, preference návštěvníků a názory na možnosti vylepšení její činnosti. Z této analýzy může GMU čerpat podněty k budoucímu směřování.

Galerie moderního umění v Hradci Králové je v oblasti výtvarného umění nejvýznamnější kulturní institucí královéhradeckého regionu. Její silné stránky, jako je tradice, podpora zřizovatele nebo stabilní návštěvnost, vypovídají o dobré pozici pro další rozvoj. Pro upevnění svých stálých návštěvníků by GMU mohla založit spolek přátel galerie. Galerie dle analýzy také dokáže oslovit i návštěvníky mimo Královéhradecký kraj, v tomto případě by se také ještě mohla více soustředit na jejich vyšší informovanost.

Po mnoho let neměla GMU vhodné zázemí pro své fungování, což se odráželo na omezených možnostech výstavní praxe. Dle výstupu z analýzy je zřejmé, že po rozsáhlé rekonstrukci a ustálení jejího chodu umožňují současné podmínky více než kdy dřív zkvalitňování programu expozic včetně doprovodných akcí, a rovněž návštěvnícký komfort.

Přes tyto vnější příznivé podmínky je však zásadní především odborná práce všech zaměstnanců, kteří svou činností přispívají ke stále kvalitnější nabídce výstav a programů. Problémem pro budoucí rozvoj fungování může být hlavně jejich nedostatek, který může být spojen s podfinancováním instituce, což se projevuje na celém chodu galerie.

Anotace

Jméno a příjmení autora:	Zuzana Vávrová
Název katedry, fakulty a univerzity:	Katedra muzikologie Filozofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci
Název bakalářské práce:	Historie, současnost a analýza Galerie moderního umění v Hradci Králové
Vedoucí bakalářské práce:	doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.
Počet znaků:	185 335
Počet příloh:	5
Počet titulů použité literatury:	32
Klíčová slova:	Galerie moderního umění v Hradci Králové, Hradec Králové, historie galerie, analýza instituce, výstavnictví, sbírkotvorná činnost
Anotace:	Cílem bakalářské práce je v teoretické části pomocí dostupné literatury zmapovat historii a současnost Galerie moderního umění v Hradci Králové v kontextu historie muzejnictví. Dále se práce zabývá její návštěvností, organizací, financováním, sbírkami a prostřednictvím příkladů konkrétních výstav je představena její výstavní činnost. V praktické části je záměrem porovnat tuto instituci se třemi dalšími, určit její specifika a provést analýzu publika a jeho preferencí na základě dotazníku, který byl návštěvníkům

	galerie uloženy. Poznatky o galerii jsou nakonec shrnuty ve SWOT analýze.
--	---

Annotation

Name of the author:	Zuzana Vávrová
Name of the department, faculty and university:	Department of Musicology Faculty of Arts Palacký University in Olomouc
The title of the thesis:	History, present and analysis of the Gallery of Modern Art in Hradec Králové
Supervisor:	doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.
Number of characters:	185 335
Number of attachments:	5
Number of the used literature titles:	32
Key words:	The Gallery of Modern Art in Hradec Králové, Hradec Králové, gallery history, institution analysis, exhibitions, collection-forming activity
Annotation:	In the theoretical part of this Bachelor thesis, the aim is to use the available literature to describe the history and present of the Gallery of Modern Art in Hradec Králové in the context of the general history of museum practice. Furthermore, the thesis focuses on the attendance, organization, financing, the collections of this gallery and through examples of specific exhibitions its exhibition activity is presented. In the practical part, the aim is to compare this institution with another three of a similar kind, determine its specifics

	<p>and realize an analysis of the audience and their preferences based on a questionnaire, which was given to the visitors. The information is then summed up in a SWOT analysis.</p>
--	---

Seznam použité literatury a pramenů

PRAMENY A LITERATURA

- BALEKA, Jan. *Oblastní galerie v Hradci Králové*. Havlíčkův Brod: b. n., 1963.
- BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie*. Opava: Open Education & Sciences, 1997.
- BENEŠOVÁ, Marie, Jan JAKL a František TOMAN. *Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové*. Hradec Králové: Garamon, 2000.
- BLÁHA, Radek, Petr GRULICH, Roman HORKÝ, et al. *Hradec Králové*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny českých, moravských a slezských měst.
- BUKAČOVÁ, Jana, Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, eds. *Muzejní výstavnictví: učební texty nástavbového kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2014.
- BURIÁNKOVÁ, Michaela, Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, eds. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010.
- DIVIŠOVÁ, Jaroslava, ed. *Encyklopedie města Hradce Králové*. Hradec Králové: Garamon, 2011.
- DOUBEK, Zdeněk a Milan LAJDAR. *Město pod Bílou věží: čtení o starém Hradci II*. Hradec Králové: ML, 2002.
- FINFRLOVÁ, Petra a Martina VÍTKOVÁ. *Česká kresba 20. století ze sbírek GMU HK: Galerie moderního umění v Hradci Králové: 8. dubna – 6. června 2004: katalog výstavy*. Hradec Králové: Galerie moderního umění, 2004.
- HUBENÁ, Dagmar. *Galerie*. Praha: Orbis, 1964.
- KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada, 2005.

- KESNER, Ladislav. *Muzeum umění v digitální době: vnímání obrazů a prožitek umění v soudobé společnosti*. Praha: Argo, 2000.
- KNAPÍK, Jiří, Jaromír OLŠOVSKÝ, Pavel ŠOPÁK a David VÁHALA. *Vademecum muzeologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2012.
- KNEIDL, Pravoslav. *Počátky sběratelství a strahovský kabinet kuriozit*. Praha: Památník národního písemnictví, 1989.
- OCHRANA, František, Michal PLAČEK, Milan PŮČEK a Antonín ŠIMČÍK. *Management a hospodaření muzeí*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018.
- POKORNÝ, Petr a Petra PŘÍKAZSKÁ. *Příběh dne/s/*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2017.
- RAZIMOVÁ, Ilona. Počátky sbírkové činnosti muzea v Hradci Králové (1880–1894). In: BURIÁNKOVÁ, Michaela a Anna KOMÁRKOVÁ, eds. *Pět let Školy muzejní propedeutiky: sborník absolventských prací žáků Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky 2002–2007: ročník I. – V*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2009, s. 152–171.
- RYBIČKOVÁ, Zuzana. *Přírůstky sbírek. 1983–1988*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1989.
- SŮVA, Josef. *Přírůstky uměleckých děl 1963–1967*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1973.
- SŮVA, Josef. *Umělecká díla ze sbírek hradeckých sběratelů*. Hradec Králové: Krajská galerie, 1972.
- SŮVA, Josef a Jiří ZEMÁNEK. *Přírůstky uměleckých děl 1979–1982*. Hradec Králové: Krajská galerie v Hradci Králové, 1983.
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra, Jolana LAŽOVÁ et al. *Muzeum versus digitální éra*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Obrysy muzeologie: pro historiky umění*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.
- TICHÝ, František. *Průvodce po Městské obrazárně v Hradci Králové*. Hradec Králové: Městská obrazárna, 1938.

- VESELÁ, Jana. *Sociologický výzkum a jeho metody*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006.
- VÍTKOVÁ, Martina. *České výtvarné umění 19. století ze sbírek Galerie moderního umění v Hradci Králové: katalog ke sbírce českého výtvarného umění devatenáctého století*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2009.
- VÍTKOVÁ, Martina. *Světla měst a noční chodci: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 10. dubna – 8. června 2008*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2008.
- VÍTKOVÁ, Martina. *Zátiší: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 7. září–5. listopadu 2006: katalog výstavy*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2006.
- ZÁŘECKÁ, Klára. *Zorka Ságlová – Retrospektiva: Galerie moderního umění v Hradci Králové 9. června – 24. září 2017*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2017.
- ŽALMAN, Jiří a Pavel JIRÁSEK. *Příručka muzejníková*. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010.

AKADEMICKÉ PRÁCE

- BRYKSOVÁ, Marie. *Historie, současnost a analýza Muzea umění v Olomouci*. Olomouc, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- SLOUPOVÁ, Andrea. *Galerie umění a akviziční politika v době normalizace*. Praha, 2016. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav pro dějiny umění.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Budova. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/budova.html>

- BULÁKOVÁ, Martina. Chodci ve světlech nočních měst se ztrácejí. *Idnes.cz: Kultura* [online]. 20. 4. 2008 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/chodci-ve-svetlech-nocnich-mest-se-ztraceji.A080418_205611_vytvarneum_jaz
- Galerie a knihovna do majetku kraje. *Hradecké noviny*. 2001, **10**(190), s. 4. ISSN 1210-602X.
- Galerie moderního umění. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/sbirky-galerie-moderniho-umeni.html>
- Galerie Vladimíra Preclíka. Galerie moderního umění v Hradci Králové [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/sbirky-galerie-vladimira-preclika.html>
- HARTMAN, Ivan. Kauza Králík. Hradec Králové vystavuje Zorku Ságlovou, která kdysi zasáhla underground a nedávno aukční trh. *Hospodářské noviny* [online]. 15. 8. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65844690-zorka-saglova-retrospektiva-hradec-kralove-vystava-recenze>
- Historie galerie. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-05]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/historie-galerie.html>
- Hradecká Galerie moderního umění se otevře až v dubnu. *Mladá fronta Dnes – Hradecký kraj*. 2005, **16**(39), s. 9. ISSN 1210-1168.
- Josef Sůva. *Informační systém abART* [online]. [cit. 2018-06-02]. Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=pusobeni&IDosoby=8257>
- KLEMT, Jiří. Novým ředitelem Galerie moderního umění v Hradci Králové je František Zachoval. *Královéhradecký kraj* [online]. 2018, 16. 10. 2018 [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/novym-reditelem-galerie-moderniho-umeni-v-hradci-kralove-je-frantisek-zachoval-300182/>

- Knihovna. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/knihovna-moznosti-vyuzivani.html>
- MAREČEK, Petr. Vybral jsem díla, za nimiž si stojím: Se sochařem Vladimírem Preclíkem nejen o jeho nové stálé galerii v královéhradeckém Regiocentru. *Mladá fronta Dnes – Hradecký kraj*. 2008, **19**(37), s. 4. ISSN 1210-1168.
- Muzeum umění Olomouc. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/muzeum-umeni-olomouc-statni-prispevkova-organizace>
- Prezentace vítězů Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2016. *Asociace muzeí a galerií ČR* [online]. [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: http://www.cz-museums.cz/web/gloria_musaealis/vyhlaseni-vitezu/prezentace/prezentace-vitezu-narodni-souteze-muzei-gloria-musaealis-2016
- Pro dospělé. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/pro-dospele.html>
- „Příběh dne/s/“ začíná v královéhradecké Galerii moderního umění. *Český rozhlas Vltava* [online]. 23. 2. 2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pribeh-dnes-zacina-v-kralovehradecke-galerii-moderniho-umeni-5342895>
- RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Plány Gočárový galerie v Hradci ožívají, projekt leží 80 let v šuplíku. In: *Idnes.cz* [online]. 10. 11. 2013 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: https://hradec.idnes.cz/galerie-josef-gocar-hradec-kralove-d5c-/hradec-zpravy.aspx?c=A131102_1995077_hradec-zpravy_kvi
- Rekonstrukce galerie? Takové malé manželství... *Quartier* [online]. 2016 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: http://www.quartiermagazin.cz/articles/9/Rekonstrukce_galerie_Takove_male_manzelstvi%E2%80%A6/index.html/

- Rozhodnutí ministra Orlickou galerii šokovalo. *Mladá fronta Dnes – Východočeské vydání*. 1998, 9(17), s. 2. ISSN 1210-1168.
- Sochy v krajině. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/sochy-v-krajine.html>
- Stálé expozice. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <http://www.galeriehk.cz/stala-expozice.html>
- Stavební úpravy Galerie moderního umění v Hradci Králové. *Stavba roku* [online]. [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <http://www.stavbaroku.cz/printDetail.do?Dispatch=ShowDetail&siid=1525&coid=73>
- Vstupné. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/vstupne.html>
- Výstavy: Archiv. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/vystavy-archiv.html>
- Zaměstnanci. *Galerie moderního umění v Hradci Králové* [online]. [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/kontakt-zamestnanci.html>

OSTATNÍ

- Výroční zprávy GMU z let 1998–2018, dostupné z archivu GMU, z webových stránek, případně i z archivu Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové
- Zřizovací listina GMU v Hradci Králové z roku 2018, dostupná z webových stránek
- Interní materiály GMU – přehled doprovodných programů, výstavní plány z let 1990–2018, informační brožury k probíhajícím výstavám a ke stálým expozicím
- Rozhovory s PhDr. Tomášem Rybičkou, Mgr. Petrou Příkazskou a BcA. Annou Burdovou
- Tiskové zprávy k výstavám *Zorka Ságlová – Retrospektiva, Paříž krásná a inspirující*

- Webové stránky srovnávaných galerií (datum citování je uvedeno v textu v poznámkách pod čarou)

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem–

<http://www.galerieroudnice.cz/>

Východočeská galerie v Pardubicích– <http://www.vcg.cz/>

Muzeum umění Olomouc– <http://www.muo.cz/>

- Výroční zprávy srovnávaných galerií dostupné za jejich webových stránkách

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá Galeríí moderního umění v Hradci Králové. Cílem je zmapovat její historii a současnost, představit sbírkové fondy galerie a vybrané výstavy. Praktická část srovnává galerii se třemi dalšími obdobnými institucemi a analyzuje organizaci na základě dotazníků, které byly uloženy návštěvníkům galerie.

Úvodní kapitola definuje základní činnosti a funkce muzea či galerie a slouží jako přehled nejdůležitějších událostí z historie muzejnictví v Evropě a v českých zemích. Další kapitola je věnována historii samotné Galerie moderního umění. Popisuje její počátky vznikající z městských muzeí, problémy s realizací galerijní budovy podle návrhu Josefa Gočára, oficiální založení galerie v 50. letech a vývoj sbírkové činnosti v době socialismu. Období po roce 1989 je zahrnuto v kapitole o současnosti, ve které je rozebráno fungování galerie z hlediska organizační struktury, financování, návštěvnosti a komunikace, kulturně vzdělávacích programů a jedna podkapitola popisuje pro galerii velmi důležitou rekonstrukci z let 2014–2016. Text popisuje i spravované sbírky, vymezuje jejich časové období, zmiňuje nejznámější díla, způsob evidence děl a proces zapůjčování. Jak funguje výstavní činnost galerie a prezentace uměleckých děl je dokumentováno na konkrétních příkladech čtyř termínovaných výstav z posledních let.

V praktické části bakalářské práce je královéhradecká galerie srovnána s Galeríí moderního umění v Roudnici nad Labem, Východočeskou galerií v Pardubicích a Muzeem umění Olomouc (konkrétně z částí Muzea moderního umění). Hlavní analýza Galerie moderního umění je provedena na základě odpovědí návštěvníků v dotazníku. Zjišťuje jejich sociodemografické složení, důvody návštěvy galerie a jejich celkový postoj k instituci královéhradecké galerie. Na závěr je vypracována SWOT analýza. Text doplňují rozhovory s pracovníky, tabulky a grafy, schéma organizační struktury a seznam konaných výstav.

Nejzásadnější změny v průběhu vývoje Galerie moderního umění se děly ve vylepšování výstavních prostor, ale také ve zkvalitňování výstavního programu a modernizování doprovodných programů. I přes některé nedostatky, které mohou

být do budoucna eliminovány, má Galerie moderního umění v Hradci Králové v současné době díky profesionálním pracovníkům a modernímu zázemí výrazné příležitosti k dalšímu rozvoji své činnosti.

Summary

This Bachelor thesis focuses on the Gallery of Modern Art in Hradec Králové. It aims to describe its history and present, introduce the collection of the gallery and selected exhibitions. The practical part compares the gallery with three other similar institutions and analyses this organization based on a questionnaire, which was given to the gallery visitors.

The opening chapter defines the basic working and function of a museum or a gallery and it serves as an overview of the most important events in the history of museum practice in Europe and in the Czech lands. Next chapter is dedicated to the history of the Gallery of Modern Art in Hradec Králové itself. It describes its roots in the city museums, the problems with the realization of the gallery building designed by Josef Gočár, its official establishment in the 50s and the development of collection activity during socialism. The period after the year 1989 is included in the chapter about the present of the gallery, where the topics of the current organizational structure, financing, attendance and communication, culturally educational programs as well as the important reconstruction from the years 2014–2016 are also covered. The text describes the managed collections, defines their time period, mentions the most known artworks, the means of recording them and the process of lending them. The way the exhibition activity and presentation of the works of art functions in this gallery is documented through four specific examples of short-term exhibitions from the last years.

In the practical part of this Bachelor thesis is the gallery in Hradec Králové compared with the Gallery of Modern Art in Roudnice nad Labem, the East bohemian Gallery in Pardubice and the Museum of Art in Olomouc (specifically the part of the Museum of Modern Art). The main analysis of the Gallery of Modern Art is made based on the answers from the questionnaire for the gallery visitors. It detects their socio-demographic structure, the reasons of their visit and overall attitude towards the institution of the gallery in Hradec Králové. In conclusion, the SWOT analysis is developed. The text is complemented with interviews with the gallery workers, tables

and graphs, the scheme of the organizational structure and the list of exhibitions organized by this gallery.

The most essential changes in the course of the evolution of the Gallery of Modern Art are seen in the improvement of exhibition spaces, but also in the quality of exhibition program and modernization of the accompanying programs. Despite some shortcomings, which can be eliminated in the future, the Gallery of Modern Art in Hradec Králové has currently thanks to its professional workers and modern facility significant opportunities to develop its activity even further.

Zusammenfassung

Diese Bachelorarbeit beschäftigt sich mit der Galerie für moderne Kunst in Hradec Králové. Das Ziel ist die Geschichte und die Gegenwart zu beschreiben sowie die Sammlung und ausgewählte Ausstellungen vorzustellen. Der praktische Teil vergleicht die Galerie mit drei anderen ähnlichen Institutionen und analysiert die Organisation basierend auf den Fragebögen für die Galeriebesucher.

Das einleitende Kapitel definiert die grundlegenden Aktivitäten und Funktionen eines Museums oder einer Galerie und dient als Übersicht der wichtigsten Ereignisse in der Geschichte der europäischen und tschechischen Museumspraxis. Das nächste Kapitel beschäftigt sich mit der Geschichte der Galerie für moderne Kunst selbst. Es erläutert ihren Ursprung in den Stadtmuseen, die Probleme mit dem Aufbau des Galeriegebäudes von Josef Gočár, die offizielle Gründung der Galerie in den fünfziger Jahren und die Entfaltung der Sammlung während des Sozialismus. Der Zeitraum nach 1989 ist in dem Kapitel über die Gegenwart enthalten. Dieses Kapitel umfasst auch die Informationen über die Organisationsstruktur, die Finanzierung, die Besucherzahlen und Kommunikation, die Kultur- und Bildungsprogramme und die wichtige Rekonstruktion in den Jahren 2014–2016. Die Arbeit beschreibt die Sammlungen, begrenzt ihren Zeitraum, erwähnt die berühmtesten Kunstwerke, die Registrierungsart der Werke und den Leihprozess. Außerdem wird am Beispiel von vier Ausstellungen der letzten Jahre dokumentiert, wie die Ausstellungsvorbereitungen und die Präsentation von Kunstwerken in dieser Galerie funktionieren.

Im praktischen Teil der Bachelorarbeit wird die Galerie in Hradec Králové mit der Galerie für moderne Kunst in Roudnice nad Labem, der Ostböhmischen Galerie in Pardubitz und dem Kunstmuseum Olmütz (speziell der Abteilung für moderne Kunst) verglichen. Die Hauptanalyse für die Galerie für moderne Kunst wird basierend auf den Besucherfragebögen ausgeführt. Sie untersucht die soziodemografische Struktur der Besucher, ihre Gründe für den Besuch und ihre allgemeine Einstellung in Bezug auf die Galerie in Hradec Králové. Abschließend wird die SWOT-Analyse erstellt. Der

Text wird von Anhängen wie Interviews mit Mitarbeitern, Tabellen und Diagramme, Organisationsstrukturschema und Ausstellungsverzeichnis ergänzt.

Die wichtigsten Veränderungen während der Entwicklung dieser Galerie wurden sowohl in der Verbesserung der Ausstellungsräume als auch in der Qualitätssteigerung des Ausstellungsprogramms und der Modernisierung der Begleitprogramme vorgenommen. Trotz einiger Mängel, die in der Zukunft eliminiert werden können, hat die Galerie für moderne Kunst in Hradec Králové zurzeit Dank ihrer professionellen Mitarbeiter und ihrem modernen Aufbau viele Möglichkeiten zu ihrer weiteren Entwicklung.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Rozhovor s BcA. Annou Burdovou

Příloha č. 2 Rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

Příloha č. 3 Rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

Příloha č. 4 Organizační struktura Galerie moderního umění

Příloha č. 5 Seznam výstav uspořádaných v Galerii moderního umění v Hradci
Králové od roku 1990

Přílohy

Příloha č. 1

Rozhovor s BcA. Annou Burdovou

Zuzana Vávrová: Jaká je v GMU vaše náplň práce?

Anna Burdová: Mám v galerii funkci správkyně registru a jsem tu také jako PR pracovník. Jako správkyně registru vyhotovuji smlouvy o zápůjčce a o výpůjčce a spravuji evidenci sbírek. Zápůjčky jsou díla, která jsou zapůjčována z GMU jiným institucím, výpůjčky jsou díla, která si GMU půjčuje na připravované výstavy. Dříve byl pro evidenci a dokumentaci sbírek využíván počítačový systém DEMUS. Dnes je pro tyto účely používán nový počítačový systém MUSEION, ve kterém evidujeme veškeré změny ve sbírkách.

Z.V.: V čem se tyto databáze liší?

A.B.: Evidenční systém MUSEION je na rozdíl od DEMUSU přístupný online. Je určen pro muzea obecně, ale sbírky mezi jednotlivými muzei se velmi liší. U některých sbírkových předmětů je důležitý autor, u jiných ne. Pro galerii není MUSEION ještě uživatelsky zcela uzpůsoben a databáze tedy někdy bývá nepřehledná. V současné době se však na přizpůsobení pro galerii stále pracuje.

Z.V.: Jak probíhá proces půjčování děl?

A.B.: Žádost o zápůjčku přichází nejprve k panu řediteli, dále putuje ke kurátorce, která má přístup do depozitáře. Vždy je třeba posoudit, jestli je dílo v zapůjčitelném stavu. Pokud dílo zrovna není umístěno ve stálé expozici, pak bývá žádostem o zápůjčku vyhověno. Moje práce je připravit smlouvu o zápůjčce či výpůjčce, kde jsou uvedeny všechny důležité údaje jako autor, název díla, datace, rozměry a pojistná cena. Připravuji protokol o stavu, kde zaznamenám podrobný stav díla a všechny defekty. S institucí, která si dílo půjčuje, domluvím předání díla, případně požadavky na transport. Většinou dílo předávám já nebo kurátorka. V průběhu roku je vedena evidence zápůjček a výpůjček, kde zaznamenávám, která díla jsou momentálně zapůjčena nebo vypůjčena.

Z.V.: Další část vaší práce je tedy v oblasti PR. Co vše to obnáší?

A.B.: Jako PR pracovník mám na starost rozesílání pozvánek na vernisáže. Rozesílají se poštou nebo elektronicky. Další důležitou činností je správa našich webových stránek. Právě jejich prostřednictvím se mohou návštěvníci přihlásit k odběru emailu, ve kterém jim každý týden chodí zprávy o aktuálních novinkách. Email je obecně poměrně populární, odběratelé v současné době stále více přibývají.

Z.V.: S jakými skupinami tedy GMU převážně komunikuje?

A.B.: Nejvíce to jsou návštěvníci, právě díky nástrojům, jako je newsletter. Kromě toho jsou to zástupci různých spolků či firem, často je to v souvislosti s pronájmem přednáškového sálu.

Z.V.: Které nástroje komunikace GMU využívá?

A.B.: Nejvíce je to elektronická komunikace, jak už bylo zmíněno. Kromě toho jde o osobnější kontakt, např. telefonický. Spravujeme také Facebook. Plakáty po městě nevyvěšujeme, měli jsme je pouze na otevření ve formě citylight vitrín.

Z.V.: Myslíte si, že nárůst zájmu o odebrání informačního emailu souvisí právě s ukončením rekonstrukce a obnoveným zájmem o galerii?

A.B.: Já zde začala pracovat až po rekonstrukci, takže nemůžu s jistotou říct, ale myslím si, že ano.

Z.V.: Odkud přichází zpětná vazba na galerii?

A.B.: Většinou je to ústně, občas přijde email s nějakými podněty či dotazy, to je ale spíš výjimečně. Někdy také telefonicky či na Facebooku, to je ale také zřídka. Přichází ale většinou k pracovníkům, kteří jsou s návštěvníky v přímém kontaktu, například u pokladny.

Z.V.: Má galerie nějaký dlouhodobý cíl z hlediska komunikace?

A.B.: Takový hlavní cíl přímo nemáme, jedině, co bychom v tuto chvíli rádi zavedli, je založení společnosti přátel galerie, kdy by měl návštěvník možnost nějakých

zvýhodnění na základě více kategorií. Zaplatil by určitou částku a měl by například vstupy zdarma na přednášky.

Z.V.: Jak probíhá vaše činnost přímo před výstavami?

A.B.: Před výstavami je třeba zaslat pozvánky, zajistit občerstvení na vernisáž. Přípravu samotné výstavy mají na starost kurátorky, které vymýšlí téma a koncept výstavy. Vyhledávají a zjišťují, která díla je možné vypůjčit buď z instituce, nebo přímo od autorů či soukromníků. Já bývám vyslaná, abych pro díla dojela a zajistila jejich transport a uložení do transportního depozitáře, který slouží k dočasnému uložení děl před nebo po výstavě.

Z.V.: Máte zmapovanou návštěvnost, co se týče jednotlivých skupin návštěvníků?

A.B.: Máme to rozdělené zhruba na to, kolik třeba přijde dětí, kolik se prodá rodinného vstupného. V poslední době chodí hodně škol a podobných skupin na doprovodné programy, postupně se tedy vyrovnává poměr doprovodných programů a expozic. Návštěvnost jednotlivých skupin kolísá podle jednotlivých výstav, některé výstavy jednoduše zajímají víc starší publikum, jiné zase to mladší.

Z.V.: V čem vidíte specifičnost komunikace galerie oproti jiným institucím?

A.B.: Myslím si, že galerie komunikuje především skrze umění. Galerie spravuje a uchovává cenná umělecká díla, která mají nevyčíslitelnou, kulturně historickou hodnotu. Měli bychom tedy mít neustále na paměti a zodpovědně si uvědomovat při každé činnosti, že hodnota díla je daleko vyšší než na papíře uvedená pojistná částka. Galerie má lidem umění zprostředkovávat a přibližovat. Vztah k umění a zaujetí moderním uměním je subjektivní záležitostí každého člověka. Každý si k umění hledá cestu sám. Nelze tedy nikoho přesvědčovat, že má smysl do galerie chodit.

Z.V.: Víím, že se GMU účastní Muzejní noci. Jsou nějaké podobné akce, do kterých se také zapojujete?

A.B.: Zapojujeme se v akcích pořádaných v Hradci Králové, například Den rodiny nebo Poklad na Stříbrném rybníku. Mívali jsme stánky přímo na místě akce, poslední dobou

se však jedná spíše jen o sponzoring a nabídku propagačních materiálů. Na akci Poklad na Stříbrném rybníku jsme mívali společně s východočeským muzeem stánek s připravenými aktivitami pro děti.

Z.V.: Kdo vymýšlí nápady na tyto akce?

A.B.: Vymýšlí to zaměstnanci většinou dohromady, nejde to vždy jen od jednoho člověka, často se zapojují také studenti z Univerzity v Hradci Králové.

Z.V.: Je v Hradci Králové pro galerii v určitém směru konkurenční prostředí?

A.B.: V Hradci Králové je kulturních organizací poměrně dost, ale myslím, že Galerie moderního umění má spíše profitnější postavení, sídlí v historické budově, má už nějakou tradici a co se týče sbírek, je také výjimečná.

Z.V.: Vidíte to v celorepublikovém kontextu stejně?

A.B.: Ano.

Z.V.: V čem vidíte silné a slabé stránky galerie v komunikaci?

A.B.: Silné stránky určitě v tom, že galerie je tady dlouho a už má nějakou tradici, slabou stránkou by asi bylo, že se o ní stále poměrně málo ví. Škol sem chodí hodně, ale mohlo by víc, mohli by sem docházet i dobrovolníci z řad studentů, kteří by třeba provázeli. Návštěvníků by jednoduše mohlo být více vždycky.

Z.V.: Jak by se podle vás komunikace směrem ke studentům dala změnit?

A.B.: Větší otevřenost, ale to záleží na klimatu instituce. Nejdůležitější je ten první krok, hlavně s tím začít.

Z.V.: Funguje v galerii interní PR?

A.B.: Jednou za týden máme poradou, v té poradě řešíme aktuální věci. Celkově bych řekla, že v interní komunikaci ještě máme nějaké rezervy. Hlavně při přípravě akcí.

Z.V.: Jak byste shrnula návštěvnost? Kdo chodí nejvíc?

A.B.: Chodí nejvíce stálí návštěvníci, hlavně na vernisáže. V průběhu roku je to jinak různé. Řekla bych, že přibývá cizinců.

Příloha č. 2

Rozhovor s Mgr. Petrou Příkazskou

Zuzana Vávrová: Jaká je vaše náplň práce?

Petra Příkazská: Jsem tu jako správce všech sbírek a depozitářů, spravuji sbírku kresby a grafiky, plastik a obrazů, fyzicky připravuji zápůjčky. Dále jsem tu jako kurátor, vedu komentované prohlídky a setkání u obrazu, dávám souhlasy s reprodukováním, když přijde žádost o publikaci. Kromě toho se cítím zodpovědná za propagaci, přestože není mým hlavním úkolem. Propagace podle mě totiž funguje nakonec nejlépe na osobním kontaktu, což se mě také týká. Jsem také dokumentátor do databáze sbírkových předmětů.

Z.V.: Jak často a podle čeho se obměňuje stálá expozice?

P.P.: Po roce 1989 se stálá expozice delší dobu neobměňovala, k výměně došlo okolo roku 2000. Dále se expozice obměňovala mezi lety 2004 a 2005. Pak šlo spíše o drobnější obměny. V poslední době došlo díky rekonstrukci ke změně hlavně, co se týče architektonického řešení expozice. V současné době se plánují obměny jednou za tři roky, sbírky ale nejsou zase až tolik rozsáhlé na to, aby obměny mohly být velkorysé. Jde hlavně o to, ukázat návštěvníkům nová díla, která je zajímavá, na což jsou menší obměny dostačující.

Z.V.: Podle čeho se vybírají umělci a témata výstav?

P.P.: Koncepce galerie stojí na tom, že se snažíme objevovat nové umělce. Nejsme vědeckovýzkumná instituce, ale snažíme se kvalitně přiblížit veřejnosti umění moderny. Sbírkový plán určuje pan ředitel.

Z.V.: Spolupracuje galerie s dalšími organizacemi? Jakým způsobem?

P.P.: Spolupráce v rámci Hradce Králové příliš neprobíhá. Často jde opět o personální nedostatek, kdy v galerii nebývá čas na nějaké hlubší spolupráce s institucemi, jako je Muzeum východních Čech apod. Co se týče galerií, nejsou zde další větší instituce kromě Galerie moderního umění, které by se k další spolupráci nabízely, což je škoda.

Z.V.: Spolupracuje galerie se školami v rámci přípravy některých výstav?

P.P.: Momentálně nespolupracuje.

Z.V.: Jak se změnila činnost galerie po rekonstrukci, pokud vůbec?

P.P.: Galerie moderního umění po rekonstrukci navázala na svou činnost před rekonstrukcí, kromě změn spojených přímo s rekonstrukcí se neodehrály žádné zásadní změny.

Z.V.: Je mezi obyvateli Hradce Králové dostatečný zájem o umění?

P.P.: Návštěvníci zájem samozřejmě mají, ale chodí víceméně ti stejní. Publikum se tedy moc neobměňuje, což nejvíce souvisí s propagací. Minulý rok (2016–2017) jsem chtěla vydávat kulturní přehled se zajímavějším programem, kde by byly sepsané výstavy a vernisáže a další kulturní akce. Jmenoval se Art up a spolupracovala jsem na něm s jednou grafičkou. Projekt vydržel jenom 5 měsíců, ale bylo vidět, že propagaci vypomohl, protože např. na výstavu *Příběh dne/s/* přišlo 430 lidí a velká část z nich byla z řad nových návštěvníků mladší generace, kteří dříve nechodili. Bylo to zejména díky tomuto programu a také díky osobnímu kontaktu, který se s rozdáváním tohoto letáku pojil. Podobná věc se opakovala později na výstavě Radka Pavlíčka, která byla v době, kdy jsem tento program ještě vydávala. Na tuto akci přišlo 330 lidí, což je na poměrně neznámého autora velký úspěch. Zvýšení návštěvnosti by tedy pomohla intenzivnější osobní propagace a sebe prezentace.

Z.V.: Má galerie určené skupiny, na které cílí?

P.P.: Jednou skupinou jsou rodiny s dětmi, pro které chystáme doprovodné programy, jako je sobotní kreslení s dětmi, pro menší děti jsou i pátky a čtvrtky. Programů pro dospělé je poměrně málo z důvodu nedostatečného personálního

zajištění. Jedná se o komentované prohlídky nebo setkání u obrazu, která vznikla tak, že v době, kdy byla galerie uzavřena, byl každý měsíc jeden obraz vystaven v muzeu a pojila se s ním přibližně třicetiminutová přednáška. Na tyto akce chodí většinou starší návštěvníci, kteří celkově tvoří uzavřenou skupinu, která do galerie chodí. Mladší generace návštěvníků se s ní často nemísí. Chtěla jsem tyto skupiny tedy oddělit, protože každá má jiné preference a také, aby si tím galerie začala tvořit skupinu stálých návštěvníků i z mladších generací, ale záměr galerie stojí na myšlence „všechno pro všechny“, takže k rozdělení zatím nedošlo. Pokud by se tak stalo, jednalo by se o rozlišení v drobnostech, například v čase konání (mladší skupiny mohou chodit až třeba po práci na rozdíl od důchodců, kteří mohou přicházet i dříve odpoledne). Mladší skupiny návštěvníků by mohlo zajímat setkání s autory, která jsou často realizována i jako workshopy.

Z.V.: Spravuje galerie nějaké sociální sítě?

P.P.: Máme Facebook, který jsme zakládaly ještě s bývalou kolegyní Martinou Vítkovou.

Z.V.: Jak funguje zpětná vazba na galerii?

P.P.: Zpětná vazba je podle mého názoru poměrně problematická. Co se týče činnosti galerie, většinou se k nám dostává prostřednictvím recenzí, které nebývají vždy kladné, místy až hyperkritické. Od návštěvníků přichází většinou reakce pozitivní, tyto reakce ale nejsou tolik vidět a slyšet. Osobní zpětnou vazbu získávám přímo v rámci komentovaných prohlídek a setkání. Kromě toho zpětná vazba přichází často k ostraze, která hlídá sály. Další druh zpětné vazby je z Facebooku. Kritika návštěvníků bývá poměrně „povrchní“, většinou nehodnotí kvalitu expozic nebo věcí týkající se odborné práce, ale spíše jednodušší věci, jako je komunikace s pracovníky v první linii apod.

Z.V.: Potýkáte se jako zaměstnanci s nějakými zásadními problémy?

P.P.: Hlavními problémy jsou byrokratické úkoly v tom smyslu, že zatěžují činnost galerie a zabírají mnoho času, který je potřeba na jiné úkony. Stejně jako v řadě

dalších kulturních institucích bývá problémem peněžní zatížení, a kromě toho také personální nezajištění. Nemáme například samostatného správce depozitáře. Celkově je nedostatek lidí, pak dochází ke kumulovaným funkcím, kdy se činnosti překrývají a je příliš práce na málo lidí. Tyto problémy spolu samozřejmě souvisí. V takovém personálním zajištění to šlo dělat dříve, v dnešní době už to ale moc nejde zejména se zmíněným nárůstem byrokracie.

Z.V.: Jak vnímáte pozici Galerie moderního umění v rámci České republiky?

P.P.: Pominu-li větší instituce jako je Národní galerie či Moravská galerie, tak má Galerie moderního umění zvláště zásluhou dr. Sůvy a Františka Šmejkalů vybudovanou velmi rozsáhlou sbírku, která si i přes různá období zachovala vysokou kvalitu. Většina předmětů ve sbírce je i po letech od jejího vytvoření a v novém kontextu stále zajímavá a výběr děl ve stálé expozici představuje pouze zlomek kvality z děl, která Galerie moderního umění spravuje.

Z.V.: Je podle Vás návrh na výstavbu budovy galerie podle Josefa Gočára opět aktuální?

P.P.: Nebylo by špatné, kdyby se Gočárův návrh uskutečnil, protože Hradec Králové další prostory užije. Na druhou stranu po rekonstrukci Galerie moderního umění poskytuje prostor dostatečný, takový, který dokáže fungovat a poskytnout vše, co je potřeba.

Příloha č. 3

Rozhovor s PhDr. Tomášem Rybičkou

Zuzana Vávrová: Jak byste zhodnotil vývoj galerie za dobu vašeho působení? Potýkala se galerie s nějakými zásadními problémy?

Tomáš Rybička: Zásadní změny v rámci sbírek, expozice a výstav tu nebyly, pokud pomineme proměnu výstavních prostor. Co se ale určitě změnilo, je zavedení doprovodných programů, které galerie dříve nedělala. Dnes se tomu říká galerijní animace, což je pojem, který sám tedy příliš nepoužívám. Dále se proměnila celá

galerie svou rekonstrukcí. V souvislosti s ní jsme měli čtyři hlavní cíle. Zaprvé to bylo rehabilitovat budovu a odstranit poměrně necitlivé zásahy, ať už do vnějšího nebo vnitřního prostoru. Dále jsme chtěli zlepšit podmínky pro vystavování a ukládání uměleckých děl. Před dvěma lety jsme ještě měli obrazy ukládané jako v 19. století na kovových či dřevěných regálech, dnes máme závěsný systém. Třetí věc, kterou jsme chtěli zlepšit, byly podmínky pro návštěvníky. Dnes je návštěvnícký komfort na velmi dobré úrovni a galerie poskytuje to, co se od institucí našeho typu dnes už očekává, tedy odpočinkové prostory, šatnu a prodejnu. Jediné, co je zatím ještě v přípravách, je kavárna. Nově je naše knihovna pro prezenční studium přístupná veřejnosti. Před rekonstrukcí byla sice knihovna zpřístupněna od roku 2012, ale bylo to ve velmi provizorních podmínkách. Čtvrtým úkolem rekonstrukce bylo zlepšit podmínky pro zaměstnance, což samozřejmě nepřímo ovlivňuje i to, jak potom můžeme poskytovat služby návštěvníkům. Není to málo změn, myslím ale, že jimi prošla budova i galerie jako instituce úspěšně.

Z.V.: Proč pojem galerijní animace nerad používáte?

T.R.: Animace znamená oživování. Tento pojem se sice používá, ale nepřijde mi to výstižné. Naše programy jsou trochu jiné. Děti například přijdou do expozice, tam se něco dozvědí o autorovi nebo tématu a pak jdou do výtvarného ateliéru, kde si zkouší stejnou techniku. My mluvíme o doprovodných programech, protože to zahrnuje celou šíři našeho působení. Zájem o tyto programy narůstá tak, že někdy narážel na naše kapacity. Tyto kapacity by se daly do budoucna zvýšit nějakým dobrovolnickým programem, což je věc, která je u nás spíše v začátcích, v kulturní oblasti se moc nevyskytuje. Zapojovat by se mohli aktivní senioři, ale i třeba studenti, kteří tímto způsobem mohou získat praxi.

Z.V.: Zmiňujete doprovodné služby, jako je kavárna, knihovna nebo prodejna. Myslíte si, že bez takových služeb se galerie už dnes neobejde? Neupozaduje to odbornou nebo sbírkotvornou činnost galerie?

T.R.: Já si myslím, že ne a ani nemůže. To, co dělá galerii galerií, jsou právě sbírky. Výstavy se dají dělat všude, ale galerie jako sbírkotvorná instituce a její péče o sbírky, včetně jejich doplňování a rozšiřování, je naprosto základní. Jinými slovy, nebudeme-li doplňovat sbírky a budeme jen dělat výstavy, tak to nebude úplně dobře. Výstavy jsou důležité, ale podstatné je, že se staráme o sbírky. Doplňkové služby galerii už jsou dnes obvyklý standard. Když jsme rekonstrukci připravovali, tak jsem hledal inspiraci i v zahraničí, protože bychom rádi byli na evropské úrovni. Chtěli jsme splňovat nejen to, co je obvyklé tady, ale i v zahraničí.

Z.V.: Inspiroval jste se tedy u nějakých konkrétních institucí?

T.R.: To přímo ne, každá instituce je trochu jiná. Má jiné podmínky, budovu a sbírky. Šlo o celkový standard, ne o konkrétní instituci.

Z.V.: V čem jste ve vaší činnosti navázal na předchozího ředitele PhDr. Josefa Sůvu?

T.R.: Snažil jsem se, abychom ve sbírkotvorné činnosti navázali na to, co pan doktor Sůva vytvořil. Snad se nám to daří, každý rok umělecká díla nakupujeme podle možností, které máme. Samozřejmě bychom dokázali využít i více peněz, než máme k dispozici. Na druhou stranu nás to nutí zvažovat, jestli určité dílo nutně potřebujeme k doplnění sbírek, nebo to není zcela nutné.

Z.V.: Jak často se obměňuje stálá expozice?

T.R.: Když jsme se do této budovy přestěhovali, první expozice zde byla zhruba 15 let, druhá expozice necelých 10 let. Stávající expozice by měla zůstat 3–4 roky, pak se obmění. Záměr je, že by se stálá expozice proměňovala častěji. Expozici bude připravovat jiný kurátor, s jinou koncepcí a jiným výběrem děl. Je samozřejmě i možnost, že by ji někdy dělal externí kurátor. Pokud jde o současnou expozici, tu jsem tvořil já. Uvažoval jsem o tom, jak ji pojmout. Konzultoval jsem ji s kolegy a došel jsem k závěru, že pokud chceme ukázat vývoj, tak expozice musí mít chronologickou linku. Mezi chronologií jsou tematické vsuvky, kde na jednom místě ukazujeme pestrost uměleckých přístupů k tradičním tématům moderního umění. Tím je chronologie doplněna. Stálá expozice je tvořena hlavně pro návštěvníky. Je přehledná

a využitelná pro vzdělávací účely, což potřebujeme pro naši práci i práci škol, kdy mohou i sami učitelé dělat výklad.

Z.V.: Zmiňujete, že odborných pracovníků není zase tolik. Jaký by byl pro galerii ideální stav?

T.R.: Další historik umění by se nám určitě hodil. Je to věc spíše možností, protože řada historiků umění nebo studentů dějin umění zůstává v centrech, jako je Brno či Praha.

Z.V.: Proč byla pro Galerii moderního umění vybrána budova Záložního úvěrního ústavu?

T.R.: Do této budovy jsme se stěhovali v lednu roku 1990, stěhovali jsme se do prvního stálého sídla, které nesloužilo jen jako provizorní místo. Ideální prostory to ale stále nebyly, protože se jednalo o administrativní kancelářskou budovu, která byla krátce předtím upravena pro tehdy nově vzniklé Muzeum revolučních tradic. Byla to budova, která neměla po listopadu 1989 využití, Muzeum revolučních tradic už nebylo potřebné. Stěhovali jsme se tedy do budovy, která nevyhovovala zcela potřebám galerie. Snažili jsme se budovu postupně vylepšovat, což vyvrcholilo rekonstrukcí, o které bylo rozhodnuto v roce 2011.

Z.V.: Co si myslíte o návrhu galerie Josefa Gočára ze 30. let? Mohl by být dnes ještě aktuální? Byla by taková budova v Hradci Králové ještě vůbec potřeba?

T.R.: Budova, kterou Josef Gočár navrhoval, byla velmi krásná, což dokládají výkresy i maketa budovy. Před pár lety byla v Muzeu východních Čech výstava *Sny a vize: Nerealizované projekty Josefa Gočára pro Hradec Králové*. Na vernisáži se mluvilo o tom, jestli by se galerie neměla postavit. Parcela, pro kterou byla galerie projektována, je v dnešní době už menší. Na jejím okraji je horkovod, který by se při nějakých finančních možnostech dal posunout. Celý projekt by se tedy musel zrevidovat. Přední část byla navržena s jednoduchým zasklením, což dnes samozřejmě nevyhovuje. Budova byla dále navrhovaná spíše jako *Kunsthalle*, tedy výstavní prostor než jako sbírkotvorná instituce. Souviselo to s tím, že měla být

propojena s muzeem. Nebyly tam žádné depozitáře či jiné zázemí. Pokud by se o výstavbě galerie uvažovalo, je zde otázka, jestli stavět 80 let starý projekt a jestli by nebylo vhodnější udělat galerii podle návrhu současného architekta. Viděl jsem několik prací studentů architektury, kteří do stejného místa navrhovali stavbu galerie. Celkově však Hradec Králové další výstavní prostory potřebuje, ale je otázka, pro koho by se budova stavěla, když zde nyní máme galerii, která splňuje všechny parametry, které jsou pro galerii potřeba.

Z.V.: Jak vzniká celková koncepce výstav? Podle čeho se vybírají témata a umělci?

T.R.: Základem výstavní činnosti je hlavní stálá expozice a stálá expozice v Galerii Vladimíra Preclíka. Stálá expozice v Galerii Vladimíra Preclíka se bude obměňovat jednou za rok. Nově tedy přibližně v květnu 2019. Stálou expozici doplňují termínované výstavy. Jejich program by měl být dostatečně pestrý ve vyjadřovacích prostředcích, ať už to jsou obrazy, plastiky nebo nová média. Tak to bylo například v naší výstavě *Energie prvotní čáry*. Zároveň by to neměly být výstavy pouze současných umělců, ale v určitém období by se mělo objevit něco z počátků českého moderního umění, 50. nebo 60. let. Jde o to, aby si návštěvník v nějakém časovém úseku našel výstavu, která je mu blízká. Pak je zde ještě jedna věc, to je spíše ambice galerie, že se nemusí každá výstava všem líbit. Nejde, aby se všechno všem líbilo, to ale nevadí. Návštěvník by si při odchodu měl říkat, že i když se mu možná něco nelíbilo, je to asi dobré umění, když to vystavuje galerie. Galerie by tedy měla usilovat o výběr toho nejlepšího z českého současného i moderního umění a představovat to veřejnosti.

Z.V.: Témata tedy vybíráte vy nebo to funguje dohromady mezi odbornými pracovníky?

T.R.: Vycházíme především z našich vlastních záměrů. Nefunguje to tak, že by si někdo zažádal o výstavu. Myslím, že takto by se to ani dělat nemělo. Jde o návrhy moje nebo mých spolupracovnic. Naším úkolem by mělo být ukazovat kvalitní uměleckou tvorbu umělců, která zůstává trochu stranou zájmu. Samozřejmě, že když uděláme výstavu Josefa Čapka, Josefa Lady či Alfonse Muchy, tak z hlediska návštěvnosti je to jistota.

Snažíme se ale jít i jinou cestou a zaměřujeme se i na umělce, kteří jsou trochu zapomenuti a v expozicích často zastoupeni jedním nebo dvěma obrazy. To je případ výstavy Karla Černého, Václava Bartovského nebo výstava Zorky Ságlové. Myslím, že je tedy důležité připomínat kvalitní uměleckou tvorbu. Dále se v programu často objevují tematické výstavy, které jsou velmi oblíbené, protože je tam víc autorů a návštěvník si opět najde to, co je mu blízké.

Z.V.: Jak probíhá jednání v rámci získávání zápůjček či nových děl?

T.R.: Pokud jde o výstavy, jsou tři okruhy vlastníků, odkud se půjčuje. Pokud jde o současné umělce, pak si půjčujeme od autorů samotných, dále z muzeí a galerií a třetí skupina jsou soukromí vlastníci. Ti nemusí díla jen sbírat, někdy je také zdědili, mají k nim tedy nějaké citové pouto. Umělci svá díla rádi představují, nestává se tedy, že by díla nechtěli půjčit. Stejně tak tomu je u muzeí či galerií, pokud tomu nebrání závažné důvody. Občas se ale stává, že soukromí vlastníci neradi půjčují dílo. Je to právě z citových důvodů.

Z.V.: Můžete jmenovat nejzásadnější výstavy posledních let? Které byly návštěvnický nejpopulárnější?

T.R.: V loňském roce (2017) byla velmi populární výstava *Příběh dne/s/*, což byla výstava současné figurální tvorby mladší a střední generace. Vloni byla nejvíce navštívená. Celkově může být návštěvnost výstavy spekulativní, protože závisí i na období, kdy je výstava konaná. Z hlediska přínosu jsou to umělci, které jsem zmiňoval, tedy Karel Černý, Václav Bartovský, Zorka Ságlová.

Z.V.: Co je to nejcennější, co galerie se sbírkách má?

T.R.: Na tuto otázku jsem odpovídal už vícekrát. Neřeknu vám jedno dílo. Čeho já si nejvíce považuju na naší sbírce je, že je vyrovnaná a vyvážená. Mám za to, že nám zde ve vývoji českého moderního umění nic podstatného nechybí, že tu máme zastoupené všechny směry a tendence. Pokud bychom to brali podle pojistných cen, to je také velmi proměnlivé. Důležité také je, že hodnota sbírky není pouhý součet

hodnot jednotlivých předmětů. Hodnota sbírky je v souvislostech mezi předměty, v tom, že tvoří nějaký celek.

Z.V.: Pokud se vás na to tedy někdo zeptá, nikdy neřeknete určité dílo?

T.R.: Ne. A pokud se někdo ptá na moje oblíbené dílo, tak to také neříkám, protože se snažím v tom, co dělám, zachovat odstup a nadhled a neprosazovat to, co se mně osobně líbí.

Z.V.: Jsou ve sbírkách nějaké kusy od zahraničních autorů?

T.R.: Okrajově máme i díla zahraničních umělců. Pokud bych měl zmínit nejznámější, je to například obraz *Křížové procesí v dubovém lese* ruského malíře Ilji Jefimoviče Repina. Je to významné dílo v souvislostech Repinovy tvorby, ale i pro ruské malířství. Obraz je dlouhodobě zapůjčen v galerii v Náchodě, která pravidelně vystavuje sbírku ruského malířství. Autor si ho pravděpodobně velmi považoval, protože byl v jeho vlastnictví dlouhá léta i ke konci jeho života, kdy pobýval ve Finsku.

Z.V.: Spolupracuje galerie v rámci přípravy výstav pravidelně s nějakými institucemi, jako jsou další galerie nebo školy?

T.R.: Spolupracujeme s galeriemi, jako je právě náchodská galerie, co se týče dlouhodobých zápůjček. Nemáme ale jednu galerii, se kterou bychom pracovali více než s jinými. V minulosti bylo časté, že důležité výstavy připravily dvě nebo tři galerie a výstavy pak v těchto galeriích proběhly. V posledních letech spolupráce tohoto typu ubývá. Nejčastější spolupráce jsou nyní výpůjčky nebo poskytování informací o dílech.

Z.V.: Jaký máte názor na digitalizaci ať už je to v rámci databází nebo třeba elektronické komunikace s návštěvníky?

T.R.: Bez databází by dnes byla práce velmi obtížná. Naše galerie s nimi začínala poměrně brzy a cílem bylo dostat papírové dokumenty do elektronické databáze, čímž se mohla snížit administrativní práce. Nějakou dobu to trvalo, ale bylo to

důležité. Když někdo napsal požadavek na informaci o sbírkách, znamenalo to dříve sednout k psacímu stroji a informaci přepsat anebo si ten dotyčný musel přijet a sám vypsat. Velmi nám to zjednodušilo práci. Postupně doplňujeme také obrazovou dokumentaci. Elektronickou komunikaci užíváme pro zasílání informací, což jsme museli nedávno zaktualizovat s ohledem na ochranu osobních údajů, zájemci o elektronické informace se museli znovu registrovat. Uvidíme tedy, kolik návštěvníků obnoví zájem. U tištěných informací počet klesá.

Z.V.: Jsou pro vaši komunikaci zásadní sociální sítě?

T.R.: Máme Facebook, ale uvidíme, jak se bude vyvíjet dál. Samozřejmě je tato komunikace také nezbytná, zvláště směrem k mladší generaci, které se nechceme vzdávat a snažíme se pro ně dělat také zajímavé programy.

Z.V.: Jak významná je pro vás zpětná vazba, ať už je to od laické nebo odborné veřejnosti?

T.R.: Reakce návštěvníků nás samozřejmě zajímají. Za rok a půl, co jsme galerii po rekonstrukci otevřeli, byly ohlasy velmi příznivé. Neříkám, že opačnou zpětnou vazbu nemáme, ke mně osobně se ale dostává především ta pozitivní. Od odborné veřejnosti máme reakce na výstavy z různých směrů. První reakce je svým způsobem už při žádání o zápůjčky, když sdělujeme náš záměr a pro jakou výstavu bychom dílo chtěli zapůjčit. Pak jsou zde reakce přímo z návštěvy. Jsou to kolegové z muzeí a galerií a dalších institucí. Obecně ale nechci zpětnou vazbu přeceňovat, zejména tu při osobním kontaktu. Nepředpokládám, že sem přijde kolega a řekne, že jsme udělali špatnou výstavu. Třeba si to bude myslet, ale takto to neřekne. Chci tím říct, že jsem si vědom, že když se s tím člověkem sejdeme, ať už je to návštěvník nebo kolega, tak je to poznamenáno osobním kontaktem a neřekne se vždy všechno. Na druhou stranu zde byl minulý léto ředitel odboru muzeí a galerií Ministerstva kultury. Po prohlídce nám bylo řečeno, že naše stálá expozice patří v současné době mezi nejlepší muzejní expozice, jaké v České republice jsou. Velmi nás takové pozitivní reakce těší, ale celkově je třeba zpětnou vazbu brát s kritickým odstupem.

Z.V.: Kdo jsou vaši návštěvníci? Jaké skupiny sem chodí?

T.R.: My jsme instituce napojená na veřejné rozpočty, tudíž nemáme žádné specifické cílové skupiny. Pro nás jsou cílové skupiny všichni od dětí po dospělé. Záměrně neříkám po seniory. Má to jednoduchý důvod. Aktivní senior je tím označením u programů často odrazen, jsou o tom i studie a odborné články. Pokud napíšeme, že je to pro seniory, někdo bude mít pocit, že to pro něj vůbec není. Aktivní senior přijde na program pro dospělé. Doprovodné programy děláme jinak pro děti a mládež, máme to rozdělené na různé skupiny. Děláme také programy pro rodiče či prarodiče s dětmi. Tyto programy děláváme v sobotu. Je to velmi vstřícné od kolegyň, které sem i v tu sobotu pak chodí. Jsou to programy, které jsou velmi oblíbené a navštěvované, až někdy chodí více návštěvníků, než bylo v plánu.

Z.V.: Vnímáte tedy, že v rámci doprovodných programů pro dospělé určité věkové skupiny chodí na určité programy nebo jednoduše všichni chodí na všechno?

T.R.: Na programy pro dospělé chodí většinou okruh stálých návštěvníků. Například u Setkání u obrazu to tak je. Jde o program přibližně na 30 minut, což je doba, kterou dospělý člověk může snadněji věnovat než hodina a půl přednášky. Je to určitá cesta, jak návštěvníkovi vyjít vstříc v jeho možnostech. Dalším tradičním programem pro dospělé jsou přednášky. Na ty chodí méně lidí. Dobrou zkušenost jsme měli s cykly přednášek. Sem moc nechodí mladší věková skupina. Informace si totiž najde pohodlně a rychleji doma na internetu. Nemusí kvůli tomu jít do galerie. Celkově velmi závisí na tématu programu. Na některá setkání přijde mnoho lidí, na některá třeba 5–7, což není mnoho. Jde také o tu dramaturgii. Děláme teď Setkání u obrazu v 10 a 17 hodin, protože někteří lidé nemohou přijít v 17 hodin, ale mohou přijít ráno.

Z.V.: Vnímáte nějakou proměnu návštěvníků před a po rekonstrukci?

T.R.: Co se týče počtu, byl zde samozřejmě zvýšený zájem, což se po rekonstrukci dalo očekávat. Uvidíme, jestli se to postupně bude snižovat k našemu normálu. Někteří ze stálých návštěvníků už nechodí. Někomu docházejí síly, nemohou tedy po těch letech

tak často chodit. Celkově myslím, že se skladba nezměnila. Je zde okruh stálých návštěvníků, kteří mají vztah k různým autorům a na vernisáže chodí pravidelně. Část populace, která se o výtvarné umění nějak zajímá, je limitovaná. Proto se dá očekávat, že návštěvnost nebude stále rapidně narůstat. Někdo se zajímá o umění, někdo o koncerty, někdo rád jezdí na výlety. Zajímavé je, že v současné době se na základě sociologického průzkumu, který v Hradci Králové proběhl, ukázalo, že ten, kdo chodí do galerie nejvíce, chodí také na koncerty, do divadla a na jiné kulturní programy. Návštěvník galerie se tedy jeví jako nejuniverzálnější.

Z.V.: Jaká je podle vás pozice galerie v rámci České republiky?

T.R.: Je to samozřejmě pohled zevnitř, ale myslím si, že patříme mezi galerie, které dnes mají odpovídající podmínky a prostředí a nikdo z kolegů nemusí mít obavu cokoli k nám půjčit, protože mají jistotu, že náš přístup je takový, jaký by měl být.

Z.V.: V čem vidíte silné stránky galerie?

T.R.: Jako silné stránky považuji sídlo v historickém centru města, budovu po rekonstrukci, kvalitní sbírku českého moderního výtvarného umění, vysokou úroveň stálé expozice a výstav, dlouhodobou koncepci výstavního programu, propracovaný systém doprovodných a vzdělávacích programů, návštěvnický komfort, cenovou dostupnost a podporu zřizovatele. Rekonstrukce stála spoustu peněz, byla na to dotace z evropských fondů, ale podstatná část peněz byla uvolněna krajem. Nejde však jen o peníze, ale o celkovou podporu.

Z.V.: Jaké jsou pak slabé stránky galerie?

T.R.: Omezená kapacita depozitářů. Hledáme možnosti, jak tu kapacitu zvětšit a zlepšit. To jsou věci, pro které potřebujeme podporu zřizovatele, kterou ale máme, takže i v této věci by mělo přijít řešení.

Z.V.: Kam by měla podle vás galerie do budoucna směřovat? Jaké jsou její cíle?

T.R.: Já si myslím, že galerie by měla plnit i nadále to, co sbírkotvorná instituce má dělat. To znamená starat se o své sbírky, aby byly dobře uloženy, aby o ně bylo dobře pečováno, včetně nějakého preventivního restaurování. Další část je práce pro veřejnost, tedy expozice, výstavy a doprovodné programy. Je zde možnost zapojovat se více do projektů vědecké a výzkumné činnosti. V květnu 2018 jsme měli jednodenní odbornou konferenci, první, kterou jsme dělali. Připravovala ji Klára Zárecká. Byli zde historikové z různých institucí a z konference jsme měli dobrý pocit. Příští rok budeme mít další výstavu, ke které by další konference byla vhodná.

Z.V.: Slyšela jsem, že zde byl nápad vytvořit něco jako spolek přátel galerie.

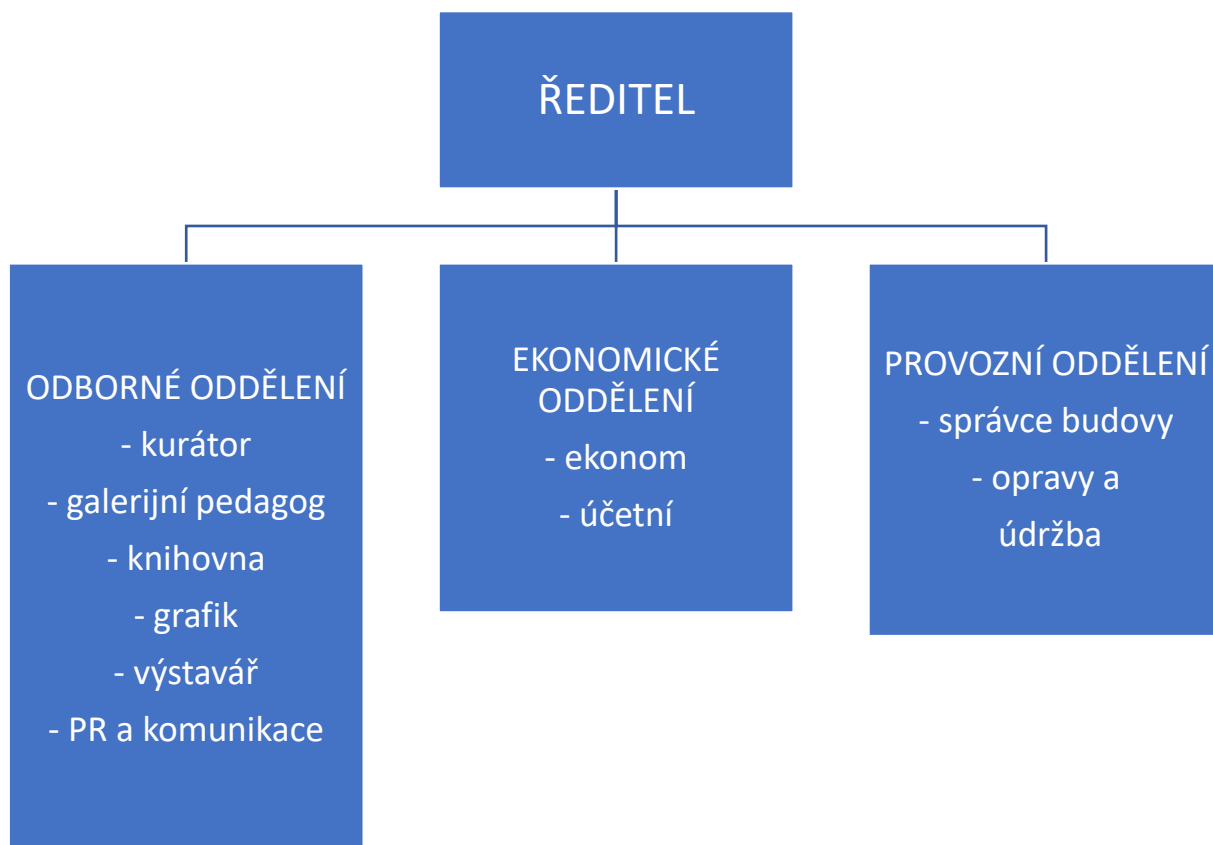
T.R.: To je jedna z možností, jak ukotvit stálé návštěvníky s hlubším zájmem. V tuto chvíli zvažujeme, jestli by měl být v rámci nějaké organizační struktury galerie nebo by to byl spolek mimo galerii a fungovala by tam nějaká úzká spolupráce. Zatím tedy hledáme vhodné organizační uspořádání a možnosti financování. Mohlo by to být na bázi poplatku, za který by pak členové měli zadarmo vstupy nebo slevy na katalogy a podobně.

Z.V.: Samostatná publikace o galerii a jejích sbírkách neexistuje. Plánujete její vydání?

T.R.: Její vydání je v plánu. Mělo by to být o budově, o její historii a proměně a pak také o sbírkách. Už víme i okruh lidí, kteří by tuto knihu měli připravovat.

Příloha č. 4

Organizační struktura Galerie moderního umění

Příloha č. 5

Seznam výstav uspořádaných v Galerii moderního umění v Hradci Králové od roku 1990

ROK	ČASOVÉ ROZMEZÍ	NÁZEV VÝSTAVY	PROSTORY	KURÁTOŘI
1990	únor–duben	Jiří Kalousek (1925–1986), obrazy, kresby, ilustrace	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1990	9.8. – 23.9.	Vladimír Suchánek – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
1990	27.9. – 11.11.	František Tichý – kresby, grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybičková Zuzana
1990	15.11. – 6.1. 1991	Adolf Born: Kresby a grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
1991	10.1. – 17.2.	Jaroslav Kolomazník – plastika, kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1991	28.2. – 7.4.	Jan Kotík: Obrazy z let 1980– 1990	GMU – výstavní prostory v přízemí	Valoch Jiří
1991	18.4. – 26.5.	Josef Šíma – kresby, grafika, ilustrace	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1991	6.6. – 14.7.	České malířství 19. století z vlastních sbírek	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1991	25.7. – 8.9.	Josef Vyletal – výběr z tvorby	GMU – 4. patro	
1991	15.8. – 15.9.	Libuše Benešová – textilní návrhy	GMU – 1. patro	
1991	19.9. – 27.10.	Křížovnická škola (Nepraš, Steklík a hosté)	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1991	31.10. – 1.12.	František Hodonský – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	

1991	5.12. – 19.1. 1992	Jan Koblasa – plastiky	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	30.1. – 18.3.	Aleš Lamr – obrazy, plastiky	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	9.3. – 26.4.	Ladislav Novák – alchymie	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	14.5. – 21.6.	SČUG Hollar – současná československá grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	2.7. – 21.8.	Adolf Hoffmeister – Tváře, podoby, podobenství	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	3.9. – 4.10.	Bohdan Kopecký a Jan Hendrych – obrazy a sochy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	22.10. – 22.11.	Hapestetika II.	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	29.10. – 6. 12.	Jana Moravcová – plastiky	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1992	5.11. – 6.12.	Oldřich Tlustoš – medaile	GMU – 1. patro	
1992	3.12. – 10.1. 1993	Richard Konvička – obrazy, kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1993	14.1. – 21.2.	Václav Zykmond – obrazy a kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	Mžuková Marie
1993	25.2. – 28.3.	Olaf Hanel – objekty a kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1993	8.4. – 16.5.	Josef Gočár a Hradec Králové	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1993	20.5. – 11.7.	Jiří Kolář – koláže a objekty	GMU – výstavní prostory v přízemí	Neumannová Eva
1993	22.7. – 29.8.	Rudolf Němec – obrazy, kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	

1993	27.10. – 5.12.	Zdeněk Sigmund	GMU – 1. patro	
1993	9.11. – 24.10.	Olbram Zoubek – Plastiky a reliéfní tisky	GMU – výstavní prostory v přízemí	Sůva Josef
1993	4.11. – 2.1. 1994	Ludmila Jandová – výběr z tvorby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	6.1. – 20.2.	Jan Smetana – kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybičková Zuzana
1994	24.2. – 4.4.	Jaroslav Šerých – Sursum Corda II	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	7.4. – 15.5.	Karel Holan – výběr z malířské tvorby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	26.5. – 3.7.	Václav Stratil – kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	14.7. – 28.8.	Jakub Schikaneder – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	9.8. – 28.8.	Dilema dokumentu (Britská dokumentární fotografie)	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	8.9. – 9.10.	Pavel Nešleha – obrazy a kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	Kříž Jan
1994	13.10. – 4.12.	Vojtěch Adamec st. – sochy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1994	3.11. – 27.11.	Jaroslav Mrva – obrazy	GMU – 1. patro	
1994	1.12. – 8.1. 1995	Jan Činčera, Mira Antonović – práce z papírů	GMU – 1. patro	
1994	8.12. – 15.1. 1995	František Ronovský	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	19.1. – 12. 3.	Přírůstky uměleckých děl 1989–1993	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	17.3. – 16.4.	Ladislav Novák – retrospektiva	GMU – výstavní prostory v přízemí	

1995	20.4. – 21.5.	Stanislav Kolíbal – sochařské dílo	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	1.6. – 9.7.	Současné rakouské umění	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	13.7. – 20.8.	Rudolf Adámek – životní dílo	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	24.8. – 1.10.	František Muzika – kresby, grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
1995	5.10. – 12.11.	Jaroslav Kaiser – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1995	23.11. – 31.12.	Kamil Lhoták – ukázky z tvorby (ze sbírek GMU) NEBO Jaroslav Kaiser – ukázky z tvorby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	11.1. – 21.2.	Jaromír Brabenec – výběr ze sochařské tvorby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	29.2. – 7.4.	Jiří Valoch – texty	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	11.4. – 12.5.	Milan Langer – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	9.5. – 8.9.	Herma Gerrits, Karen Santen (Holandsko) – ukázky z tvorby	GMU – 1. patro	
1996	22.5. – 30.6.	Milan Knížák – Nový ráj (design, móda)	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	11.7. – 25.8.	Zdeněk Beran – Odvrácená strana obrazu	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	5.9. – 6.10.	Jiří John – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1996	4.10. – 24.11.	Svatopluk Benýšek – obrazy, kresby	GMU – 1. patro	
1996	10.10. – 20.11.	Zdeněk Kolářský – výběr ze sochařské tvorby	GMU – výstavní prostory v přízemí	

1996	28.11. – 5.1. 1997	Jan Měříčka – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Sůva Josef
1996	6.12. – 25.2. 1997	Jiří Ščerbakov – Zahrady	GMU – 1. patro	
1997	10.1. – 16.2.	Radoslav Pavlíček – Prořezávané kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	20.2. – 30.3.	Dalibor Chatrný – Kresby pro dvě ruce	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	10.4. – 29.6.	Obrazy a kresby z depozitářů GMU	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	24.6. – 31.8.	Ivan Komárek – Pocta manýrismu	GMU – 1. patro	
1997	10.7. – 24.8.	Jiří Kaloč – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	4.9. – 12.10.	Vincenc Beneš – kresby z let 1910–1913	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	16.10. – 23.11.	Výtvarná skupina Tolerance 95	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1997	4.12. – 20.1. 1998	Česká grafika 20. století ze sbírek GMU	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1998	29.1. – 29.3.	Miroslav Pošvic – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1998	9.4. – 7.6.	Aleš Veselý – Obsese, utopie, realita	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1998	18.6. – 30.8.	Eva Švankmajerová, Jan Švankmajer – Parakabinet	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1998	10.9. – 8.11.	Ludmila Padrtová – obrazy, kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1998	17.9. – 15.11.	Ludvík Vašina – obrazy, medaile	GMU – 1. patro	

1998	19.11. – 17.1. 1999	Kamila Ženatá – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1999	28.1. – 28.2.	Přírůstky sbírek z let 1994– 1998	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1999	8.4. – 20.6.	Dana Sokolová – obrazy	GMU – 1. patro	
1999	15.4. – 6.6.	Eduard Ovčáček – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1999	17.6. – 29.8.	Miroslav Moucha – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
1999	24.6. – 29.8.	František Krebs – kresby	GMU – 1. patro	
1999	9.9. – 7.11.	Petr Jochmann – kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
1999	18.11. – 16.1. 2000	Hanuš Schwaiger (1854–1912)	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2000	27.1. – 19.3.	Současná česká serigrafie	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2000	30.3. – 4.6.	Jan Křížek – kresby, plastiky	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2000	22.6. – 27.8.	Pavel Roučka – Kolik barev, tolik figur	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
2000	12.9. – 5.11.	Miloslav Chlupáč – sochy, kresby, obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2000	14.9. – 5.11.	Irena Jůzová – Vysílač	GMU – 1. patro	
2000	16.11. – 21.1. 2001	Jan Trampota – Krajina zahrada	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2001	13.2. – 25.2.	Jiří John – kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2001	5.4. – 10.6.	Jiří Krejčí – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš

2001	7.6. – 2.9.	Antonín Slavíček	GMU – 1. patro	Rybička Tomáš
2001	21.6. – 26.8.	Magie barev	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Vítková Martina
2001	28.6. – 30.9.	Emil Filla ve sbírkách GMU HK	GMU – 2. patro	
2001	6.9. – 4.11.	Michal Cihlář – Běhen dvaceti let	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Vítková Martina
2001	13.9. – 28.10.	Petr Hylíš – Výběr ze sochařské tvorby	GMU – 1. patro	
2001	15.11. – 13.1. 2002	Vojtěch Preissig – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
2002	24.1. – 24.3.	Ivan Ouhel – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2002	4.4. – 9.6.	Prošli Hradcem Králové	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
2002	6.6. – 1.9.	Antonín Hudeček (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	Rybička Tomáš
2002	20.6. – 25.8.	Hyperrealismus	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Vítková Martina
2002	27.6. – 29.9.	Zdeněk Sklenář ve sbírkách GMU HK	GMU – 3. patro	Rybička Tomáš
2002	5.9. – 3.11.	František Dörfl	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Turecký Petr
2002	12.9. – 27.10.	Štěpán Málek	GMU – 1. patro	Valoch Jiří
2002	14.11. – 12.1. 2003	František Štorek	GMU – výstavní prostory v přízemí	Tetiva Vlastimil
2003	23.1. – 23.3.	Martin Stejskal – Zadem k nekonečnu	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2003	3.4. – 8.6.	Bořivoj Borovský – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2003	15.5. – 12.10.	Kurt Gebauer – Trpaslíci na terase	GMU – terasa 4. patro	Rybička Tomáš

2003	5.6. – 31.8.	Václav Radimský (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	Finfrlová Petra
2003	19.6. – 24.8.	Ornament v současném výtvarném umění	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Malina Václav, Vítková Martina
2003	26.6. – 14.9.	František Muzika ve sbírkách GMU HK	GMU – 3. patro	Rybička Tomáš
2003	4.9. – 2.11.	Jánuš Kubíček – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2003	11.9. – 26.10.	Pavel Doskočil: Sochy a objekty	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2003	13.11. – 11.1. 2004	Miloš Šejn – Subrosa Lutea	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2004	22.1. – 28.2.	Co nového ve sbírkách Přírůstky z let 1999–2003	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2004	8.4. – 6.6.	Česká kresba 20. století ve sbírkách GMU HK	GMU – výstavní prostory v přízemí	Finfrlová Petra, Vítková Martina
2004	13.5. – 26.9.	Michal Gabriel – sochy	GMU – terasa + ochoz 4. patro	
2004	3.6. – 26.9.	Jindřich Prucha	GMU – 1. patro	Finfrlová Petra
2004	10.6. – 26.9.	Alois Wachsmann ve sbírkách GMU HK	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2004	17.6. – 29.8.	Bedřich Dlouhý – Autoportrét III.	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2004	9.9. – 7.11.	Bohumil Kubišta ve sbírkách ZČG Plzeň a GMU Hradec Králové	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2004	9.12. – 30.1. 2005	Bylo, nebylo, (Pohádkové motivy v českém moderním a současném umění)	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2005	21.4. – 12.6.	Ellen Jilemnická – sochy	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2005	12.5. – 25.9.	Ivan Kafka	GMU – 2. patro	
2005	16.6. – 4.9.	Otakar Nejedlý (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	Rybička Tomáš

2005	23.6. – 28.8.	Stopy zápasu – Gesto a exprese	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2005	8.9. – 13.11.	Alena Kučerová – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2005	24.11. – 15.1. 2006	Eva Janošková – práce ze 60. až 90. let	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2006	12.1. – 19.3.	Josef Váchal ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	Finfrlová Petra, Vítková Martina
2006	26.1. – 26.3.	Michael Rittstein – Moje kytara Něžnělka	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2006	23.3. – 28.5.	Anna Macková ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	
2006	6.4. – 11.6.	Socha a objekt	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2006	4.5. – 24.9.	Čestmír Suška	GMU – terasa 4. patro	Rybička Tomáš
2006	1.6. – 3.9	Václav Rabas (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	
2006	22.6. – 27.8.	Jan Kubíček	GMU – výstavní prostory v přízemí	Hamplová Hana, Sekera Jan
2006	7.9. – 5.11.	Zátiší	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2006	9.9. – 7.1. 2007	České malířství 19. století ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	
2006	16.11. – 14.1. 2007	Emil Artur Pittermann-Longen	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2007	11.1. – 18.3.	František Tichý ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	Militká Lucie
2007	25.1. – 25.3.	Abstrakce první poloviny 20. století ze sbírek Galerie hl. m. Prahy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rousová Hana
2007	22.3. – 27.5.	Vladimír Boudník ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2007	5.4. – 10.6.	Jan Steklík – kresby	GMU – výstavní prostory v přízemí	Militká Lucie

2007	24.5. – 23.9.	Jiří Beránek	GMU – terasa + ochoz 4. patro	
2007	31.5. – 2.9.	Václav Špála (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	Militká Lucie
2007	21.6. – 26.8.	Vladimír Hanuš – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2007	6.9. – 4.11.	Grafika symbolistů	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2007	8.9. – 6.1. 2008	České výtvarné umění 19. století (nová instalace)	GMU – 1. patro	
2007	15.11. – 13.1. 2008	Jaroslava Severová – digitální tisky a světelné objekty	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2008	do 2.3.	České výtvarné umění 19. století (druhá část)	GMU – 1. patro	
2008	24.1. – 23.3.	Věra Janoušková – Barevná zastavení	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2008	6.3. – 1.6.	Surrealistická kresba ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2008	10.4. – 8.6.	Světla měst a noční chodci	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2008	6.5. – 28.9.	Karel Nepraš	GMU – terasa + ochoz 4. patro	Vítková Martina
2008	5.6. – 31.8.	Otakar Kubín (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2008	4.9. – 30.11.	František Kupka – Čtyři příběhy bílé a černé	GMU – 1. patro	Rybička Tomáš
2008	18.9. – 26.10.	Vladimír Boudník a česká grafika 60. let	Výstava ve Středoslovenské galerii v Banské Bystrici	Vítková Martina
2008	20.11. – 18.1. 2009	Autoportrét v českém umění 20. století	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2008	5.12. – 1.3. 2009	České výtvarné umění 19. století ve sbírkách GMU HK (třetí část)	GMU – 1. patro	
2009	do 1.3.	Portrét a zátiší v 19. století ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	

2009	19.3. – 31.5.	Česká grafika šedesátých let (I. část)	GMU – 1. patro	
2009	26.3. – 14.6.	Ladislav Zív	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš
2009	5.5. – 27.9.	Jiří Kačer	GMU – terasa + ochoz 4. patro	
2009	4.6. – 30.8.	Jan Zrzavý (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	
2009	25.6. – 6.9.	Jaroslav Róna: Za našim světem	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2009	3.9. – 29.11.	Švabinského žáci ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	
2009	17.9. – 15.11.	Hráči	GMU – výstavní prostory v přízemí	Adamec Jan, Vítková Martina
2009	26.11. – 17.1. 2010	Co nového ve sbírkách Přírůstky sbírek 2004–2008	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2009	3.12. – březen 2010	České výtvarné umění 19. století ve sbírkách GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2010	27.1. – 28.2.	Grafika symbolistů ze sbírek GMU HK	Stredoslovenská galéria v Banské Bystrici	
2010	4.3. – 23.5.	Slovenská grafika 20. století (ze sbírek Stredoslovenské galerie v Banské Bystrici)	GMU – výstavní prostory v přízemí	
2010	1.4. – 20.6.	Česká grafika šedesátých let ze sbírek GMU HK (III. část – Jazyk geometrie)	GMU – 1. patro	
2010	4.6. – 29.8.	Václav Boštík – Robert Hliněnský	GMU – výstavní prostory v přízemí	Rybička Tomáš, Vránová Jana
2010	24.6. – 26.9.	Kamil Lhoták (cyklus Moderní česká krajinomalba)	GMU – 1. patro	
2010	9.9. – 14.11.	Jaroslav Panuška: Obrazy, kresby, grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2010	7.10. – 2.1. 2011	Česká grafika šedesátých let ze sbírek GMU HK (IV. část – Na okraji)	GMU – 1. patro	

2010	26.11. – 13.2. 2011	Irena Jůzová	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2011	6.1. – 1.5.	České výtvarné umění ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	
2011	3.3. – 29.5.	Lubomír Přibyl – grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra ²⁶²
2011	5.5. – 18.9.	Secesní plastika ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2011	9.6. – 28.8.	Současná česká krajina: Krajinomalba a jiné cesty ke krajině	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2011	8.9. – 13.11.	Stanislav Diviš – obrazy	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2011	29.9. – 30.12.	Josef Šíma – Paříž	GMU – 1. patro	Rybička Tomáš
2011	24.11. – 19.2. 2012	Karel Černý – Cesta do hlubin noci	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra
2011	3.11. – 27.5 2012	Údolí neklidu – Surrealismus a jeho vlivy	Výstava ve stálé expozici	Vítková Martina
2012	5.1. – 25.3.	Neklidem k lidem – náboženské motivy a krajiny 19. století ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	
2012	1.3. – 27.5.	Skupina 42 ze sbírek Východočeské galerie v Pardubicích a GMU HK	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra
2012	29.3. – 2.9.	Česká meziválečná plastika ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2012	10.6. – 29.8.	Na duši nepokoj – České umění z přelomu 19. a 20. století	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2012	21.6. – 16.9.	Psovo slunce – expresivně laděné kresby ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2012	9.9. – 14.11.	Jana Matějková-Middleton – Budoucnost je teď	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2012	20.9. – 30.12.	František Kupka – Otto Gutfreund / Umění ve službách národa (1914–1918)	GMU – 1. patro	Krbcová Ilona

²⁶² Příkazská (roz. Finfrlová)

		ze sbírek Vojenského historického ústavu		
2012	29.11. – 10.2. 2013	Václav Bartovský / Obrazy světa a srdce	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra, Raimanová Ivona
2013	11.1. – 7.4.	Práce, práce (ze sbírek GMU HK)	GMU – 1. patro	Příkazská Petra, Vítková Martina
2013	21.2. – 2.6.	Jiří Samek: Grafika	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2013	11.4. – 23.6.	Augusta Nekolová – Sen o ženě, vlasti a umění	GMU – 1. patro	Příkazská Petra
2013	13.6. – 1.9.	Velké ticho	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra
2013	27.6. – 29.12.	České výtvarné umění 19. století ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2013	12.9. – 17.11.	Cena Vladimíra Boudníka	GMU – výstavní prostory v přízemí	Hošková Simeona, Rybička Tomáš
2013	28.11. – 16.2. 2014	Tomáš Císařovský – Tady a tam	GMU – výstavní prostory v přízemí	Vítková Martina
2014	10.1. – 10.4.	České výtvarné umění 19. století ze sbírek GMU HK	GMU – 1. patro	Vítková Martina
2014	27.2. – 10.4.	Co všechno máme...	GMU – výstavní prostory v přízemí	Příkazská Petra
2015		VÝSTAVY SE NEKONALY – REKONSTRUKCE		
2016	24.11. – 5.2. 2017	Aleš Lamr: Stručná retrospektiva	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Rybička Tomáš
2016	24.11. – 5.2. 2017	Pocita Bohumilu Kubištovi	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Rybička Tomáš
2016	24.11. – 5.2. 2017	Fragmenty, otisky, vize (z přírůstků sbírek 2014–2015)	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra
2017	24.2. – 21.5.	Příběh dne(s) – Současná figurální malba	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Pokorný Petr, Příkazská Petra

2017	10.3. – 21.5.	RDSV LAB (Radoslav Pavlíček)	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra
2017	9.6. – 24.9.	Zorka Ságlová – retrospektiva	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Zářecká Klára
2017	23.6. – 24.9.	Svítání Zdeňka Sklenáře (grafické dílo 1934–1985)	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Rybička Tomáš
2017	13.10. – 28.1. 2018	Jiří Kornatovský – Style Declarative	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra
2017	27.10. – 28.1. 2018	Květy touhy a zla (ze sbírek GMU HK)	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra, Zářecká Klára
2018	2.3. – 27.5.	Energie prvotní čáry – Gesto, rytmus, pohyb v současném českém umění	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra
2018	2.3. – 27.5.	Jindřich Vlček, malíř ruských legií	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Zářecká Klára
2018	15.6. – 23.9.	Otakar Slavík – Radost z malby	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Rybička Tomáš
2018	22.6. – 23.9.	Paříž krásná a inspirující	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra, Zářecká Klára
2018	19.10. – 27.1. 2019	12:15 dnes...	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Rybička Tomáš
2018	26.10. – 27.1. 2019	Zdeněk Sýkora – grafika	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Zářecká Klára
2019	14.2. – 26.5.	Transformer Milan Langer	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Kříž Jan, Vítková Martina
2019	14.6. – 22.9.	Příčný řez / Načeradský – Typlt	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Vaňous Petr
2019	21.6. – 22.9.	Odkaz biskupa Josefa Doubravy	GMU – výstavní prostory ve 4. patře	Příkazská Petra